

OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

V 3. členu se dodaja nova pravica, in sicer pravica do zimskega dodatka.

K 2. členu

V tem členu je določen pomen posameznih pojmov, ki se pojavljajo v predlogu zakona.

S tem členom se črta 15. točka 7. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo, 40/23 – ZČmIS-1, 78/23 – ZORR, 84/23 – ZDOsk-1, 125/23 – odl. US, 133/23 in 109/24 – ZMEPIZ-1B; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2), ki definira izraz legitimacijski papir. Ta izraz se v ZPIZ-2 pojavlja le v drugem odstavku 251. člena, kjer je tudi definiran, zato tega izraza ni potrebno definirati v 7. členu ZPIZ-2. Zaradi črtanja navedene točke se ostale točke ustrezno preštevilčijo.

S členom se spreminja tudi besedilo 39. točke 7. člena ZPIZ-2, saj ga je treba uskladiti zaradi prenehanja uporabe določb Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05, 55/09 – odl. US, 18/16 – odl. US, 33/16 – ZPZ in 68/16 – ZPND-A; v nadaljnjem besedilu: ZRIPS) in Zakona o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16, 94/22 – odl. US in 5/23 – DZ-B; v nadaljnjem besedilu: ZPZ) ter uveljavitve in začetka uporabe določb Zakona o spremembah družinskega zakonika (Uradni list RS, št. 5/23, v nadaljnjem besedilu: DZ-B), ki ne vsebuje več registracije partnerske zveze istospolnih partnerjev. DZ-B je sledil odločitvi Ustavnega sodišča RS št. U-I-486/20, Up-572/18, kjer je bilo ugotovljeno, da so po značilnostih partnerskega razmerja raznospolni in istospolni partnerji v bistveno enakem pravno upoštevanem dejanskem položaju, in sicer tako v primeru sklenjene zakonske zveze kot tudi v primeru zunajzakonske skupnosti, zato sta bila temu ustrezno spremenjena 3. in 4. člen Družinskega zakonika, prav tako pa je bilo urejeno preoblikovanje partnerske zveze v zakonsko zvezo in preoblikovanje nesklenjene partnerske zveze v zunajzakonsko skupnost. V besedilu sedanje 39. točke se sicer še vedno uporablja besedno zvezo »istospolna partnerska skupnost«, ki izhaja iz ZRIPS, ki pa se je prenehal uporabljati z začetkom veljavnosti ZPZ, ki je takšne zveze poimenoval kot »partnerska zveza« oziroma »nesklenjena partnerska zveza«, čemur pa se ob dosedanjih spremembah ZPIZ-2 ni sledilo.

K 3. členu

V skladu s 15. členom ZPIZ-2 se zavarujejo osebe, ki v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: RS) samostojno opravljajo pridobitno ali drugo dovoljeno dejavnost. V okvir drugih dovoljenih dejavnosti spada tudi dejavnost proizvodnje električne energije, ki jo izvajajo proizvajalci električne energije iz 29. člena Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Uradni list RS, št. 121/21 s spremembami in dopolnitvami - ZSROVE). Te osebe so vpisane v register fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost proizvodnje električne energije (v nadaljnjem besedilu: Register fizičnih oseb - REZ) pri Agenciji za javnopravne evidence in storitve (v nadaljnjem besedilu: AJPES). Za nadzor, ki se izvaja v okviru postopkov ugotavljanja lastnosti zavarovanca po uradni dolžnosti, ali so osebe, ki kot zasebniki opravljajo dejavnost proizvodnje električne energije, pravilno vključene v zavarovanje, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod) potrebuje podatke iz navedenega Registra fizičnih oseb (REZ). AJPES, ki vodi navedeni register, podatke registra zagotavlja osebam, ki imajo pravno podlago za pridobivanje osebnih podatkov določeno v zakonu, kar se ureja z dopolnitvijo sedme alineje prvega odstavka 12. člena zakona.

K 4. členu

Člen se dopolnjuje v smeri, da določa, da Inštitut za ekonomska raziskovanja pripravlja izračune in analize kot podporo za oblikovanje politik na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ne sprejema pa ukrepov, kot je bilo v tem členu določeno do sedaj. Hkrati se v členu določa pravna podlaga za izmenjavo podatkov z drugimi upravljavci podatkov.

K 5. členu

Dopolnitev drugega odstavka 13. člena zakona z izrazom "prednostna zavarovalna podlaga" se ureja zaradi uskladitve terminologije z nadaljnjim besedilom člena. Ta izraz je splošno uporabljen tudi pri izdaji odločb in pojasnjevanju pravil o prednostnem vrstnem redu zavarovalnih podlag, kadar oseba izpolnjuje pogoje po več podlagah hkrati.

K 6. členu

S spremembo se v novem sedmem in osmem odstavku 14. člena zakona ureja obvezno zavarovanje oseb, ki so zaposlene pri mednarodnih organizacijah s sedežem v državi, ki ni članica Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) ali Evropskega gospodarskega prostora (v nadaljnjem besedilu: EGP) in nima sedeža v Švici, delo za tega delodajalca pa opravljajo na ozemlju RS. Če so te osebe že vključene v sistem socialnega zavarovanja, ki ga z mednarodno pogodbo in na njej temelječimi akti zagotavlja mednarodna organizacija, je s sklicem na mednarodno pogodbo urejen izvzem iz obveznega zavarovanja v RS, da ne pride do podvojenega zavarovanja. Namen obvezne vključitve v obvezna socialna zavarovanja po predlagani določbi je, da se zagotavlja socialna varnost in vse pripadajoče storitve osebam, ki v okviru zaposlitve pri mednarodni organizaciji delajo in prebivajo v RS, ter da se njihov položaj v največji možni meri izenači s položajem delavcev, ki so zaposleni pri delodajalcih s sedežem v RS. Načelo zavarovanja po kraju dela pa ni absolutno, temveč je oseba izvzeta iz tega zavarovanja, če tako določa mednarodni sporazum ali če ima oseba po sporazumu možnost izbire med zavarovanjem v shemi mednarodne organizacije in zavarovanjem v državi, kjer opravlja delo. V predlagani določbi niso zajete osebe, ki so zaposlene pri mednarodnih organizacijah s sedežem v državah članicah EU ali EGP, saj se tem osebam zagotavlja bodisi prenos pokojninskih pravic bodisi upoštevanje obdobja zaposlitve izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine iz obveznega zavarovanja po tem zakonu, kot je določeno v predlaganem 130.a členu zakona.

V predlaganem osmem odstavku 14. člena zakona je na enak način kot za zaposlene osebe iz predlaganega sedmega odstavka tega člena določena obveznost zavarovanja za osebe, ki so zaposlene pri delodajalcu s sedežem v državi, ki ni članica EU ali EGP in nima sedeža v Švici, ter delo za tega delodajalca opravljajo v RS, če mednarodna pogodba ne določa drugače.

V predlaganem devetem odstavku se določa posebna ureditev obveznega zavarovanja za osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za dopolnilno delo v skladu s 147. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23 in 136/23 – ZIUZDS; v nadaljnjem besedilu: ZDR-1), s katero je vključenost v zavarovanje pogojena z izpolnjevanjem pogojev za dopolnilno delo v vsem času, ko pogodba o dopolnilnem delu velja. V primeru, ko pogoji za dopolnilno delo niso več izpolnjeni, pogodba pa ni spremenjena, zavarovanec nima zagotovljenih vseh pravic iz delovnega razmerja in iz zavarovanja, saj mu v takem zavarovanju ne teče zavarovalna doba. V tem primeru je treba skleniti novo pogodbo o zaposlitvi za krajši delovni čas po 65. členu ZDR-1.

Delavec s polnim delovnim časom lahko sklene pogodbo o zaposlitvi za dopolnilno delo do osem ur tedensko, če dobi soglasje vseh delodajalcev in opravlja deficitarne poklice ali določena strokovna dela. Pogodba za dopolnilno delo ostane veljavna tudi, če delavec izgubi zaposlitev s polnim delovnim časom, vendar iz tega naslova ne pridobi zavarovalne dobe. Predlagana ureditev določa obveznost zavarovanja na podlagi take pogodbe in ob prenehanju redne zaposlitve spodbuja sklenitev nove pogodbe za zagotovitev ustreznega pokojninskega zavarovanja.

K 7. členu

V prvem in četrtem odstavku tega člena se natančneje opredeljuje vrsta gospodarskih družb, kapitalskih in osebnih, v katerih oseba pridobi status družbenika in poslovodne osebe, s katerim izpolni pogoje za obvezno zavarovanje po tem zakonu. 16. člen zakona tako ne ureja več obveznosti zavarovanja delničarjev in ustanoviteljev zadrug, ki so poslovodne osebe. ZPIZ-2 je edini zakon, ki ureja obveznost vključitve v zavarovanje delničarjev in ustanoviteljev zadrug, te obveznosti pa ne ureja Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-

A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO, 51/21, 159/21, 196/21 – ZDOsk, 15/22, 43/22, 100/22 – ZNUZSZS, 141/22 – ZNUNBZ, 40/23 – ZČmIS-1 in 78/23 - ZZVZZ) za vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje, Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G, 14/18, 81/19, 158/20, 92/21 in 153/22, v nadaljnjem besedilu: ZSDP-1) za vključitev v obvezno zavarovanje za starševsko varstvo in Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 84/23 in 112/24; v nadaljnjem besedilu: ZDOsk-1) za vključitev v obvezno zavarovanja za dolgotrajno oskrbo. Prav tako pa osebe iz 16. člena sicer niso vključene v obvezno zavarovanje iz naslova brezposelnosti. Glede na navedeno obveznost vključevanja delničarjev in ustanoviteljev zadrug ne more biti urejena zgolj v enem zakonu, ki ureja zgolj obveznost vključitve v eno od socialnih zavarovanj, to je v pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Prav tako na podlagi sedanje določbe 16. člena ZPIZ-2 Zavod ne more izvajati nadzora, ali so osebe, ki so delničarji oziroma ustanovitelji zadrug in so poslovodne osebe, tudi vključeni v obvezno zavarovanja, kar pa je ključnega pomena. Njihov status družbenika, vključno z datumom pridobitve ali odsvojitve lastniškega deleža, namreč ni razviden iz poslovnega registra, to pa pomeni, da v skladu s tretjim odstavkom 22. člena ZPIZ-2 ni mogoče določiti datuma začetka in prenehanja njihovega zavarovanja. Delnice so vrednostni papirji, ki se lahko prosto prenašajo, zato je lastniško strukturo zelo težko ažurno zagotavljati v Poslovnem registru. Evidence o delničarjih javnih delniških družb se vodijo v centralnem registru vrednostnih papirjev pri Centralni klirinško depotni družbi, d.d., pri zaprtih delniških družbah, ki niso javne, pa so delničarji razvidni zgolj iz delniške knjige, ki jo vodi družba sama. Zadruga niso kapitalne družbe, temveč članska organizacija, katerih evidence vodi zadruga sama, katere članstvo se lahko pogosto spreminja. Gre za kolektivno obliko podjetja, kjer so člani hkrati lastniki, upravljalci in uporabniki storitev zadruga, lastništvo pa ni izraženo v lastniških deležih, ampak v članskih deležih, ki omogočajo soupravljanje zadruga. Člani zadruga so lastniki v posebnem, kolektivnem smislu in s svojim članskim deležem v zadrugi ne morejo enako prosto razpolagati, kot to lahko storijo družbeniki gospodarskih družb.

V povezavi z določitvijo obdobja, v katerem je zavarovanje obvezno (to je na podlagi tretjega odstavka 22. člena zakona obdobje od dneva vpisa v poslovni register ali v drug register kot družbenik in poslovodna oseba do vključno dneva izbrisa iz takšnega registra ali v primeru začetka stečajnega postopka do dneva pred dnem objave oklica o začetku tega postopka po zakonu, ki ureja postopek zaradi insolventnosti nad pravnimi in fizičnimi osebami oziroma postopek prisilnega prenehanja pravnih oseb), so v obvezno zavarovanje vključene osebe, za katere je status družbenika in poslovodne osebe razviden iz Poslovnega registra Slovenije.

Pri ugotavljanju, ali je oseba družbenik gospodarske družbe, je iz poslovnega registra razvidno lastništvo in lastniški delež družbenika, vendar le v družbah, v katerih je lastništvo izraženo v deležu celotne vrednosti družbe. Za presojo obveznosti zavarovanja je pomembno tudi, da je v istem registru jasno evidentirano obdobje lastništva, to je datum pridobitve in datum odsvojitve lastniškega deleža v družbi. Prav tako je iz istega registra razviden datum pridobitve in odvzema pooblastil poslovodne osebe, kar je drugi kumulativni pogoj za obveznost zavarovanja. Če je lastništvo deleža v družbi izraženo v drugačni obliki in niti dejstvo lastništva niti datum pridobitve in odsvojitve deleža ni razviden iz navedenega registra, ni mogoče izvajati nadzora nad obveznostjo zavarovanja niti preverjati dejstev, ki jih navaja oseba, ki se želi zavarovati na tej podlagi.

Novost pri določitvi kroga zavarovancev je opredelitev oseb, ki so družbeniki oziroma poslovodne osebe gospodarskih družb preko obvladujočih družb po določbah Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-1O, 75/23 in 102/24; v nadaljnjem besedilu: ZGD-1), vendar le pod pogojem, da obe družbi, obvladujoča in odvisna, izpolnjujeta pogoje iz četrtega odstavka tega člena, pri čemer so možnosti za nadzor nad izpolnjevanjem pogojev zelo omejene v primeru, ko je obvladujoča družba vpisana v predpisan register v drugi državi članici EU, EGP ali Švici.

Z novim tretjim odstavkom je na enak način kot pri zavarovancih iz drugega odstavka 15. člena zakona (samozaposleni, ki so svojo dejavnost registrirali v drugi državi članici EU, po pravilih Uredbe (ES) 883/2004 pa se za njihovo zavarovanje določi pristojna zakonodaja RS) urejeno obvezno zavarovanje tudi za družbenike, ki so poslovodne osebe v družbi, registrirani v drugi državi članici EU, EGP ali Švici v skladu s predpisi EU uporablja zakonodaja RS. Do takih primerov pride, kadar je kljub registraciji družbe v drugi državi članici EU center interesa dejavnosti družbe v RS, kjer je lahko tudi stalno prebivališče družbenika, ki je poslovodna oseba v tej družbi, ali pa je oseba v RS že zavarovana s

krajšim delovnim časom na podlagi delovnega razmerja in se je kot družbenik in poslovodna oseba tuje družbe dolžna zavarovati do polnega zavarovalnega časa.

Prav tako kot velja za samozaposlene in kmete je tudi za osebe iz 16. člena zakona še vedno obvezno zavarovanje s polnim zavarovalnim časom, če zakon ne določa drugače, torej v primerih iz 13. člena zakona, ko niso prednostno zavarovane na drugi podlagi s polnim ali krajšim delovnim časom, niso uživalci delne pokojnine ali sorazmernega dela pokojnine ali niso uživalci pravic iz naslova starševskega varstva.

K 8. členu

Definicija kmeta in člana kmetijskega gospodarstva v 14. točki 7. člena zakona se ne spreminja, prav tako ne pogoji za obvezno zavarovanje kmetov, tudi zdravstvena sposobnost se še nadalje ob vstopu v zavarovanje izkazuje z zdravniškim potrdilom o zdravstveni sposobnosti za opravljanje kmetijske dejavnosti.

Dohodki, ki se upoštevajo za ugotovitev izpolnjevanja dohodkovnega cenusa za vključitev v obvezno zavarovanje, so enaki kot v veljavnem zakonu, prav tako metodologija za ugotavljanje teh dohodkov, ki se veže na predpise o dohodnini in posledično na podatke iz davčnih evidenc. Določitev višine dohodkov kmetije, ki omogočajo, da se za osebe, ki so na tej kmetiji zavarovane na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, izpolnjujejo vse obveznosti iz zavarovanja in so pogoj za obveznost zavarovanja, je v skladu s prvim odstavkom tega člena naložena ministrstvu, pristojnemu za kmetijstvo.

V predlaganem četrtem odstavku tega člena gre za prenos vsebine dosedanjega petega odstavka 25. člena zakona, ki s predlagano novelo dobi drugo vsebino. S spremembo se ureja možnost zavarovanja za kmete in ribiče-fizične osebe, ki ne izpolnjujejo pogoja dohodka, izpolnjujejo pa vse druge pogoje iz prvega odstavka tega člena za vključitev v obvezno zavarovanje. Ti posamezniki so bili iz razloga, ker njihovi dohodki ne dosegajo cenusa za obvezno zavarovanje, do sedaj prostovoljno zavarovani po petem odstavku 25. člena zakona in se lahko sami odločijo, ali se bodo prostovoljno vključili v obvezno zavarovanje, pri čemer pa imajo v času zavarovanja vse obveznosti kot kmetije, za katere je vstop obvezen. Namen je poudariti, da kmetije, ki ne izpolnjujejo pogoja dohodkovnega cenusa za vstop v obvezno zavarovanje, opravljajo kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnost ter so delovno aktivne osebe in se kot taki tudi obravnavajo pri uveljavljanju pravic iz obveznega zavarovanja. Dosedanje zavarovanje v okviru 25. člena zakona jih pri uveljavljanju pravic uvršča med neaktivne osebe, zaradi česar niso v povsem enakem položaju kot druge obvezno zavarovane osebe, čeprav praviloma izpolnjujejo enake obveznosti. Dejstvo, da se lahko sami odločijo za vstop in izstop iz zavarovanja, ne sme biti razlog, da se jim odreka status delovno aktivnega zavarovanca. Gre namreč za delovno aktivne osebe, ki morajo imeti tudi druge pravice iz obveznega zavarovanja priznane kot delovno aktivne.

Obravnavo ribičev – fizičnih oseb po predpisih o morskem ribištvu ostaja nespremenjena, za namen obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja se štejejo za kmete, zanje veljajo vsi pogoji, vključno s pogojem zdravstvene sposobnosti in pogojem doseženega dohodka za vstop v obvezno zavarovanje, prav tako se lahko zavarujejo tudi po predlaganem četrtem odstavku tega člena, če ne izpolnjujejo pogoja dohodka.

V predlaganem petem odstavku tega člena se izrecno opredeljuje delno zdravstveno sposobnost kot zadostno, da oseba vstopi v obvezno zavarovanje ali v njem ostane, ter si prilagodi delovno mesto svojemu zdravstvenemu stanju in sposobnostim. Do takega primera lahko pride, če že služba medicine dela ugotovi, da je oseba zmožna za delo kmeta z omejitvami, ali pa je na podlagi ocene izvedenskega organa (invalidske komisije) pri Zavodu ugotovljeno, da je oseba zmožna za delo kmeta z omejitvami oziroma je zmožna za delo kmeta s krajšim delovnim časom od polnega.

Za vse osebe iz 17. člena zakona je še vedno obvezno zavarovanje s polnim zavarovalnim časom, če zakon ne določa drugače, torej v primerih iz 13. člena zakona, ko niso prednostno zavarovane na drugi podlagi s polnim ali krajšim delovnim časom, niso uživalci delne pokojnine ali sorazmernega dela pokojnine ali niso uživalci pravic iz naslova starševskega varstva.

K 9. členu

Osnovno načelo obveznega zavarovanja na podlagi opravljanja dela v drugem pravnem razmerju ostaja v prvem odstavku tega člena enako, prav tako se ne spreminja definicija dela iz drugega pravnega razmerja v tretjem (prej drugem) odstavku tega člena.

V novem drugem odstavku pa se dodaja določba, po kateri se obvezno zavarujejo uživalci družinske pokojnine, ki opravljajo delo v drugem pravnem razmerju. S tem se izrecno ureja zavarovanje dijakov in študentov, ki so prejemniki družinske pokojnine, pri čemer se v ZPIZ-2 prenaša začasna ureditev iz prehodnih določb Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 95/14; v nadaljnjem besedilu: ZUJF-C), kjer je določeno, da se do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ne glede na prvi odstavek 18. člena ZPIZ-2 obvezno zavarujejo osebe iz drugega odstavka 6.b člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki so uživalci družinske pokojnine po določbah ZPIZ-2. To so praviloma dijaki in študenti, ki opravljajo začasno in občasno delo študentov, kot je določeno v drugem odstavku 6.b člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS, št. 107/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 59/07 – ZŠtip, 51/10 – odl. US, 80/10 – ZUTD in 95/14 – ZUJF-C / ZZZPB). S tem se jih pri dopolnitvi dobe in osnove izenači z drugimi študenti in z drugimi osebami, ki prejemajo dohodke iz drugega pravnega razmerja. S predlagano spremembo se namreč sledi dejanskemu opravljanju dela v okviru drugega pravnega razmerja in se širi krog zavarovancev in možnosti za opravljanje različnih vrst del, saj je vsem uživalcem družinske pokojnine, ne le dijakom in študentom, temveč tudi otrokom, mlajšim od 18 let, ki so prijavljeni pri zavodu za zaposlovanje, omogočeno opravljanje tudi drugih pogodbenih del, kakor velja tudi za druge študente, ki niso uživalci družinske pokojnine in lahko opravljajo vsa dela v okviru drugega pravnega razmerja iz prvega odstavka 18. člena ZPIZ-2.

V drugem odstavku 3. člena ZUJF-C je določeno, da obveznost zavarovanja na tej podlagi ne vpliva na priznanje ter uživanje pravice do družinske pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ta določba je prenesena spremenjeni 108. člen ZPIZ-2.

V predlaganem petem odstavku tega člena se vzpostavlja pravna podlaga za pridobitev zavarovalne dobe in osnove na podlagi nadomestila zaradi spoštovanja konkurenčne klavzule za osebe, ki to nadomestilo prejemajo v času, ko niso vključene v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V 40., 41. in 42. členu ZDR-1 je urejen institut konkurenčne klavzule – pogodbeni prepoved opravljanja konkurenčne dejavnosti po prenehanju delovnega razmerja. Konkurenčna klavzula delavca zavezuje, da določeno obdobje po prenehanju delovnega razmerja, vendar ne dlje kot za obdobje dveh let, ne opravlja del ali sklepa posle, pri katerih bi lahko uporabljal tehnična, proizvodna ali poslovna znanja in poslovne zveze, katere je pridobil pri delodajalcu. Delodajalec pa se zaveže, da bo v obdobju, za katero je konkurenčna klavzula dogovorjena, nekdanjemu delavcu izplačeval denarno nadomestilo, ker spoštovanje konkurenčne klavzule onemogoča pridobitev zaslužka, primerljivega delavčevi prejšnji plači.

V skladu s 144. členom ZPIZ-2 se plačajo prispevki tudi od zneska nadomestila, ki ga delodajalec izplača delavcu iz naslova konkurenčne klavzule, v skladu z 32. členom ZPIZ-2 pa se zneski nadomestila zaradi konkurenčne klavzule štejejo za izračun pokojninske osnove. V skladu s 144. člena ZPIZ-2 se prav tako prispevki plačujejo od zneska bonitet.

Po veljavni zakonodaji v ZPIZ-2 ni zavarovalne podlage za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi statusa prejemnika nadomestila za čas spoštovanja konkurenčne klavzule, zato tekočega zavarovanja ni mogoče vzpostaviti brez spremembe oziroma dopolnitve zakonodaje, posledično zgolj na podlagi prejemanja tega dohodka ni mogoče dopolniti zavarovalne dobe. Ker pa se od nadomestila za čas spoštovanja konkurenčne klavzule obračunavajo in plačajo prispevki, se mora plačilo prispevkov v skladu z zavarovalnim načelom odraziti tudi v priznanju pravic iz tega zavarovanja. Kadar je prejemnik takšnega nadomestila že vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz drugega naslova, to je po 14. do 19. ali 25. členu ZPIZ-2, je mogoče osnove,

od katerih so bili plačani prispevki za čas spoštovanja konkurenčne klavzule, skladno s splošnimi načeli obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter prvim odstavkom 30. člena ZPIZ-2 upoštevati v pokojninsko osnovo poleg osnov iz tekočega zavarovanja na drugi podlagi.

Osebam, ki prejemajo le nadomestilo za čas spoštovanja konkurenčne klavzule in v obdobju prejemanja tega nadomestila niso zavarovane s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom na drugi podlagi, pa do sedaj ni bilo omogočeno zavarovanje zgolj na podlagi prejemanja tega nadomestila. S predlagano spremembo se ureja status zavarovanca tudi iz tega naslova in glede na naravo nadomestila za čas spoštovanja konkurenčne klavzule je najprimernejša oblika zavarovanja izenačitev z zavarovanci iz 18. člena ZPIZ-2. Zato je v tretjem odstavku predlaganega člena določeno, da se glede pridobitve lastnosti zavarovanca, osnov za plačevanje prispevkov, pobiranja prispevkov, upoštevanja zavarovalne dobe in priznavanja pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja za zavarovance iz prvega odstavka tega člena smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za zavarovance iz prvega odstavka 18. člena ZPIZ-2.

Zavarovanje po 18. členu zakona nastopi tudi, kadar je oseba, ki prejema nadomestilo zaradi konkurenčne klavzule, zavarovana s krajšim delovnim oziroma zavarovalnim časom. Če pa je oseba v času prejemanja nadomestila zaradi konkurenčne klavzule obvezno zavarovana s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, na podlagi navedenih prejemkov iz delovnega razmerja ne dopolni zavarovalne dobe, temveč se ji zneski nadomestila štejejo za izračun pokojninske osnove v skladu s predlaganim spremenjenim 34. členom zakona.

K 10. členu

V drugem odstavku 19. člena zakona so kot zavarovanci navedeni upravičenci do različnih pravic po ZSDP-1, pri tem pa so bili pomanjkljivo navedeni upravičenci do starševskega nadomestila, ki jim je delovno razmerje prenehalo med trajanjem pravice do starševskega dopusta (pred tem obravnavani kot upravičenci do starševskega nadomestila, ki in nimajo pravice do starševskega dopusta). S predlagano spremembo se bolj jasno in pregledno opredeljuje vse vrste upravičencev po ZSDP-1, vključno z upravičenci do starševskega nadomestila po prenehanju delovnega razmerja med starševskim dopustom, in odpravlja opisana pomanjkljivost. Hkrati je ob upoštevanju različnosti navedenih vrst upravičencev omogočena tudi njihova ustrezna različna nadaljnja obravnava, odvisna od lastnosti njihovega statusa (ali imajo prejemke ali le pravico do plačila prispevkov, ali se štejejo za delovno aktivne ali neaktivne osebe ipd.).

V spremenjenem četrtem odstavku 19. člena ZPIZ-2 je urejeno obvezno zavarovanje oskrbovalcev družinskega člana v skladu s predpisi o dolgotrajni oskrbi, s čimer se oskrbovalce družinskih članov vključuje v socialna zavarovanja pod enakimi pogoji. Na podlagi 142. člena ZDOsk-1 se do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, in zakonu, ki ureja trg dela, oskrbovalca družinskega člana vključi v socialna zavarovanja, kot velja za družinskega pomočnika. V četrtem odstavku 19. člena ZPIZ-2 je bilo do uveljavitve ZDOsk-1 urejeno obvezno zavarovanje družinskih pomočnikov, ki so v skladu z Zakonom o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23 in 84/23 – ZDOsk-1 - ZSV) nudili pomoč invalidni osebi, ki jo potrebuje. Z uveljavitvijo ZDOsk-1 je bil institut družinskega pomočnika nadomeščen z institutom oskrbovalca družinskega člana, posledično pa je bilo treba v spremenjenem četrtem odstavku 19. člena ZPIZ-2 ustrezno urediti tudi njihovo obvezno zavarovanje.

K 11. členu

V novem petem odstavku 18. člena zakona je urejeno zavarovanje oseb, ki so prejemniki denarnega nadomestila za spoštovanje konkurenčne klavzule po zakonu, ki ureja delovna razmerja, in prejemniki drugih prejemkov, ki izvirajo iz delovnega razmerja in se nanašajo na obdobje po njegovem prenehanju. V tem primeru gre za prejemek iz delovnega razmerja, ki ga oseba prejema za čas po prenehanju delovnega razmerja, ko ne opravlja dela, zato v primeru, ko niso izpolnjeni pogoji za zavarovanje po 18.

členu zakona (kot je določeno v prejšnjem tretjem odstavku in sedanjem sedmem odstavku 18. člena zakona), obenem tudi ni pogojev za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Z navedenim je treba tako uskladiti drugo alinejo prvega odstavka 20. člena zakona in jo spremeniti tako, da je izrecno navedena obveznost zavarovanja za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni le za osebe iz prvega odstavka 18. člena zakona, ki prejemajo dohodke za opravljanje dela v okviru drugega pravnega razmerja in niso zavarovani na podlagi prejemanja dohodkov iz delovnega razmerja, ne pa tudi za zavarovance, ki prejemajo dohodek iz naslova nadomestila zaradi konkurenčne klavzule, saj gre za dohodek iz delovnega razmerja, od katerega so plačani vsi prispevki, in je z njimi pokrito tudi zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni.

Sprememba osme alineje tretjega odstavka 20. člena zakona se nanaša na spremembe pri ureditvi sobodajalcev, ki so obvezno zavarovani za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Izvzeto je določilo, da so sobodajalci fizične osebe, na novo je definirana dejavnost, ki jo opravljajo sobodajalci, na novo je tudi določeno, da sobodajalci opravljajo oddajanje stanovanja v kratkotrajni najem do 180 dni v koledarskem letu (prej občasno, največ do pet mesecev v koledarskem letu). Predlog zakona, ki ureja gostinstvo, namreč na novo določa definicijo sobodajalca, ki je ponudnik kratkotrajnega najema, ki je fizična oseba, vpisana v Poslovni register Slovenije kot sobodajalec in lahko opravlja oddajanje stanovanja v kratkotrajni najem do 180 dni v koledarskem letu. Navedene spremembe so potrebne zaradi usklajenosti obeh zakonov in tako enotne ureditve glede statusa sobodajalca.

K 12. členu

Besedilo 22. člena zakona je preoblikovano zaradi večje jasnosti in preglednosti. Določbe o trajanju zavarovanja samozaposlenih so razdeljene v dva dela, ki določata primere začetka in prenehanja obveznega zavarovanja samozaposlenih oseb, pri čemer se spremeni tudi ureditev prenehanja zavarovanja v primeru stečaja.

Določba drugega odstavka 22. člena zakona se vsebinsko ne spreminja, gre za spremembo redakcijske narave. Besedilo je preoblikovano z namenom večje razumljivosti in preglednosti predpisa, in sicer je smiselno razdeljeno v dva dela, ki po alinejah določata primere začetka in prenehanja obveznega zavarovanja oseb iz 15. člena tega zakona. Druga alineja drugega odstavka bolj jasno opredeljuje datum prenehanja obveznega zavarovanja v primeru osebnega stečaja v skladu z določili Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 126/07 s spremembami in dopolnitvami, v nadaljnjem besedilu:– ZFPPIPP).

Sprememba tretjega odstavka 22. člena zakona na novo ureja prenehanje zavarovanja družbenikov, ki je zdaj vezano na datum, vpisan v poslovni register, ter vključuje tudi nove določbe glede obveznega zavarovanja v primeru uvedbe stečajnega postopka. Določba upošteva, da ima podatek o trajanju pooblastila za zastopanje z vidika pravnega prometa drugačen pomen kot iz vidika presoje izpolnjevanja pogojev za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zakon o sodnem registru (Uradni list RS, št. 54/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 49/09, 82/13 – ZGD-1H, 17/15, 54/17, 16/19 – ZNP-1, 75/23 in 102/23 – ZViS-M, v nadaljnjem besedilu: ZSReg) v delu, ki se nanaša na vpis sprememb zastopnikov, nima določb o tem, kateri dan se šteje za datum podelitve pooblastila in kateri za datum prenehanja, po pravilih obligacijskega prava pa s sprejemom sklepa o razrešitvi prejšnjega direktorja in imenovanju novega lahko družbo veljavno zastopa samo novi direktor, in sicer že od dneva imenovanja na ta položaj. Ker zakon ne določa trenutka (ure in minute) začetka učinkovanja vpisa določenega podatka v sodni register, ima prenehanje pooblastila v pravnem prometu učinek že ob sklenitvi notarskega zapisa. Zavod ni vezan na notranja razmerja med družbeniki gospodarske družbe, niti ni vezan na učinek, ki ga ima prenehanje pooblastila v pravnem prometu. V zunanjih razmerjih, ki se tičejo vprašanja zastopanja, je Zavod vezan na vpis posameznega podatka v sodni register. Pravno razmerje, ki je podlaga za obvezno zavarovanje, nastane z vpisom v register in preneha z izbrisom iz poslovnega registra. Tretji odstavek 22. člena, ki opredeljuje trajanje obveznega zavarovanja za družbenike, se v delu, ki določa prenehanje obveznosti zavarovanja zaradi izbrisa iz registra, v izogib enačenju s trajanjem pooblastila v pravnem prometu dopolni tako, da nedvoumno veže prenehanje pravnega razmerja na datum prenehanja pooblastila, ki izhaja iz poslovnega registra. Zakonska obveznost vključitve v zavarovanje po predlagani spremembi preneha z iztekom dne, ki je v poslovnem oz. sodnem registru vpisan kot dan, na katerega je pooblastilo prenehalo veljati.

V poslovnem registru je kot datum prenehanja pooblastila za zastopanje družbe in datum podelitve pooblastil stečajnemu zastopniku praviloma naveden isti datum, t.j. datum objave oklica o začetku stečajnega postopka. V skladu z določili ZFPPIPP z začetkom stečajnega postopka prenehajo pooblastila dolžnikovih zastopnikov, prokuristov ter drugih pooblaščenecv za zastopanje in pooblastila poslovodstva za vodenje poslov, stečajni upravitelj pa pridobi pooblastila za zastopanje stečajnega dolžnika in vodenje njegovih poslov, pravne posledice začetka stečajnega postopka pa nastanejo z začetkom dneva, na katerega je bil objavljen oklic o začetku stečajnega postopka. Zadnji dan veljavnosti pooblastila za zastopanje družbe je torej dejansko dan pred objavo oklica, zato v teh primerih ne glede na datum prenehanja pooblastila, naveden v poslovnem registru, obvezno zavarovanje oseb iz 16. člena tega zakona v skladu s predlagano dopolnitvijo preneha na dan pred dnem objave oklica o začetku stečaja.

S spremembo četrtega odstavka 22. člena zakona se določba usklajuje z določbo prvega odstavka 17. člena zakona, po kateri zavarovanje kmeta ni obvezno, če je upokojenec.

S spremembo šestega odstavka 22. člena zakona za zavarovance – kmete izstop iz zavarovanja ni več pogojen s starostjo 63 let in prenehanjem opravljanja dopolnilne dejavnosti na kmetiji, za kmete, ki se prostovoljno vključijo v zavarovanje po novem četrtem odstavku 17. člena zakona, pa je začetek in prenehanje zavarovanja enako, kot velja po 76. členu Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 111/13, 97/14, 133/23 – ZPIZ-2N in 109/24; v nadaljnjem besedilu: ZMEPIZ-1) za prostovoljne zavarovance iz 25. člena zakona.

K 13. členu

Besedilo prvega odstavka 23. člena zakona se vsebinsko ne spreminja, temveč gre za spremembo redakcijske narave. Dopolnjeno je z navedbo člena, v katerem je urejeno obvezno zavarovanje za zavarovance, katerih zavarovanje se prekine v primeru suspenza pogodbe o zaposlitvi, in preoblikovano z namenom večje jasnosti in razumljivosti predpisa. Med osebe, za katere se obvezno zavarovanje prekine iz določenih razlogov med trajanjem pravnega razmerja, se dodajajo tudi verski uslužbenci.

V drugem odstavku je z dopolnitvijo besedila urejena prekinitev obveznega zavarovanja tudi iz razloga prostovoljnega služenja vojaškega roka ali usposabljanja za civilno zaščito in reševanje. Namen navedene dopolnitve je, da se predvsem osebam, ki so vključene v obvezno zavarovanje po 15. ali 16. členu ZPIZ-2, ne glede na določbo drugega odstavka 13. člena ZPIZ-2, ki ureja pravilo prednostnega vrstnega reda zavarovanja, za čas prostovoljnega služenja vojaškega roka ali usposabljanja za civilno zaščito in reševanje, omogoči prekinitev tega zavarovanja in vključitev v zavarovanje po sedmem odstavku 19. člena ZPIZ-2.

K 14. členu

V prvem odstavku tega člena so s predlagano spremembo v napovednem stavku zajeti tudi rejniki in verski uslužbenci, ki se prav tako kot zaposleni, samozaposleni, družbeniki in kmetje, štejejo kot delovno aktivne osebe in med trajanjem njihovega zavarovanja lahko pride do prejemanja nadomestil iz drugih obveznih socialnih zavarovanj (bolniška odsotnost, pravice iz starševskega varstva) ali pa do usposabljanja na obrambnem področju ali na področju civilne zaščite, pri čemer se med trajanjem teh pravnih razmerij obvezno zavarovanje ne prekine.

S predlagano spremembo 24. člena, v katerem se doda nova četrta alineja, je v ta člen prenesena vsebina 132. člena zakona oziroma se ukinja pojem sedanjega podaljšanega zavarovanja, kot je določeno v veljavnem 132. členu zakona. To pomeni, da se dosedanje podaljšano zavarovanje obravnava le kot posebna oblika neplačane odsotnosti z dela, ki nastopi med neprekinjenim trajanjem delovnega razmerja, s čimer se določa obveznost plačevanja prispevkov za ves čas odsotnosti med neprekinjenim trajanjem delovnega razmerja. Namen je jasna opredelitev neprekinjenega zavarovanja in s tem tudi obveznosti plačevanja prispevkov za to obdobje. Skladno s to spremembo se predlaga tudi črtanje 132. člena zakona, ustrezna sprememba zaradi usklajene določitve zavezanca za prispevek

zavarovanca v četrti alineji prvega odstavka 152. člena zakona, prenos vsebine 150. člena zakona v novi šesti odstavek 144. člena zakona ter črtanje 150. člena zakona, pri čemer pa se dejanski položaj samih zavarovancev ne spreminja. Upoštevanje obdobja odsotnosti delavca brez pravice do nadomestila za določene oblike odsotnosti tako ne bo več vprašljivo in pogojeno s plačilom prispevkov, kar je do sedaj sprožalo dvom v obveznost plačevanja prispevkov po sedanjem 150. členu zakona, temveč bo obveznost plačevanja prispevkov s strani delodajalca nesporna.

K 15. členu

S spremembo določbe tega člena se vsebina petega odstavka 25. člena zakona v celoti prenaša v predlagani novi četrti odstavek 17. člena zakona. Kot je pojasnjeno že v obrazložitvi k 17. členu zakona, je namen poudariti, da kmetje, ki ne izpolnjujejo pogoja dohodkovnega cenzusa za vstop v obvezno zavarovanje, opravljajo kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnost ter so delovno aktivne osebe in se kot taki tudi obravnavajo pri uveljavljanju pravic iz obveznega zavarovanja. To pomeni, da se jim ne sme odreči status delovno aktivnega zavarovanca, čeprav imajo možnost prostega vstopa in izstopa iz zavarovanja. Dosedanje zavarovanje v okviru 25. člena zakona jih pri uveljavljanju pravic uvršča med neaktivne osebe, zaradi česar niso v povsem enakem položaju kot druge obvezno zavarovane osebe, čeprav praviloma izpolnjujejo enake obveznosti kot druge obvezno zavarovane osebe. Dejstvo, da se lahko sami odločijo za vstop in izstop iz zavarovanja, ne sme biti razlog, da se jim odreka status delovno aktivnega zavarovanca.

V četrtem odstavku se ureja, da se prejemniki poklicne pokojnine, ki imajo v tem zavarovanju posebne ugodnosti (nižjo osnovo za prispevke), lahko prostovoljno vključijo v obvezno zavarovanje do uveljavitve pravice do pokojnine iz obveznega zavarovanja ali pokojnine iz drugega odstavka 204. člena zakona.

V novi peti odstavek so iz dosedanjega četrtega odstavka premeščeni uživalci družinske in vdovske pokojnine, ki jim je dovoljena prostovoljna vključitev v obvezno zavarovanje med uživanjem pravice do pokojnine.

S tem se pregledno uredijo statusi oseb, ki se lahko prostovoljno zavarujejo, imajo pa različne pogoje in obveznosti.

Sedmi in osmi odstavek se črtata, ker ju ni mogoče izvajati. Prijave za prostovoljno vključitev v obvezno zavarovanje se vlagajo pri prijavno odjavni službi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavod v tem postopku nima možnosti, da bi zavarovancu zavrnil sprejem prijave in od njega zahteval, da opravi zdravniški pregled. Poleg tega določba ni nikoli vsebovala kriterijev, po katerih bi lahko določili, katere od zavarovancev naj bi se poslalo na zdravniški pregled, niti kakšno zdravstveno sposobnost naj bi ti zavarovanci imeli, saj je prostovoljno zavarovanje namenjeno osebam, ki niso delovno aktivne. Izjema so kmetje, ki so morali zdravstveno sposobnost izkazati ob vstopu v zavarovanje na podlagi prvega odstavka 17. člena in se ti določbi zanje nista uporabljali, po predlagani noveli pa tudi ne bodo več zavarovani po 25. členu zakona, in osebe, zaposlene pri tujem delodajalcu, kjer se zdravstvena sposobnost za delo presoja po tujem pravu.

K 16. členu

V 26. členu se dodaja nova pravica, ki se zagotavlja zavarovancem z obveznim zavarovanjem, in sicer pravica do zimskega dodatka.

K 17. členu

Pravica do starostne pokojnine je odvisna od dopolnjene starosti zavarovanca ali zavarovanke in od dopolnjene pokojninske dobe, ki sta dva parametra, ki morata biti kumulativno izpolnjena, da se oseba lahko starostno upokoji.

Člen spreminja temeljni upokojitveni pogoj starosti. Za uveljavitev novih starostnih pogojev je predvideno daljše časovno obdobje. Zvišanje starosti se bo tako začelo postopoma uvajati šele od leta 2028 dalje, pri čemer se starost povečuje za 3 mesece v vsakem koledarskem letu, leta 2035 pa se prehodno

obdobje konča. Daljše prehodno obdobje bo pripomoglo k lažjemu sprejetju sprememb s strani predvsem tistih oseb, ki so v obdobju pred upokojitvijo.

Prvi odstavek tega člena določa zvišanje upokojitvene starosti iz 65 na 67 let za tiste, ki niso dopolnili 40 let pokojninske dobe, so pa dopolnili najmanj 15 let zavarovalne dobe.

V drugem odstavku je določeno prehodno obdobje za zvišanje pogoja starosti iz prvega odstavka tega člena. Prehodno obdobje bo tako trajalo od 1. januarja 2026 do 31. decembra 2034, pri čemer se bo starostni pogoj začel zviševati šele leta 2028, in sicer za tri mesece na leto.

Z določbo tretjega odstavka se zavarovancem, ki so zgodaj vstopili na trg dela, še naprej dopušča možnost, da pridobijo pravico do starostne pokojnine pri nižji starosti na račun daljše dopolnjene pokojninske dobe, pri čemer se upokojitvena starost iz sedanjih 60 dviguje na 62 let. Zavarovanke in zavarovanci se bodo lahko po koncu prehodnih obdobj upokojili pri starosti 62 let, če bodo dopolnili 40 let pokojninske dobe.

Četrty odstavek opredeljuje prehodno obdobje, v katerem se bo starost 60 let, kot je določena v zakonu, postopoma dvignila za oba spola na 62 let, pri čemer pa se bo kot dodatni pogoj upoštevala izpolnitev 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Prehodno obdobje bo tako trajalo od 1. januarja 2026 do 31. decembra 2034, pri čemer se bo starostni pogoj začel zviševati šele leta 2028, in sicer za tri mesece na leto.

K 18. členu

Ker gre pri obveznem pokojninskem zavarovanju za zavarovanje rizika nezmožnosti zagotavljanja dohodka zaradi nastopa starosti, je določanje pogojev v povezavi s starostjo bistven element sistema. S členom se spreminja institut možnosti znižanja starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine. To je sicer še vedno mogoče po treh podlagah, in sicer zaradi:

- skrbi za vsakega rojenega ali posvojenega otroka, ki ima državljanstvo EU, če ni z mednarodnim sporazumom drugače določeno, in sicer se starostna meja zniža za šest mesecev za enega otroka, za 16 mesecev za dva otroke, za 26 mesecev za tri otroke, za 36 mesecev za štiri otroke in za 48 mesecev za pet ali več otrok,
- služenja obveznega vojaškega roka za dve tretjini njegovega dejanskega trajanja in
- vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred dopolnjenim 20. letom starosti za ves čas trajanja obveznega zavarovanja do dopolnjenega 20. leta starosti.

Bistvena novost je uvedena pri znižanju starostne meje zaradi otrok, saj odpade dosednji pogoj skrbi za otroka v prvem letu njegove starosti. To pomeni, da bo po tej spremembi možno znižanje za vsakega živorojenega otroka. Znižanja starostne meje zaradi otrok v primeru posvojitve biološki starši ne morejo uveljavljati.

Pred dopolnitvijo starosti, ki je določena v 27. členu zakona, se lahko tako pod določenimi pogoji upokojijo zgolj posamezniki, pri katerih je podana katera izmed naštetih zakonsko določenih osebnih okoliščin.

Do znižanja po prvi alineji prvega odstavka je upravičen starš, katerega otrok ima državljanstvo EU, k čemur RS zavezuje Uredba (ES) 883/04, ki ne dovoljuje diskriminacije glede na državljanstvo. Starostno mejo zaradi otrok je tako treba zniževati tudi za otroke, ki imajo državljanstvo držav članic EU.

V tretji alineji prvega odstavka se ureditev zgodnjega vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred 18. letom spreminja v vstop pred 20. letom starosti. Glede na to, da se dviguje starostna meja za pridobitev pravice do starostne pokojnine, se z dvigom te starostne meje sledi zviševanju starosti. Pri posameznikih, ki so začeli delati zelo zgodaj, praviloma zavarovalni riziko starosti nastopi prej, saj do iste starosti ob predpostavki, da so bili ves čas vključeni v zavarovanje, dopolnijo več pokojninske dobe kot posamezniki, ki so se v zavarovanje vključili kasneje. Na znižanje starostne meje pred 20. letom je potrebno gledati kot na ugodnost, ki jo pokojninski sistem nudi zavarovancem, ki so z delom začeli zelo zgodaj.

V drugem odstavku se spreminja najnižja starost, do katere se lahko zniža starost za otroke ob dopolnitvi 38 let pokojninske dobe, in sicer je v primeru, ko se znižuje starost iz 67 let, možno znižati starost do

63. leta, ko pa se znižuje starost iz 62. leta pri dopolnjenih 40 letih pokojninske dobe, pa se lahko le-ta zniža do 58. leta. Po tem odstavku je do znižanja starosti upravičena ženska, razen če je moški dlje časa koristil pravico do starševskega nadomestila, pri čemer ni pomembno samo poimenovanje nadomestila. Pravica do znižanja starostne meje je smiselno vezana na izplačilo nadomestila in na čas koriščenja nadomestila, pridobljenega na podlagi koriščenja starševskega dopusta oziroma dopusta za nego in varstvo otroka. V primeru posvojitve otroka so do znižanja starosti upravičeni posvojitelji. Do znižanja je upravičena posvojiteljica, razen če je posvojitelj dlje časa koristil nadomestila iz naslova starševstva. Starostna meja se zniža za šest mesecev za enega otroka, za 16 mesecev za dva otroka, za 26 mesecev za tri otroke, za 36 mesecev za štiri otroke in za 48 mesecev za pet ali več otrok. Tako ženski kot moškemu, ki uveljavljata zniževanje starosti in sta dopolnila 40 let pokojninske dobe brez dokupa, se lahko starost zniža največ do 58. leta starosti.

Kombiniranje ugodnosti iz naslova skrbi za otroke pri zniževanju starostne meje za starostno upokojitev ter pri priznavanju dodatnih odmernih odstotkov za istega otroka ni mogoče. Do dodatnega odmernega odstotka zaradi skrbi za otroke so tako lahko upravičeni zgolj tisti posamezniki, ki se bodo starostno upokojili brez uveljavljanja zniževanja starostne meje zaradi skrbi za otroke po 28. členu ZPIZ-2, prav tako pa isti otrok ne more biti že upoštevan pri uveljavljanju druge pravice, kot je na primer pri uveljavljanju dela pokojnine v skladu z 39.a členom zakona. V primeru, da ima starš več otrok, pa lahko različne otroke uveljavlja pri različnih pravicah oziroma za različne namene.

V tretjem odstavku se ureja prehodno obdobje za zniževanje starosti zaradi otrok v prehodnem obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034, kadar sta ženska ali moški dopolnila 38 let pokojninske dobe. Najnižja starost se zvišuje iz 61 na 63 let, pri čemer v prvih dveh letih prehodnega obdobja ostaja nespremenjena, nato pa se od leta 2028 postopno dviguje za tri mesece na leto.

V četrtem odstavku se ureja prehodno obdobje za zniževanje starosti zaradi otrok v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034, ob upoštevanju 40 let pokojninske dobe brez dokupa. Najnižja starost, pri kateri se lahko upokoji ženska, se zvišuje iz 56 na 58 let, in sicer postopno tako, da v letu 2026 in 2027 ostane nespremenjena, nato pa se zvišuje za tri mesece na leto. Za moške se najnižja upokojitvena starost ne spreminja.

Bistvena novost je uvedena tudi pri znižanju meje zaradi služenja obveznega vojaškega roka, saj se ta ugodnost po novem omogoča tudi ženskam. Na obvezno služenje vojaškega roka so bile namreč napotene tudi vse ženske, ki so študirale t.i. Splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, ki je bila kasneje preimenovana v obramboslovje. Študij je potekal na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (današnja Fakulteta za družbene vede) od leta 1975 dalje. Njihova študijska obveznost je bila, da tako kot moški, opravijo vsa taborjenja, ki so bila del študijskega programa, ter 4,5-mesečno stažiranje v Jugoslovanski ljudski armadi, s čimer jim je bilo priznано opravljeno obvezno služenje vojaškega roka (enako tudi moškim študentom). Ženske študentke so morale tako kot moški študenti to obveznost opraviti pred diplomom, sicer niso mogle pristopiti k zagovoru diplome. Ta režim je veljal ves čas do osamosvojitve Slovenije, pri čemer so bile prve štiri generacije napotene na služenje vojaškega roka v Sarajevo, naslednje generacije pa so služile v Sloveniji v okviru enot JLA. Ker so bile tako ženske študentke obramboslovja enakovredno z moškimi napotene na obvezno služenje vojaškega roka, bi sem jim morala tudi enakovredno priznati možnost znižanja starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Iz navedenih razlogov se s spremenjeno ureditvijo tudi ženskam omogoča uveljavljanje služenja obveznega vojaškega roka kot razloga za znižanje starostne meje.

V petem odstavku je določena najnižja starost za pridobitev pravice do starostne pokojnine, ki je mogoča z znižanjem starosti zaradi služenja obveznega vojaškega roka ob dopolnitvi 38 let pokojninske dobe za moškega in žensko. Znižanje starosti bo tako v primeru, ko se le-ta znižuje po prvem odstavku 27. člena od starosti 67 let, možno do starosti 65 let, ko pa se znižuje po tretjem odstavku 27. člena, bo znižanje možno do starosti 60 let.

Šesti odstavek določa prehodno obdobje za znižanje starosti za moške ali ženske zaradi služenja vojaškega roka v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034, v katerem se namesto pogoja 38 let pokojninske dobe upošteva pogoj 38 let pokojninske dobe brez dokupa, najnižja starost pa se postopoma zvišuje iz 63 let na 65 let, pri čemer v letu 2026 in 2027 ostane nespremenjena, nato pa se zvišuje za tri mesece na leto.

Sedmi odstavek določa, da se za zniževanje starosti zaradi služenja vojaškega roka v prehodnem obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 namesto pogoja pokojninske dobe upošteva pogoj 40 pokojninske dobe brez dokupa in zviševanje najnižje starosti iz 58 na 60 let, pri čemer v prvih dveh letih prehodnega obdobja starost ostaja nespremenjena, nato pa se od leta 2028 postopno dviguje za 3 mesece na leto.

Osmi odstavek določa, da se lahko starost za žensko in moškega zaradi vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred dopolnjenim 20. letom starosti zniža za ves čas trajanja obveznega zavarovanja do dopolnjenega 20. leta starosti, in sicer pod pogojem, da sta dopolnila 40 let pokojninske dobe. Starostna meja, določena v tretjem odstavku 27. člena, se lahko zniža največ do 57 let za ženske in 58 let za moške.

Deveti odstavek določa, da se v prehodnem obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 pri zniževanju starosti zaradi vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred dopolnjenim 20. letom starosti za žensko ali moškega upošteva pogoj 40 let pokojninske dobe brez dokupa, starostna meja pa se lahko zniža največ do starosti 57 let za ženske in 58 let za moške.

Deseti odstavek določa prehodno obdobje od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 za zvišanje starostne meje za upoštevanje vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz 18. leta na 20. leto, in sicer starost v letu 2026 in 2027 ostane nespremenjena, nato pa se zvišuje za tri mesece na leto.

V enajstem odstavku je opredeljena najnižja starostna meja za upokojitev v primeru, ko sta moški in ženska upravičena do kombinacije zniževanja starostnih mej. Ta se lahko za ženske zniža iz 62 let na 57 let, za moške pa na 58 let.

Kadar gre za kombinacije zniževanj, se v prehodnem obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 upošteva pogoj 40 let pokojninske dobe brez dokupa, starost se za ženske lahko zniža največ do 57. leta, za moške pa največ do 58. leta.

Trinajsti odstavek določa najnižjo starostno mejo za upokojitev v primeru, ko sta moški ali ženska upravičena do kombinacije zniževanja starostnih mej zaradi skrbi za otroka in zaradi služenja obveznega vojaškega roka. V tem primeru se jima lahko starost 67 let zniža največ do 63. leta, to je za štiri leta, kar je ugodnejše kot je veljalo do sedaj, ko je bilo možno znižanje največ za dve leti.

Štirinajsti odstavek določa znižanje starosti za moške in ženske zaradi skrbi za otroka in zaradi obveznega služenja vojaškega roka ter določa prehodno obdobje od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034, ko se namesto pogoja 38 let pokojninske dobe upošteva pogoj 38 let pokojninske dobe brez dokupa, starostna meja pa se lahko zniža največ do 63. leta.

K 19. členu

Člen ukinja pravico do predčasne pokojnine, ki je bila sicer uvedena z ZPIZ-2. Ker bo ukinitve tega instituta veljala šele po koncu prehodnih obdobj skupaj s poenotenjem različnih dob, se do konca prehodnega obdobja postopno iz 60 na 62 let zvišuje tudi starost za pridobitev pravice do predčasne pokojnine. Člen določa prehodno obdobje za zvišanje starosti za pridobitev pravice do predčasne pokojnine, in sicer za tri mesece na vsako koledarsko leto, pri čemer se bo starostni pogoj začel dvigovati s 1. januarjem 2028, prehod pa bo trajal do 31. decembra 2034, v letu 2026 in 2027 pa ostane nespremenjen. Tako se predvideva, da se po koncu prehodnega obdobja, to je od 1. januarja 2035 dalje, pravica do predčasne pokojnine ukine, do takrat pa v zvezi z znižanjem starostne meje po različnih podlagah velja enako kot do sedaj, to je, da se starostna meja za pridobitev pravice do predčasne pokojnine ne more znižati po nobeni podlagi. Prav tako do konca prehodnega obdobja ostaja v veljavi trajen odbitek (glej pojasnilo k 38. členu).

K 20. členu

Pokojninska osnova je denarni znesek, od katerega Zavod zavarovancu v upokojitvenem postopku odmeri pokojnino, ki jo ta uveljavlja. Izračuna se z upoštevanjem mesečnih povprečij valoriziranih zneskov osnov zavarovanca iz določenih let zavarovanja, od katerih so bili plačani prispevki za obvezno zavarovanje. Osnove tvorijo plače, z zakonom določena nadomestila, drugi prejemki ter zavarovalne in druge osnove, od katerih so bili v obdobju trajanja obveznega zavarovanja zanj plačani predpisani prispevki.

Daljšanje referenčnega obdobja za izračun pokojninske osnove zasleduje temeljni cilj višje koleracije med plačanimi prispevki zavarovanca v aktivni dobi in osnovo za odmero pokojnine, pri čemer pa je zelo pomembno, da so spremembe referenčnega obdobja in odmernega odstotka časovno usklajene.

V drugem odstavku se ureja način upoštevanja osnov zavarovanca, ki je prijavljen v zavarovanje s krajšim delovnim časom od polnega. Zavarovancem, ki so prijavljeni v zavarovanje s krajšim delovnim časom od polnega, se mesečno povprečje osnov izračuna z upoštevanjem dopolnjene zavarovalne dobe v posameznem letu zavarovanja. Plača, ki jo doseže z delom v času, krajšem od polnega delovnega časa, se za ugotovitev pokojninske osnove upošteva v trajanju, ki ustreza krajšemu delovnem času. To pomeni, da se v primeru, če je zavarovanec vse leto delal npr. polovični delovni čas in s tem dosegel pol leta zavarovalne dobe, dosežene plače, ki služijo za izračun pokojninske osnove, delijo s šest mesecev dobe. Tako se pridobi mesečno povprečje osnove zavarovanca, za določeno leto zavarovanja.

S tretjim odstavkom se spreminja število let, ki se upoštevajo za izračun pokojninske osnove, in sicer se obdobje za izračun pokojninske osnove podaljšuje s 24 na 40 najugodnejših let zavarovanja, z možnostjo izločitve do pet katerih koli, ne nujno zaporednih najmanj ugodnih let.

V četrtem odstavku je določeno, da se za leto zavarovanja pri izračunu osnove upošteva leto, v katerem je zavarovanec prejel plačo za najmanj šest mesecev oziroma je za to obdobje plačal prispevke od zavarovalne osnove, zavarovanec pa je dopolnil najmanj šest mesecev zavarovalne dobe. Če je šlo za krajše obdobje ali obvezno zavarovanje sploh ni obstajalo ali podatkov o osnovah ni mogoče pridobiti, se tako leto pri izračunu pokojninske osnove preskoči in se upošteva prvo naslednje koledarsko leto, za katero obstajajo podatki.

V šestem odstavku se določa postopni prehod na novo ureditev v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 na način, da se pokojninska osnova od leta 2028 dalje podaljšuje vsako leto za dve leti (2028 bo znašala 26 let, 2029 28 let in tako naprej do leta 2035, ko bo znašala 40 let). Zakon tudi določa, da se za leto zavarovanja pri izračunu osnove upošteva leto, v katerem je zavarovanec prejel plačo za najmanj šest mesecev oziroma je za to obdobje plačal prispevke od zavarovalne osnove, zavarovanec pa je dopolnil najmanj šest mesecev zavarovalne dobe. Če je šlo za krajše obdobje ali obvezno zavarovanje sploh ni obstajalo ali podatkov o osnovah ni mogoče pridobiti, se tako leto pri izračunu pokojninske osnove preskoči in se upošteva prvo naslednje koledarsko leto, za katero obstajajo podatki.

V sedmem odstavku je določena izjema od tretjega in šestega odstavka, saj se v primeru, ko se za izračun pokojninske osnove upošteva manj kot 40 let zavarovanja, za izračun najugodnejše pokojninske osnove izloči manj let, kot je določeno v tretjem odstavku tega člena, in sicer tako, da se pri dopolnjenih 28 do vključno 30 letih zavarovanja izloči eno leto najmanj ugodnih osnov zavarovanca; pri dopolnjenih 31 do vključno 33 letih zavarovanja se izloči dve leti najmanj ugodnih osnov zavarovanca; pri dopolnjenih 34 do vključno 36 letih zavarovanja se izločijo tri leta najmanj ugodnih osnov zavarovanca; pri dopolnjenih 37 do vključno 39 letih zavarovanja se izločijo štiri leta najmanj ugodnih osnov zavarovanca, pri dopolnjenih 40 letih in več zavarovanja pa se izloči pet let najmanj ugodnih osnov zavarovanca. V primeru, ko zavarovanec dopolni več kot 40 let zavarovanja, ki se upoštevajo za izračun pokojninske osnove, se upošteva 40 najugodnejših let, ki se lahko nato znižajo v skladu z navedenimi možnimi izločitvami najmanj ugodnih let. Vse navedeno se upošteva tudi v času prehodnega obdobja.

Skladno z osmim odstavkom ni mogoče upoštevati mesečnega povprečja osnov iz koledarskega leta, v katerem zavarovanec uveljavlja pravico do pokojnine, čeprav so izpolnjeni pogoji, da se šteje za leto zavarovanja.

V devetem odstavku 30. člena zakona se dodaja določba, da se iz izračuna pokojninske osnove izloča koledarsko leto, v katerem je zavarovanec dopolnil pokojninsko dobo samo na podlagi začasnega in občasnega dela dijakov in študentov. Če zavarovanec v koledarskem letu poleg navedene dobe dopolni še dobo iz drugih podlag zavarovanj (npr. delovno razmerje, samostojna dejavnost, avtorske, podjetniške pogodbe), se v pokojninsko osnovo upoštevajo osnove iz vseh podlag zavarovanj, vključno z začasnimi in občasnimi delom dijakov in študentov. Še nadalje pa ostaja v veljavi izločitev iz 148. (osnove za posebne primere zavarovanja) in 151. člena (osnova za dokup dobe) tega zakona.

K 21. členu

Člen ureja upoštevanje nadomestila plače iz invalidskega zavarovanja (v nadaljnjem besedilu: nadomestilo), če zavarovanec za čas prejemanja nadomestila nima v celoti plačanih prispevkov za obvezno zavarovanje. Nadomestilo se za izračun pokojninske osnove upošteva samo za obdobje, za katero ima zavarovanec za obvezno zavarovanje plačane prispevke. Če ima zavarovanec plačane prispevke za obvezno zavarovanje za krajše obdobje, se za izračun pokojninske osnove upošteva samo nadomestilo, ki ustreza obdobju poravnanih prispevkov za obvezno zavarovanje.

Pri izračunu pokojninske osnove se bodo nadomestila, izplačana po predpisih o urejanju trga dela, upoštevala na enak način kot nadomestila, navedena v tretji alineji prvega odstavka 32. člena zakona – ne upošteva se torej znesek nadomestila, ampak se upošteva plača ali osnova, od katerega so bili plačani prispevki iz koledarskega leta pred začetkom prejemanja nadomestila.

V četrtem odstavku gre za redakcijski popravek, saj je bil naveden napačen odstavek. Pravilen je sklic na drugi in ne na prvi odstavek.

K 22. členu

Določba 33. člena ZPIZ-2 se spreminja tako, da se črta prvi odstavek, saj se plača, ki jo delavec v posameznem letu zavarovanja doseže z delom v času, krajšem od polnega delovnega časa, za ugotovitev pokojninske osnove ne preračunava na povprečni znesek, ki ustreza plači za polni delovni čas. Plača, ki jo doseže z delom v času, krajšem od polnega delovnega časa, se za ugotovitev pokojninske osnove upošteva v trajanju, ki ustreza krajšemu delovnem času, kar je opredeljeno v novem drugem odstavku 30. člena zakona.

Doda se nov prvi odstavek, ki ureja, kako se upošteva plača zavarovancem, ki so po predpisih o delovnih razmerjih, veljavnih do 31. 12. 2002, imeli pravico do dela s krajšim delovnim časom. Navedenim zavarovancem se je obdobje, kljub temu da so delo opravljali s krajšim delovnim časom, štelo kot polni delovni oziroma zavarovalni čas (navedeno je urejeno tudi v drugem odstavku 130. člena zakona), plačilo pa so prejeli le za čas, ko so dejansko delali. Navedena plača se pri ugotavljanju pokojninske osnove upošteva tako, da se jo preračuna na povprečni znesek, ki ustreza plači za polni delovni čas. Način preračuna ureja nov tretji odstavek tega člena.

Način preračuna določa drugi odstavek tega člena, in sicer se plača oziroma osnova, od katere plača samozaposleni prispevke za čas, ko opravlja delo ali dejavnost s krajšim delovnim časom, deli s številom ur, ki jih je prebil na delu s časom, krajšim od polnega delovnega časa. Tako dobljeni znesek se pomnoži s številom ur, ki ustreza številu ur polnega delovnega ali zavarovalnega časa za dopolnjeno zavarovalno dobo s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom.

S 1. 1. 2002 je pravica do dela krajšim delovnim časom zaradi nege in varstva mlajših otrok ali otrok s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka uredil Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZSVarPre-C in 26/14 – ZSDP-1, v nadaljnjem besedilu: ZSDP), ki je pričel veljati 1. 1. 2002. Z 29. 4. 2014 je pričel veljati ZSDP-1. Po ZSDP in ZSDP-1 ima eden od staršev zaradi nege in varstva prej navedenega otroka pravico do dela s krajšim delovnim časom. Delodajalec zagotavlja takšnemu delavcu plačo po dejanski obveznosti, RS pa mu do njegove polne delovne obveznosti plača prispevek za socialno varnost, s čimer je delavcu zagotovljen polni delovni čas (podlaga za obvezno zavarovanje iz naslova starševstva je bila določena v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2, 9/17 – odl. US in 171/21 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-1) (23. člen ZPIZ-1) in je določena tudi v ZPIZ-2 (19. člen)). RS je prispevke za socialno varnost od 1. 1. 2002 pa do 31. 12. 2020 plačevala od minimalne plače. Z Zakonom o spremembah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 185/20 - ZSDP-1D) RS plačuje prispevke od osnove iz 43. člena (osnova za posamezno vrsto

nadomestila je povprečna osnova, od katere so bili obračunani prispevki za starševsko varstvo (npr. plača) v strnjenih 12 mesecih, pri čemer se kot zadnji mesec šteje osnova, od katere so bili obračunani prispevki v predpreteklem mesecu od vložitve prve vloge za dopust) in prvega odstavka 46. člena ZSDP-1 (izplačilo nadomestil, razen materinskega nadomestila, za polno odsotnost ne more biti višje od dvainpolkratnika zadnje znane povprečne bruto plače v RS za preteklo leto oziroma predpreteklo leto, če preteklo leto še ni znano, kot jo ugotovi Statistični urad Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SURS), vendar ne manj od sorazmernega dela minimalne plače).

Glede na navedeno, se zavarovancem, ki so pravico do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva pridobili od 1. 1. 2002 dalje na podlagi določb ZSDP, za ugotavljanje pokojninske osnove poleg plače oziroma osnove, od katere plačujejo prispevke, če so v zavarovanje vključeni kot samostojni zavezanci, upošteva tudi osnova, od katere jim RS plačuje prispevek za socialno varnost. Ker je ta osnova do 31. 12. 2020 bila določena v višini minimalne plače oziroma sorazmernega dela minimalne plače, posledično zavarovancem v obdobju, ko so delali s krajšim delovnim časom zaradi starševstva, mesečno povprečje osnov pade. Od 1. 1. 2021 to mesečno povprečje osnov, zaradi določene višje osnove, od katere RS obračunava prispevek za socialno varnost, ne odstopa več veliko, je pa še vedno nižje, kot pa če se plača, ki jo zavarovanec prejema v času, ko dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva, preračuna na polni delovni čas.

Vsled navedenega se zavarovancem iz tretjega odstavka tega člena osnova za čas, ko so delali s krajšim delovnim časom, za ugotovitev pokojninske osnove izračuna tako kot določa novi četrti odstavek, in sicer se znesek plače, ki jo je zavarovanec prejel za delo s krajšim delovnim časom zaradi varstva in nege otrok, deli s številom ur na delu. Tako dobljeni znesek se pomnoži s številom ur zavarovanja za razliko do polnega delavnega delovnega oziroma zavarovalnega časa in se upošteva kot znesek osnove, od katere so bili obračunani in plačani prispevki.

K 23. členu

Dosedanji 34. člen zakona je urejal izračun pokojninske osnove z upoštevanjem le enega prejemka, ki ga je izplačal delodajalec, pri katerem zavarovanec ni bil zavarovan do polnega delovnega časa, to je plača po pogodbi o zaposlitvi za dopolnilno delo pri drugem delodajalcu v skladu s 147. členom ZDR-1. Vendar predpisi o delovnih razmerjih in tudi upravičenja, ki izhajajo iz delovnih sporov, prinašajo tudi druge prejemke iz delovnega razmerja, ki jih ne izplača delodajalec, pri katerem je zavarovanec zavarovan do polnega delovnega časa. 34. člen zakona je zaradi navedenega preoblikovan tako, da poleg plače za dopolnilno delo ureja obveznost upoštevanja več prejemkov iz delovnega razmerja za izračun pokojninske osnove, ki jih ni izplačal delodajalec, pri katerem je delavec zavarovan do polnega delovnega časa, pod pogojem, da so od njih plačani prispevki.

Če je v delovnem sporu odločeno, da prvotno delovno razmerje ni prenehalo in še traja z vsemi pravicami in obveznostmi iz delovnega razmerja, ker je bila odpoved delovnega razmerja nezakonita, ter da mora delodajalec zavarovancu izplačati plačo v višini, kot če bi delal, ali pa mu mora izplačati razliko med plačo pri delodajalcu, pri katerem je delavec zavarovan s polnim delovnim časom v času trajanja delovnega spora, ta delodajalec kljub obveznosti izplačila plače ne more delavca prijaviti v zavarovanje, saj zavarovanje nad polnim delovnim časom ni dovoljeno (z izjemo dopolnilnega dela). Od plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, izplačanih po sodbi, sodni poravnavi ali mediaciji so plačani vsi prispevki za socialno varnost, kar pomeni, da je po prvem odstavku 30. člena zakona izpolnjen pogoj za upoštevanje v izračunu pokojninske osnove, vendar takšno izplačilo ne more biti vezano na obdobje zavarovanja. Zato je v predlagani drugi alineji prvega odstavka 34. člena zakona urejeno, da se za izračun pokojninske osnove upoštevajo tudi plača in drugi prejemki iz delovnega razmerja, priznani v delovnem sporu ali izplačani po prenehanju tega delovnega razmerja, ki se nanašajo na obdobje, ko je bil zavarovanec zavarovan s polnim delovnim časom pri drugem delodajalcu oziroma s polnim zavarovalnim časom na drugi zavarovalni podlagi.

V predlagani tretji alineji prvega odstavka 34. člena zakona je urejeno upoštevanje nadomestila zaradi konkurenčne klavzule v pokojninsko osnovo v primerih, ko je prejemnik tega nadomestila že zavarovan

s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom in na podlagi prejemanja tega nadomestila ne nastopi zavarovanje po predlaganem petem odstavku 18. člena zakona.

Kot je že pojasnjeno v obrazložitvi k predlagani spremembi 18. člena zakona, je v 40., 41. in 42. členu ZDR-1 urejen institut konkurenčne klavzule – pogodbeni prepoved opravljanja konkurenčne dejavnosti po prenehanju delovnega razmerja. Konkurenčna klavzula delavca zavezuje, da določeno obdobje po prenehanju delovnega razmerja, vendar ne dlje kot za obdobje dveh let, ne opravlja del ali sklepa poslov, pri katerih bi lahko uporabljal tehnična, proizvodna ali poslovna znanja in poslovne zveze, katere je pridobil pri delodajalcu. Delodajalec pa se zaveže, da bo v obdobju, za katero je konkurenčna klavzula dogovorjena, nekdanjemu delavcu izplačeval denarno nadomestilo, ker spoštovanje konkurenčne klavzule onemogoča pridobitev zaslužka, primerljivega delavčevi prejšnji plači.

V skladu s 144. členom ZPIZ-2 se plačajo prispevki tudi od zneska nadomestila, ki ga delodajalec izplača delavcu iz naslova konkurenčne klavzule, v skladu z 32. členom ZPIZ-2 pa se zneski nadomestila zaradi konkurenčne klavzule štejejo za izračun pokojninske osnove. V skladu s 144. člena ZPIZ-2 se prav tako prispevki plačujejo od zneska bonitet. Glede na navedeno se mora plačilo prispevkov, v skladu z zavarovalnim načelom odraziti tudi v priznanju pravic iz tega zavarovanja. Kadar je prejemnik takšnega nadomestila že vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz drugega naslova, to je po 14. do 19. ali 25. členu ZPIZ-2, je mogoče osnove, od katerih so bili plačani prispevki za čas spoštovanja konkurenčne klavzule, skladno s splošnimi načeli obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter prvim odstavkom 30. člena ZPIZ-2 upoštevati v pokojninsko osnovo poleg osnov iz tekočega zavarovanja na drugi podlagi.

Za osebe, ki prejemajo le nadomestilo za čas spoštovanja konkurenčne klavzule, in v obdobju prejemanja tega nadomestila niso zavarovane s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom na drugi podlagi, ter za osebe, ki so v času prejemanja nadomestila zaradi konkurenčne klavzule zavarovane s krajšim delovnim oziroma zavarovalnim časom, je v petem odstavku 18. člena zakona urejeno obvezno zavarovanje tako, da na podlagi prejetih zneskov nadomestil iz tega naslova dopolni zavarovalno dobo in pokojninsko osnovo, kot velja za osebe v drugem pravnem razmerju.

Če pa je oseba v času prejemanja nadomestila zaradi konkurenčne klavzule obvezno zavarovana s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom, na podlagi navedenih prejemkov iz delovnega razmerja ne dopolni zavarovalne dobe, temveč se ji zneski nadomestila štejejo za izračun pokojninske osnove v skladu s predlaganim spremenjenim 34. členom zakona.

V predlaganem drugem odstavku 34. člena zakona je izrecno določeno, da na podlagi zavarovanja po devetem odstavku spremenjenega 14. člena zakona in na podlagi prejemkov iz prejšnjega odstavka zavarovanec ne pridobi zavarovalne dobe nad polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom niti zavarovalne dobe za čas, ko je uživalec pokojnine, temveč se osnove, od katerih so za zavarovanje po tem členu plačani prispevki, upoštevajo le za izračun pokojninske osnove, razen za uživalce pokojnine.

K 24. členu

Člen spreminja 37. člen zakona, v katerem so določeni odmerni odstotki za odmero starostne pokojnine. Ker se tudi druge vrste pokojnin odmerijo v odvisnosti od odmernih odstotkov za starostno pokojnino, se s tem členom posredno ureja zvišanje odmernih odstotkov za odmero vseh pokojnin, s čimer se želi doseči boljša socialna varnost zavarovancev, ki se bodo upokojili po uveljavitvi tega zakona.

Spremenjeni člen vsebuje več rešitev. S prvim odstavkom se določa enotna odmerna lestvica za moške in ženske. Tudi pri tokratnih spremembah je upoštevano načelo postopnosti, zato je predvideno prehodno obdobje od 1. 1. 2028 do 31. 12. 2034, v katerem se odmerni odstotki postopno zvišujejo iz obstoječih 63,5 % na 70 %. V letu 2026 in 2027 se odmerni odstotki še ne spreminjajo.

Po koncu prehodnih obdobj bodo zavarovanci za 15 let zavarovalne dobe imeli odmerjeno starostno pokojnino v višini 30 % pokojninske osnove, za vsako nadaljnje leto vključitve v zavarovanje pa se jim bo prištel dodatnih 1,6 %.

Nova odmerna lestvica se bo uveljavila postopoma, in sicer bo v celoti začela veljati s 1. 1. 2035, do tedaj pa se vsako leto odstotek za odmero pokojnin rahlo zviša, in sicer na način, kot je določen v tretjem do desetem odstavku novega 37. člena zakona.

Tudi z novo ureditvijo se ohranjajo spodbude za vztrajanje v zavarovanju oziroma za podaljševanje delovne aktivnosti. Drugi in dvanajsti odstavek tako določata ugodnejše vrednotenje dobe, in sicer drugi odstavek po koncu prehodnega obdobja, dvanajsti pa v prehodnem obdobju do konca leta 2034. V prehodnem obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034 se bo tako zavarovancu, ki bo dopolnil 40 let pokojninske dobe brez dokupa in je obvezno vključen v obvezno zavarovanje, vsako nadaljnje leto dopolnjene pokojninske dobe brez dokupa v obveznem zavarovanju v obdobju, vendar največ do treh let zavarovanja, vrednotilo v višini 1,5 % za dopolnjenih 6 mesecev pokojninske dobe brez dokupa, vendar za največ 3 dodatna leta zavarovanja. Po koncu prehodnih obdobj se bo v skladu z drugim odstavkom tega člena starostna pokojnina pri dopolnjenih 40 letih pokojninske dobe (in ne več pokojninske dobe brez dokupa) za vsako nadaljnje leto dopolnjene pokojninske dobe po 1. 1. 2035, ko je zavarovanec obvezno vključen v obvezno zavarovanje, vendar največ do treh let zavarovanja, vrednotila v višini 1,5 % za vsakih dopolnjenih šest mesecev pokojninske dobe. V skladu z navedenima odstavkoma po novi ureditvi ugodnejšega vrednotenja dobe ne bo potrebno izpolniti pogoja starosti, temveč le pogoj dopolnjene pokojninske dobe. Če je zavarovanec v različnih obdobjih upravičen do ugodnejšega vrednotenja pokojninske dobe brez dokupa po drugem odstavku tega člena in do ugodnejšega vrednotenja pokojninske dobe iz prejšnjega stavka, znaša skupno obdobje ugodnejšega vrednotenja največ tri leta vključitve v obvezno zavarovanje. Ugodneje pa se bo po drugem in dvanajstem odstavku v primerih, ko še ne bo dosežena zahtevana starost, vrednotila le dosežena doba nad 40 let pokojninske dobe brez dokupa po 1. 1. 2026 in le dosežena doba nad 40 let pokojninske dobe od 1. 1. 2035. Tako po drugem kot dvanajstem odstavku pa se bo že doseženo ugodnejše vrednotenje pokojninske dobe brez dokupa do 31. 12. 2025 ali do 31. 12. 2034 upoštevalo pri določitvi skupnega ugodnejšega vrednotenja dobe. Zavarovancu se bo skupaj z ugodnejšim vrednotenjem pokojninske dobe brez dokupa oziroma pokojninske dobe po drugem ali dvanajstem odstavku, vrednotilo največ tri leta vključitve v obvezno zavarovanje.

Spreminja se ureditev višine dodatnih odmernih odstotkov za otroke, in sicer se ta bonus zvišuje iz obstoječih 1,36 % na 1,6 % za vsakega otroka za vsakega rojenega ali posvojenega otroka. Določeno je, da gre primarno za pravico žensk, ki se ji za vsakega rojenega ali posvojenega otroka (do treh otrok) pri uveljavljanju pokojnine odstotek odmere poveča za 1,6 za enega otroka oziroma največ za 4,8. Če moški izkaže, da je užival nadomestila iz naslova starševstva dlje kot ženska, se lahko dodatni odmerni odstotek upošteva zanj. V primeru posvojitve otroka so do dodatnega odmernega odstotka upravičeni posvojitelji. Do dodatnega odmernega odstotka je upravičena posvojiteljica, razen če je posvojitelj dlje časa koristil nadomestila iz naslova starševstva. Če sta oba starša nadomestila iz naslova starševstva uveljavila v enakem delu, je do dodatnega odmernega odstotka upravičena ženska.

Popolna novost je petnajsti odstavek novega 37. člena zakona, ki ureja dodatne odmerne odstotke zaradi služenja obveznega vojaškega roka. Gre za pravico, ki je namenjena tako moškim kot ženskam. Ob uveljavljanju pokojnine bodo lahko tako moški in ženske iz naslova služenja obveznega vojaškega roka pridobili dodatni odmerni odstotek, in sicer se bo odstotek odmere pokojnine povečal za 0,8 % v primeru služenja vojaškega roka v trajanju najmanj 5 do 9 mesecev, za 1,2 %, če je služenje obveznega vojaškega roka trajalo 9 do 12 mesecev, za 1,6 %, če je služenje obveznega vojaškega roka trajalo od 12 do 15 mesecev ter za 2 %, če je služenje obveznega vojaškega roka trajalo 15 mesecev ali več.

Šestnajsti odstavek na novo določa, da lahko zavarovanka oziroma zavarovanec za posameznega otroka uveljavi ali pravico do višjega odmernega odstotka ali pa uveljavlja znižanje starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, ki jo sicer določa 28. člen tega zakona, v nobenem primeru pa ne more za istega otroka kombinirati obeh ugodnosti. Pomembna novost in ugodnost je, da zavarovanec, ki ima več otrok, lahko za posameznega otroka uveljavi pravico iz štirinajstega odstavka tega člena ali pa znižanje starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 28. člena zakona (npr. enega za znižanje starostne meje, dva pa za dodatni

odmerni odstotek), kar po obstoječi zakonodaji ni možno. Enako velja za služenje obveznega vojaškega roka, če ga je namreč zavarovanec uporabil za dodatni odmerni odstotek, le-tega ne more več uveljaviti za znižanje starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po 28. členu zakona oziroma obratno.

Sedemnajsti odstavek dodatno določa, da se pri uveljavljanju pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja pri zavarovancu lahko posamezne otroke ali obvezno služenje vojaškega roka upošteva zgolj za enak namen kot ga je zavarovanec uveljavil ob prvem priznanju pravice iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jo je uveljavil po 1. 1. 2026. Navedeno pomeni, da če bo nekdo, ki bo pridobil pravico npr. do starostne pokojnine po 1. 1. 2026 z upoštevanjem znižanja starostne meje na podlagi npr. otrok oziroma vojske, in se bo ponovno vključil v zavarovanje, po prenehanju zavarovanja ne bo mogel uveljavljati npr. otrok oziroma vojske za dodatni odmerni odstotek.

Osemnajsti odstavek določa, da imajo zavarovanci, ki so uveljavili prvo priznanje pravice do 31. 12. 2025 (delna pokojnina, izplačilo dela pokojnine), možnost, da od 1. 1. 2026 dalje, ko uveljavljajo pravico do pokojnine (npr. po poteku uživanja delne pokojnine ali dela pokojnine), izvedejo izbiro uveljavljanja otroka bodisi za znižanje starostne meje bodisi za dodatni odmerni odstotek.

K 25. členu

Odstotek zmanjšanja pri predčasni pokojnini je odvisen od števila manjkajočih mesecev starosti zavarovanca od dneva uveljavitve pravice do predčasne pokojnine pa do dopolnitve 67 let starosti (v povezavi s prehodnim obdobjem dviga starosti v četrtem odstavku 27. člena zakona). Če v letu 2026 in 2027 pri predčasni pokojnini še vedno velja največje možno zmanjšanje 18 %, pa se od 1. 1. 2028 do 31. 12. 2034 začne prehodno obdobje s postopnim zmanjšanjem odstotka za vsak mesec manjkajoče starosti z namenom, da se zagotovi postopen prehod do ukinitve pravice do predčasne pokojnine. V letu 2034 bo največje možno znižanje pri predčasni pokojnini samo še 1,2 % (0,1 % za manjkajoči mesec starosti). Od 1. januarja 2035 dalje se predčasna pokojnina ukine.

K 26. členu

Ker se s spremembami zakona spreminja tudi odmerni odstotek za odmero starostne pokojnine za 15 let, se ustrezno zviša tudi najnižja pokojnina, in sicer glede na odstotek, ki ga za 15 let pokojninske dobe določa novi 37. člen zakona. Višina se spreminja na način, da se zavarovancem, ki pridobijo pravico do predčasne, starostne ali invalidske pokojnine po zakonu, najnižja pokojnina v letu 2026 zagotovi v višini 30% najnižje pokojninske osnove.

V tretjem odstavku se določa tudi nova višina zagotovljene starostne ali invalidske pokojnine v višini 785 eurov, ki se zagotovi zavarovancu (moškemu in ženski), ki je pridobil pravico do starostne ali invalidske pokojnine po določbah zakona in je dopolnil 40 let pokojninske dobe.

Četrty odstavek določa novo višino zagotovljenega zneska invalidske pokojne, in sicer na način, da se zavarovancu, ki je pridobil pravico do invalidske pokojnine po določbah zakona, zagotavlja invalidska pokojnina v znesku, ki se v letu 2026 določi v višini 50 % najnižje pokojninske osnove.

Dodaja se nov enajsti odstavek, ki za zavarovance, ki po uživanju poklicne pokojnine na podlagi prvega in drugega odstavka 204. člena ne izpolnjujejo pogojev za priznanje pravice do starostne pokojnine iz 27. člena tega zakona, izpolnjujejo pa pogoje v skladu s tretjim stavkom drugega odstavka 204. člena zakona za priznanje pravice do pokojnine (pridobijo pravice do pokojnine in ne do starostne pokojnine po splošnih predpisih), določa, da ti zavarovanci niso upravičeni do zagotovljenega zneska pokojnine, saj ne gre za starostno pokojnino po splošnih predpisih.

K 27. členu

V prvem odstavku 40. člena zakona se zaradi ZDOsk-1 dodaja pravna podlaga za kandidate za oskrbovalce družinskih članov.

S spremembo drugega odstavka 40. člena zakona se dodaja pravna podlaga za izvedbo odmere delne pokojnine, vezane na obseg zavarovanja, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa zavarovanca, ki ostane še nadalje vključen v obvezno zavarovanje kljub izpolnitvi pogojev za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine.

Zavarovanci sporočijo spremembo obsega zavarovanja praviloma v mesecu spremembe. Smiselno je, da se novi znesek začne izplačevati z dnem spremembe in ne šele od prvega dne naslednjega meseca po spremembi obsega zavarovanja.

K 28. členu

Povezava s Finančno upravo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS) za tekoče izvajanje navedene določbe ni bila vzpostavljena, zato se navedena določba oziroma del besedila v osmem odstavku 40.a člena zakona črta. Se pa še vedno preverja plačilo prispevkov do dneva uveljavitve izplačila dela pokojnine, pri čemer se pravica ne prizna, če prispevki niso poravnani.

K 29. členu

Glede na predlagani dvig zakonsko določene najnižje upokojitvene starosti za dve leti iz 60 na 62 let ter iz 65 na 67 let je zaradi konsistentnosti celotnega sistema treba zvišati tudi starost za uveljavitev pravice do invalidske pokojnine. Tako se pogoj starosti za zavarovance iz druge, tretje in četrte alineje prvega odstavka tega člena dviguje za dve leti.

Glede na določbo 69. člena zakona so zavarovanci upravičeni do pravic na podlagi invalidnosti II. in III. kategorije le, če ob nastanku invalidnosti še niso dopolnili 67 let starosti. Posledično je zavarovanec, ki je ob nastanku invalidnosti II. in III. kategorije dopolnil 67 let starosti, upravičen le do invalidske pokojnine. Glede na to, da se v praksi pojavljajo primeri, da zavarovanci, pri katerih je bila ugotovljena II. ali III. kategorija invalidnosti pred dopolnjenim 67. letom starosti, vlagajo pri dopolnitvi starosti 67. let starosti zahtevke za priznanje pravice do invalidske pokojnine, se spreminja določba z jasno navedbo, da mora biti zavarovanec za priznanje invalidske pokojnine na dan nastanka invalidnosti star 67 let ali več (glede na prehodno lestvico).

Z novo peto alinejo se dodaja nova kategorija zavarovancev, ki bodo ob izpolnjevanju določenih pogojev pridobili pravico do invalidske pokojnine. Zavarovanec, pri katerem je bila ugotovljena invalidnost II. ali III. kategorije in ni vključen v obvezno zavarovanje, vendar je bil v zadnjih desetih letih vsaj osem let uživalec nadomestila iz invalidskega zavarovanja kot brezposelna oseba, ter ni dopolnil 15 let zavarovalne dobe, bo pridobil pravico do invalidske pokojnine, ko bo dopolnil starost 62 let. Pri odmeri invalidske pokojnine se starost 62 let šteje za datum nastanka invalidnosti, od česar se bo računala prišteta doba po 137. členu zakona. Prišteta doba se vedno izračuna na podlagi drugega odstavka 137. člena zakona in znaša 40 mesecev. Zanje torej ne velja določba tretjega odstavka 137. člena, ki ureja izračun prištete dobe v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2034. V peti alineji gre za t. i. administrativno upokožitev, saj gre za zavarovance, pri katerih ni pričakovati, da bi glede na dolgotrajno brezposelnost, ki izvira iz zmanjšane delovne zmožnosti zaradi invalidnosti ter tudi glede na starost, še dobili ustrezno zaposlitev, zato je smiselno, da se invalidsko upokožijo. Navedeno se prične za vse, ki bodo v letu 2026 dopolnili 62 let starosti, izvajati že v letu 2026.

V drugem, tretjem in četrtem odstavku so določena prehodna obdobja za dvig starosti, ki so določene za posamezne kategorije zavarovancev v drugi, tretji in četrsti alineji prvega odstavka tega člena. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za tri mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

K 30. členu

Glede na predlagan dvig zakonsko določene najnižje upokojitvene starosti za dve leti iz 60 na 62 let ter iz 65 na 67 let se zaradi konsistentnosti celotnega sistema dviguje tudi minimalni starostni pogoj, ki se nanaša na zavarovanje ob nastanku invalidnosti in minimalne pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine. Če je invalidnost posledica poškodbe pri delu in poklicne bolezni, za pridobitev pravice do

invalidske pokojnine zavarovancu ni potrebno izpolniti pogoja minimalne pokojninske dobe, če pa je invalidnost zavarovanca posledica bolezni ali poškodbe izven dela, mora zavarovanec za pridobitev pravice do invalidske pokojnine izpolnjevati minimalni pogoj pokojninske dobe do nastanka invalidnosti. Zavarovanec mora imeti tako ob nastanku invalidnosti dopolnjeno pokojninsko dobo, ki pokriva najmanj tretjino obdobja od dopolnjenega 22. leta starosti do nastanka invalidnosti.

Na novo dodan drugi odstavek določa prehodno obdobje za postopen dvig starosti, določen v drugi alineji prvega odstavka, in sicer bo zavarovanec v letu 2026 ob nastanku invalidnosti v primeru poškodbe zunaj dela ali bolezni moral dopolniti pokojninsko dobo, ki pokriva najmanj eno tretjino obdobja, šteto od dopolnjenega 21. leta starosti.

V dodanem novem tretjem odstavku je določeno, da se pogoj dopolnjene pokojninske dobe za pridobitev pravice do invalidske pokojnine ne preverja pri zavarovancih iz pete alineje prvega odstavka novega 41. člena.

K 31. členu

43. člen zakona opredeljuje ugodnejši položaj mlajših zavarovancev glede izpolnjevanja minimalnih pogojev za pridobitev pravice do invalidske pokojnine. Glede na predlagan dvig zakonsko določene najnižje upokojitvene starosti za dve leti iz 60 na 62 let ter iz 65 na 67 let ter skladno s tem predlaganimi dvigi starosti tudi v primeru uveljavljanja pravic iz invalidskega zavarovanja, se zaradi konsistentnosti celotnega sistema dviguje tudi starost mlajših zavarovancev.

Po spremenjenem prvem odstavku zavarovanec v primeru nastanka I. kategorije invalidnosti pred dopolnjenim 23. letom starosti, pridobi pravico do invalidske pokojnine zgolj na podlagi zavarovanja v času nastanka invalidnosti tako, da ni predpisanih pogojev pokojninske oziroma zavarovalne dobe, če pa zavarovanec v času nastanka invalidnosti ni vključen v obvezno zavarovanje, pa mora izpolnjevati pogoj treh mesecev zavarovalne dobe.

Po drugem odstavku morajo zavarovanci za pridobitev pravice do invalidske pokojnine dopolniti pokojninsko dobo, ki pokriva najmanj eno četrtno delovnih let, pri čemer se upošteva pogoj, da je invalidnost I. kategorije nastala med 23. in 32. letom starosti.

Dodani novi tretji odstavek ureja postopen prehod iz sedaj veljavne starosti 21. let iz prvega odstavka 43. člena zakona na način, da se za leto 2026 upošteva starost 22 let.

Dodani novi četrti odstavek ureja postopen prehod iz sedaj veljavne starostne meje za nastanek invalidnosti I. kategorije med 21. in 30. letom starosti iz drugega odstavka 43. člena zakona na način, da se za leto 2026 upoštevata starost 22 in 31 let.

K 32. členu

Naslov člena se smiselno spremeni, saj člen obsega tako izboljšanje kot poslabšanje zdravstvenega stanja. Doda se stavek, ki po izboljšanju ureja poslabšanje zdravstvenega stanja in neupoštevanje obdobja uživanja invalidske pokojnine v tem času. Navedeni člen ureja primere, ko uživalec invalidske pokojnine na podlagi kontrolnega pregleda ali na podlagi podane nove zahteve za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja pridobi nove pravice iz naslova II. ali III. kategorije invalidnosti. Za priznanje novih pravic je treba izpolnjevati pogoj delovnih let, kar pri uživalcih invalidskih pokojnin pomeni, da iz razloga, ker niso bili vključeni v zavarovanje, velikokrat ne izpolnjujejo pogoja delovnih let. Že dosedanji 44.a člen zakona je določal, da se v ugotavljanje obdobja za določitev delovnih let ne všteva obdobje uživanja invalidske pokojnine. S tem so uživalci invalidske pokojnine izpolnili zahtevani pogoj delovnih let in so lahko pridobili pravice na podlagi nove II. ali III. kategorije invalidnosti. Na podlagi četrtega odstavka 126. člena zakona se je uživalcu invalidske pokojnine, ki se mu je zdravstveno stanje izboljšalo, invalidska pokojnina še nadalje izplačevala, če se je v 30 dneh po prejemu odločbe o prenehanju pravice prijavil pri zavodu za zaposlovanje. Če se je takšnemu uživalcu invalidske pokojnine zdravstveno stanje čez čas poslabšalo in je pri njem bila ponovno ugotovljena I. kategorija invalidnosti, se za delovna leta ne všteva niti obdobje uživanja invalidske pokojnine v času, ko je užival invalidsko pokojnino po četrtem odstavku 126. člena zakona.

K 33. členu

Po dosednji določbi drugega odstavka 45. člena zakona se je invalidska pokojnina, pridobljena s krajšo zavarovalno dobo od obdobja, iz katerega se po 30. členu zakona upoštevajo osnove za izračun pokojninske osnove za odmero starostne pokojnine (24 let), odmerila od pokojninske osnove, izračunane na podlagi osnov, od katerih so bili plačani prispevki v času trajanja zavarovanja. Upoštevale so se torej tudi osnove, ki so bile dosežene za manj kot šest mesecev zavarovalne dobe (npr. 4-ih mesecev, 4-ih dni,...).

S črtanjem drugega odstavka 45. člena zakona se zagotavlja dostojnejše invalidske pokojnine, saj se za izračun pokojninske osnove ne upoštevajo obdobja, krajša od šestih mesecev, v katerih ponavadi zavarovanec prejme nizek dohodek. V primeru, da zavarovanec zaradi neupoštevanja osnov, doseženih za obdobja, krajša od šestih mesecev, ne bo imel niti enega leta zavarovanja, se bo odmera opravila v skladu z 31. členom zakona, torej od najnižje pokojninske osnove.

K 34. členu

Ker so odmerni odstotki, določeni v 37. členu zakona, enaki za moške in ženske, se v 47. členu zakona črta besedilo »za moške«. Razlikovanje odmernih odstotkov za moške in ženske je sicer bilo odpravljeno že v letu 2023, na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/21; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2I).

K 35. členu

Višina invalidske pokojnine v primeru invalidnosti, ki je posledica poškodbe zunaj dela ali bolezni, je odvisna od pokojninske dobe, dopolnjene do dneva nastanka invalidnosti, od prištete dobe in od starosti ob nastanku invalidnosti. Pokojnina se odmeri od pokojninske osnove v odstotku, določenem glede na dopolnjeno pokojninsko dobo na način, določen v 37. členu tega zakona.

V drugem odstavku je določeno, da se invalidska pokojnina zavarovancu, ki je postal invalid pred dopolnitvijo starosti 67 let, odmeri najmanj v višini 50 % pokojninske osnove. Dvig starosti glede na sedaj veljavno starost 65 let na 67 let je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Glede na sedaj veljavno ureditev se v primerih, ko je invalidnost nastala pred dopolnitvijo starosti 67 let, spreminja odstotek odmere invalidske pokojnine iz 41 % na 50 %, prehod do končne višine odmere se izvede postopoma v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2028.

Četrty odstavek določa način odmere pokojnine v primeru, da je invalidnost zaradi bolezni ali poškodbe zunaj dela nastopila po dopolnitvi starosti 67 let, in sicer se invalidska pokojnina odmeri od pokojninske osnove najmanj v višini, določeni za odmero starostne pokojnine za 15 let zavarovalne dobe.

V petem odstavku je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti, ki so določene za zavarovance v drugem in četrtem odstavku tega člena. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za 3 mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

K 36. členu

Ker so odmerni odstotki, določeni v 37. členu zakona, enaki za moške in ženske, se v 49. členu zakona v drugem odstavku črta besedilo »za moškega«. Razlikovanje odmernih odstotkov za moške in ženske je sicer bilo odpravljeno že v letu 2023, na podlagi novele ZPIZ-2I.

K 37. členu

Zavarovancu, ki dejansko dopolni več kot 40 let pokojninske dobe in je posledično njegov odmerni odstotek za dopolnjeno pokojninsko dobo višji od odmernega odstotka za 40 let pokojninske dobe, določenega v 37. členu zakona, se seštevek dobljenega zneska v primeru kombiniranega vzroka ne

more določiti v nižjem znesku kot zavarovancu, pri katerem invalidnost ni nastala na podlagi kombiniranega vzroka. Višji odmerni odstotek določata tako drugi odstavek 47. člena zakona kot tudi drugi odstavek 49. člena zakona.

Novi četrti odstavek je potreben zaradi ureditve pravne podlage za zavarovanca, ki ob nastanku invalidnosti, ki je posledica kombiniranega vzroka, ne izpolnjuje minimalne pokojninske dobe za priznanje pravice do invalidske pokojnine, ki je posledica bolezni ali poškodbe zunaj dela. Zavarovancu, ki ne izpolnjuje pogojev za invalidsko pokojnino, ki je posledica bolezni oziroma poškodbe zunaj dela, se invalidska pokojnina prizna samo za vzrok, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, in sicer se odmeri v sorazmernem delu, ki ustreza odstotku vzroka za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen.

K 38. členu

Člen spreminja dvig starostnega pogoja za pridobitev pravice do vdovske pokojnine v 53. členu zakona. Ker ob zadnjem dvigu pogojev za starostno pokojnino temu niso sledili pogoji za vdovsko pokojnino, je smiselni dvig starostnega pogoja za pridobitev pravice do vdovske pokojnine na 60 let s prehodnim obdobjem.

Zakonska upokojitvena starost za pridobitev vdovske pokojnine se tako zvišuje iz 58 na 60 let. Uveljavitev na novo določene starosti ni takojšnja, temveč postopna, predvideno je namreč daljše prehodno obdobje. Zvišanje starosti se bo tako začelo postopoma uvajati od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za 3 mesece na leto, dokler po koncu prehodnega obdobja leta 2035 ne bo dosegla 60 let.

Čeprav se starost za pridobitev pravice zvišuje, pa tako imenovana čakalna doba, določena v tretjem odstavku tega člena, ostaja nespremenjena in znaša 53 let starosti. To pomeni, da vdova, ki je ob smrti dopolnila 53 let starosti, še ne pridobi pravice do vdovske pokojnine, ampak nastopi tako imenovano »čakalno dobo«, s katero si varuje pravico za primer smrti. Torej bo lahko pravico do vdovske pokojnine uveljavila pri starosti 60 let oziroma ob določeni starosti v prehodnem obdobju. Vdova mora sama podati zahtevo za priznanje pravice.

V izogib izigravanju zakona, da se sklepajo zakonske zveze tik pred smrtjo, se na način, kot je bilo že urejeno v ZPIZ-1, v tem členu doda nov, šesti odstavek. Če je umrla zavarovanka v času sklenitve zakonske zveze že dopolnila starost iz tretjega oziroma četrtega odstavka 27. člena zakona, pridobi vdova oziroma vdovec pravico do vdovske pokojnine le v primeru, če je imel(a) z umrlo zakoncem skupnega otroka ali če je zakonska zveza trajala nepretrgoma eno leto. Navedeno se pojavlja predvsem v zvezi z mednarodnim zavarovanjem, saj se v tujini sklepajo zakonske zveze tik pred smrtjo.

K 39. členu

Člen določa pogoje za ugotavljanje obstoja zunajzakonske skupnosti.. S tem se jasno določi izvajanje posebnega ugotovitvenega postopka glede obstoja zunajzakonske skupnosti. Pri določanju elementov zunajzakonske skupnosti se je upoštevala sodna praksa. Pomembno je, da je oseba, ki uveljavlja vdovsko ali del vdovske pokojnine, seznanjena z zakonskimi določbami, ki določajo elemente, s katerimi se dokazuje obstoj zunajzakonske skupnosti. Vlagatelj pogosto zamenjuje, da je skrb za drugo osebo v starosti ali bolezni dovoljšen element za pridobitev pravice do vdovske ali dela vdovske pokojnine. Ugotavljanje obstoja življenjske skupnosti je bilo oteženo, ker so stranke v postopku določen obstoj zveze opredeljevale kot zunajzakonsko skupnost brez dejanskega vpogleda v samo zvezo med morebitnima partnerjema.

K 40. členu

Zaradi lažjega razumevanja se dodaja navedba o tem, kdo se šteje za otroka. Težave so se namreč pojavile zlasti v zvezi s posvojenimi otroki, ker se je oblikovalo mnenje, da le-ti niso upravičeni do družinske pokojnine, ker niso navedeni v zakonu. Opredelitev, kdo se šteje za otroka, je bila že podana v ZPIZ-1, zato se sedaj ponovno dodaja.

Zaradi zaščite otrok brez staršev (npr. vnuki) se dopolnjuje drugi odstavek, saj se v praksi pojavljajo primeri, ko so starši otrok sicer živi, vendar otrok dejansko ne preživlja in zanje ne skrbijo, hkrati pa tudi ne sodelujejo v postopkih ali jih ni mogoče niti izslediti (npr. starši otrok, odvisni od narkotikov, kjer njihovo bivališče ni znano, za otroke skrbijo stari starši) in tako posledično ni mogoče podati ocene o njihovi nezmožnosti za delo. Posledično tak otrok ne bi pridobil pravice do družinske pokojnine, zato se v primerih, ko je zoper biološke starše sprožen postopek odvzema starševske skrbi, ki se zaključi z odvzemom starševske skrbi (postopek se lahko konča pred ali po smrti zavarovanca ali uživalca pravic, ki je za otroke dejansko skrbel), šteje, da so takšni otroci brez staršev in lahko pridobijo pravico do pokojnine po zavarovancu ali uživalcu pokojnine, ki jih je dejansko do svoje smrti preživljal.

Sodišče enemu ali obema od staršev odvzame starševsko skrb, če je otrok ogrožen in iz okoliščin primera izhaja, da ne kaže, da bi starša lahko ali bosta ponovno prevzela skrb za njegovo vzgojo in varstvo, zlasti če sta hudo kršila obveznosti ali zlorabila pravice, ki izhajajo iz starševske skrbi, ali sta otroka zapustila ali s svojim ravnanjem očitno pokazala, da ne bosta skrbela zanj.

K 41. členu

S spremembo člena se dviguje pogoj višine dohodkov, pridobljenih v koledarskem letu pred nastankom zavarovanega primera, ki jih še lahko prejme družinski član, da ne vplivajo na pridobitev pravice do družinske pokojnine. Cenzus znaša 30% najnižje pokojninske osnove. Isti cenzus se določa tudi v petem odstavku, in sicer ko umrli z družinskim članom, ki uveljavlja pravico do družinske pokojnine po umrlem, ni imel skupnega stalnega prebivališča.

K 42. členu

S členom se ureja izplačevanje družinske pokojnine za uživalce, ki dodiplomski oziroma podiplomski študijski program dokončajo še pred koncem študijskega leta, za katerega so pridobili status študenta, in sicer se družinska pokojnina lahko izplačuje do konca študijskega leta, vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti ali do obvezne vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Navedena določba ureja situacije, ko je študent zaključil študij npr. v marcu. Ker je imel status študenta do konca septembra, je upravičen do izplačila družinske pokojnine do konca septembra, ob pogoju, da še ni dopolnil 26 let starosti ali se ni vključil v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. To je do sedaj urejal 10. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 97/14 - ZMEPIZ-1A).

K 43. členu

V 58. členu zakona se s spremembo prvega odstavka dviguje starostni pogoj, ki staršem, ki jih je zavarovanec oziroma uživalec preživljal do svoje smrti, zagotavlja pridobitev pravice do družinske pokojnine. Dvig starosti za dve leti glede na sedaj veljavno starost (iz 60 na 62 let) je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Zvišanje ne bo uvedeno takoj, temveč s krajšim prehodnim obdobjem na način, da bo v letu 2026 starost za pridobitev pravice do družinske pokojnine znašala 61 let, leta 2027 pa se bo dvignila na 62 let.

Posledično se v drugem odstavku iz 60 na 62 let zvišuje tudi starost, pri kateri upravičenec, ki prejema družinsko pokojnino zaradi popolne nezmožnosti za delo, lahko trajno obdrži družinsko pokojnino.

K 44. členu:

V 61. členu zakona se ureja dvig odmere vdovske pokojnine. Ker je stopnja tveganja dohodkovne revščine najvišja zlasti pri samskih upokojenkah in upokojencih, s čimer spadajo med najranljivejše družbene skupine, se bo odmera vdovske pokojnine postopno dvignila iz 70% na 80% od osnove iz 60. člena zakona. Predlagana sprememba bo vplivala na spremembo števila prejemnikov polne vdovske pokojnine in ustrezno zmanjšala število prejemnikov dela vdovske pokojnine. Višja odmera vdovske pokojnine bo namreč za več upokojencev pomenila višjo vdovsko pokojnino v primerjavi s svojo.

Z novim drugim odstavkom se določa kratko enoletno prehodno obdobje zvišanja vdovske pokojnine, in sicer se vdovska pokojnina v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2026 odmeri v višini 75% od osnove iz 60. člena zakona.

Višina dela vdovske pokojnine ostaja nespremenjena in znaša 15 % zneska pripadajoče vdovske pokojnine. Prav tako se ne razlikuje izplačani del vdovske pokojnine, ki lahko znaša največ 11,7 % najnižje pokojninske osnove.

V skladu z novim petim odstavkom tega člena je z zgornjo mejo omejeno skupno izplačilo dela vdovske pokojnine in lastne pokojnine, in sicer je omejitev enaka znesku starostne pokojnine (moškega ali ženske, saj imata izenačen odmerni odstotek), odmerjena od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe.

K 45. členu

Osnova za odmero družinske pokojnine je znesek pokojnine, ki se je izplačevala umrlemu uživalcu pokojnine ob smrti ali pa znesek pokojnine, do katerega bi bil upravičen umrl zavarovanec ali uživalec pravic na podlagi invalidnosti.

V prvem odstavku člena je navedena osnova za odmero družinske pokojnine. Višina odstotka za odmero pokojnine je odvisna od števila in vrste družinskih članov. V tem odstavku je urejen dvig odstotka družinske pokojnine. Odmera se bo v dveh letih postopno dvignila iz 70 % na 80 % za enega družinskega člana, iz 80 % na 90 % za dva družinska člana in iz 90 % na 100 % za tri ali več družinskih članov.

Z novim drugim odstavkom se določa kratko enoletno prehodno obdobje zvišanja družinske pokojnine, in sicer se le-ta v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2026 odmeri v višini 75 % za enega družinskega člana, v višini 85 % za dva družinska člana in v višini 95 % za tri ali več družinskih članov.

K 46. členu

S členom se spreminja dikcija 68. člena ZPIZ-2 na način, da se v prvem odstavku pri določitvi pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da se zavarovančeva bolezen lahko šteje kot poklicna bolezen, črta pogoj daljšega neposrednega vpliva delovnega procesa in delovnih pogojev na določenem delovnem mestu ali pri delu, ki spada v neposredni okvir dejavnosti, na podlagi katere je oboleli zavarovan. Do poklicne bolezni lahko namreč pride tudi zaradi krajše, vendar intenzivne izpostavljenosti škodljivim vplivom delovnega procesa. Tako obstaja kar nekaj bolezni, ki nastanejo kot posledica trenutne ali kratke izpostavljenosti in se ne morejo šteti kot poškodba pri delu.

V odstavku se dodaja tudi možnost, da je bil lahko posameznik na podlagi dejavnosti, ki je vplivala na nastanek poklicne bolezni, zavarovan tudi v preteklosti, saj lahko nekdo zboli za poklicno boleznijo več let ali celo desetletij po izpostavljenosti neki snovi (predvsem poklicni raki). Velja torej zavarovanje, ki ga je zavarovanec imel takrat, ko je bil izpostavljen, zbolel pa je mogoče šele sedaj, ko je morebiti zavarovan že na drugi podlagi.

K 47. členu

Zavarovanec pridobi pravico na podlagi invalidnosti II. in III. kategorije, če ob nastanku invalidnosti še ni dopolnil starosti 67 let. Dvig starosti iz prvega odstavka tega člena je glede na sedaj veljavno starost 65 let posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne

pokojnine. V tretjem odstavku je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti za zavarovance iz prvega odstavka tega člena. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za 3 mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

Zavarovanci, ki imajo kljub temu, da so na dan nastanka invalidnosti vključeni v zavarovanje na podlagi 18. člena zakona, dopolnjeno dobo iz ostalega zavarovanja (npr. delovno razmerje, s.p.,...), po določbi, ki je veljala do sedaj, niso mogli pridobiti pravic na podlagi II. ali III. kategorije, če pa na dan nastanka invalidnosti ne bi bili vključeni v zavarovanje, pa bi navedene pravice pridobili. Glede na navedeno je smiselno, da pridobijo pravice na podlagi I. kategorije, v primeru razvrstitve v II. kategorijo pa pravico do poklicne rehabilitacije dobijo le tisti, ki dejansko vso dobo do nastanka invalidnosti dopolnijo na podlagi 18. člena zakona, kar določa drugi odstavek tega člena.

V četrtem odstavku tega člena se določa obseg pravic, ki jih lahko pridobijo iz naslova invalidskega zavarovanja tisti zavarovanci, ki uživajo delno pokojnino. Uživalci delne pokojnine so si že zagotovili socialno varnost, saj izpolnjujejo pogoje za starostno oziroma predčasno pokojnino, zato lahko pridobijo iz invalidskega zavarovanja le pravico do invalidske pokojnine, saj to pomeni invalidsko upokojitev. Ne morejo pa pridobiti pravic do premestitve oziroma do dela s krajšim delovnim časom, niti novih pravic iz invalidskega zavarovanja.

K 48. členu

Spremenjeni 72. člen zakona, ki ureja pogoje za pridobitev pravice do poklicne rehabilitacije, v prvem in tretjem odstavku glede na veljavno ureditev določa nova starostna pogoja za zavarovance, pri katerih je nastala II. kategorija invalidnosti. Dvig starosti za dve leti glede na sedaj veljavno starost (iz 55 na 57 let v prvem odstavku in iz 50 na 52 let v tretjem odstavku) je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

V drugem in četrtem odstavku je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost bo se poviševala za 3 mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

Peti odstavek dodaja možnost pridobitve pravice do poklicne rehabilitacije tudi za zavarovanca, pri katerem je nastala III. kategorija invalidnosti, ki se glede na preostalo delovno zmožnost lahko usposobi v okviru svojega poklica za drugo delo, ki ga bo opravljal s polnim delovnim časom ali s krajšim delovnim časom od polnega najmanj štiri ure dnevno oziroma 20 ur tedensko.

K 49. členu

Določba prvega odstavka 75. člena zakona ostaja nespremenjena, z novim drugim odstavkom pa se izrecno določa, da se izbira primernega ukrepa oziroma načina izvedbe poklicne rehabilitacije za zavarovanca opravi ob presoji možnosti doseganja namena poklicne rehabilitacije po vrstnem redu, kot je določen v prvem odstavku 75. člena zakona. Če se ugotovi, da predhodno naveden ukrep ni mogoč oziroma z njim namena poklicne rehabilitacije ni mogoče doseči, se poklicna rehabilitacija zagotavlja z ukrepom, ki je naveden naslednji po vrsti.

Z novim tretjim odstavkom se dodaja še možnost kombinacije ukrepov iz prvega odstavka 75. člena zakona.

K 50. členu

V petem odstavku veljavnega 77. člena zakona je za zavarovanca in izvajalca poklicne rehabilitacije določena obveznost poročanja o izvajanju in poteku poklicne rehabilitacije, in sicer se poročilo oddaja Zavodu na najmanj vsakih šest mesecev. S tem zakonom se peti odstavek 77. člena zakona dopolni še z možnostjo, da Zavod lahko zahteva poročilo kadarkoli, kar je npr. smiselno predvsem v primerih, ko se poklicna rehabilitacija izvaja z izobraževanjem, zavarovanec pa ne opravlja oziroma ne opravlja redno izobraževalnih obveznosti.

K 51. členu

S spremembo prvega odstavka 80. člena zakona se nedvoumno določi, da pripada nadomestilo za čas poklicne rehabilitacije zavarovancu iz prvega odstavka 72. člena zakona od dneva dokončnosti odločbe o priznani pravici do poklicne rehabilitacije. Tudi če se poklicna rehabilitacija začne izvajati kasneje (začetek šolskega ali študijskega leta), se zavarovanca z dnem dokončnosti odločbe o priznani pravici do poklicne rehabilitacije vključi v obvezno zavarovanje, posledično pa od navedenega dne zavarovancu pripada nadomestilo za čas poklicne rehabilitacije.

S spremembo v tretjem odstavku se popravlja sklic na ustrezni odstavek v spremenjenem 72. členu zakona.

K 52. členu

V prvem odstavku 81. člena zakona se v prvi alineji dodaja ustrezen sklic glede na novo dodano kategorijo zavarovancev, ki lahko pridobijo pravico do poklicne rehabilitacije (novi peti odstavek 72. člena zakona). V drugi alineji prvega odstavka se spreminja starost, in sicer za dve leti, iz 55 na 57 let, kar je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Tako bo pravico do premestitve po končani poklicni rehabilitaciji pridobil zavarovanec, pri katerem je nastala II. kategorija invalidnosti in na dan nastanka invalidnosti še ni dopolnil 57 let starosti ter se glede na preostalo delovno zmožnost lahko usposobi za drugo delo, ki ga bo opravljal s polnim ali s krajšim delovnim časom, pravico pa bo lahko pridobil tudi zavarovanec, pri katerem je nastala III. kategorija invalidnosti in se glede na preostalo delovno zmožnost lahko usposobi v okviru svojega poklica za drugo delo, ki ga bo opravljal s polnim delovnim časom ali s krajšim delovnim časom od polnega najmanj štiri ure dnevno oziroma 20 ur tedensko.

Z novim drugim odstavkom je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti iz prvega odstavka. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za 3 mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

Sedanji drugi odstavek se ustrezno preštevilči.

K 53. členu

V prvem odstavku 82. člena zakona se spreminja starost, in sicer za dve leti, iz 55 na 57 let, kar je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

Tako bo pravico do dela s krajšim delovnim časom od polnega, najmanj štiri ure dnevno, na drugem delu po končani poklicni rehabilitaciji pridobil zavarovanec, pri katerem je nastala II. kategorija invalidnosti in na dan nastanka invalidnosti še ni dopolnil 52 let starosti in se glede na preostalo delovno zmožnost lahko usposobi za drugo delo, ki ga bo opravljal s krajšim delovnim časom od polnega, najmanj štiri ure dnevno oziroma zavarovanec, pri katerem je nastala III. kategorija invalidnosti ter se glede na preostalo delovno zmožnost lahko usposobi v okviru svojega poklica za drugo delo, ki ga bo opravljal s krajšim delovnim časom od polnega najmanj štiri ure dnevno oziroma 20 ur tedensko.

Z novim četrtem odstavkom je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti iz prvega odstavka. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za 3 mesece na leto, leta 2035 pa se bo prehodno obdobje končalo.

K 54. členu

Spremenjeni 85. člen zakona poenostavlja odmero nadomestila za invalidnost. Ohranjajo se razmejitve glede na delovnopravni status, ni pa več razmejitve glede na starost. Način odmere tega nadomestila se tako poenoti z načinom odmere, ki velja za delno nadomestilo.

Z novim načinom se združujeta prva in druga alineja prvega odstavka 85. člena zakona, posledično imajo zavarovanci, ki so na dan nastanka invalidnosti brezposelni ali pa jim delovno razmerje prenehalo na podlagi pozitivnega mnenja komisije za ugotovitev podlage za odpovedi pogodbe o zaposlitvi ali neodvisno od njegove volje ali krivde enako odmero nadomestila in to ne glede na to, ali je pri njih podana II. ali III. kategorija invalidnosti. Prva tako se odpravlja razlikovanje v odmeri za zavarovance po končani poklicni rehabilitaciji in z II. kategorijo invalidnosti po dopolnjenem starostnem pogoju.

Če je pri zavarovancu nastala invalidnost III. kategorije ali II. kategorije, ni več razlikovanja glede na preostale delovnopravne statute ob odmeri nadomestila.

Odmera nadomestila za osebe, ki so na dan nastanka invalidnosti brezposelne osebe ali pa jim delovno razmerje prenehalo na podlagi pozitivnega mnenja komisije za ugotovitev podlage za odpovedi pogodbe o zaposlitvi ali neodvisno od njegove volje ali krivde, je določena v višini 80 %, kar je enako odmeri delnega nadomestila ob enakem statusu osebe.

Če je delovno razmerje prekinjeno po lastni volji ali krivdi, se nadomestilo odmeri v višini 40 %, kar je toliko, kot znaša delno nadomestilo ob enakem statusu osebe.

K 55. členu

Osebe, ki so prostovoljno vključene v obvezno zavarovanje (25. člen zakona), so brezposelne osebe, zato imajo enako odmero delnega nadomestila kot brezposelne osebe, ki niso prostovoljno vključene v obvezno zavarovanje. Navedba 25. člena zakona se zato črta iz sedmega odstavka. Prav tako se ustrezno dopolnjuje besedilo »ni bil obvezno zavarovan« v besedilo »ni bil obvezno vključen v obvezno zavarovanje«, kar brezposelnim osebam, ki so prostovoljno vključene v obvezno zavarovanje, omogoča odmero delnega nadomestila v višini 80 %. Odmero v višini 80 % imajo tudi zavarovanci iz prvega odstavka 19. člena zakona (podlaga zavarovanja 95), saj so to zavarovanci, ki so po prenehanju denarnega nadomestila za primer brezposelnosti upravičeni do plačila prispevkov do izpolnitve pogojev za priznanje pravice do starostne pokojnine. Tudi ti zavarovanci so glede odmere delnega nadomestila izenačeni z brezposelnimi osebami.

Zavarovancem, katerim je prenehalo delovno razmerje na podlagi lastne volje ali krivde, se dviguje odmera delnega nadomestila, pri čemer je poenotena z nadomestilom za invalidnost (40 % invalidske pokojnine).

Glede na določbo četrtega odstavka 86. člena zakona, ki določa ugodnejšo odmero za brezposelne zavarovance (80 %), se v sedmem odstavku ustrezno izloča tudi sklic na 21. člen zakona. Na ta način se enotno ureja zavarovance, ki so upravičeni do delnega nadomestila in imajo status brezposelne osebe.

Iz sedmega odstavka se izloči tudi kategorija zavarovancev iz 18. člena zakona, saj zanje odmera delnega nadomestila ne pride v poštev, ker se jim obdobje zavarovanja tvori z naslednjim koledarskim letom, na podlagi prihodkov, doseženih iz drugega pravnega razmerja. Pri delovnemu invalidu, ki prejema nadomestilo za čas brezposelnosti in med tem opravlja delo na podlagi drugega pravnega razmerja, le to ne vpliva na izplačilo nadomestila v skladu z drugim odstavkom 125. člena zakona.

V sedmem odstavku se določi, za katere kategorije zavarovancev iz 19. člena se odmeri delno nadomestilo v skladu z drugim odstavkom.

K 56. členu

Ker so odmerni odstotki, določeni v 37. členu zakona, enaki za moške in ženske, se v 87. členu v prvem in drugem odstavku črta besedilo »za moške«. Razlikovanje odmernih odstotkov za moške in ženske je sicer bilo odpravljeno že v letu 2023, na podlagi novele ZPIZ-2I.

K 57. členu

Pogoj prijave pri zavodu za zaposlovanje velja ob vsakokratnem prenehanju delovnega razmerja ali zavarovanja. Če je zavarovanec pred prenehanjem delovnega razmerja ali zavarovanja že bil uživalec pravice do nadomestila iz invalidskega zavarovanja, se mu v primeru, da se v roku 30 dni ne prijavi pri zavodu za zaposlovanje, nadomestilo iz invalidskega zavarovanja ne izplačuje. V primeru, da se zavarovanec kadarkoli po tem roku prijavi pri zavodu za zaposlovanje, se mu ustrezno nadomestilo prične izplačevati od dneva prijave dalje.

K 58. členu

S spremembo prvega odstavka se redakcijsko ustrezno popravljajo sklicevanja na odstavke iz 111. člena zakona, ki se smiselno uporabljajo v prvem odstavku 91. člena. Tako se črta navedba četrtega odstavka 111. člena zakona, ker ni smiselna, saj se nanaša na izplačilo družinske pokojnine. Treba pa je dodati osmi odstavek 111. člena zakona, saj ureja vrnitev izplačanega zneska nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki bi se izplačal po smrti uživalca pravice do nadomestila iz invalidskega zavarovanja.

V četrtem odstavku 91. člena zakona je navedeno, da nadomestilo iz drugega odstavka 89. člena zakona (začasno nadomestilo) delodajalec izplačuje enako, kot to velja za izplačilo plač. Vsa nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki jih odmeri Zavod, so odmerjena v neto znesku, obračun davčnih odtegljajev, ki jih mora odvesti delodajalec, pa se vedno opravi od bruto plač in drugih prejemkov delavca. Pri tem je izpostavljeno vprašanje obrutjenja tega nadomestila, saj se sicer nadomestila iz invalidskega zavarovanja za potrebe obračuna prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje obrutijo s povprečno stopnjo davkov in prispevkov iz drugega odstavka 30. člena ZPIZ-2. Da se odpravi dvom, je v predlaganem novem četrtem odstavku 91. člena zakona jasno določen način obrutjenja začasnega nadomestila, in sicer se mora bruto osnova za obračun davkov in prispevkov od začasnega nadomestila izračunati tako, da neto izplačilo začasnega nadomestila po plačilu davkov in prispevkov ustreza znesku odmerjenega nadomestila. Druga nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki so prav tako odmerjena v neto zneskih, se namreč za obračun prispevkov obrutijo s povprečno stopnjo davkov in prispevkov.

Z novim petim odstavkom se izključujejo primerljive pravice iz naslova invalidnosti, kot je npr. po zakonu, ki ureja socialno vključevanje invalidov, ki že izključuje pravico iz obveznega zavarovanja s pravico do nadomestila po tem zakonu, medtem ko ZPIZ-2 do sedaj take določbe ni vseboval.

K 59. členu

S spremembo prvega odstavka 94. člena zakona se spreminja gostota obveznih kontrolnih pregledov za zavarovance, ki so že pridobili pravico na podlagi invalidnosti, in sicer se bo invalidnost ponovno ugotavljala na vsaka štiri leta. Ob tem se viša tudi starost zavarovanca, po kateri se morajo ti pregledi opravljati, in sicer pred dopolnjenim 50. letom.

Sprememba v drugem odstavku 94. člena zakona sledi spremembi v prvem odstavku. Določba novega drugega odstavka 94. člena zakona določa, da se bo kontrolni pregled lahko določil zavarovancu tudi po dopolnjenem 50. letu starosti oziroma pred ali po poteku štiriletnega roka pri zavarovancu, ki še ni dopolnil 50 let. Kontrolni pregled pa bo mogoče določiti tudi pred ali po poteku štiriletnega roka.

K 60. členu

S tem členom se zaradi uvedbe novega instituta zimskega dodatka spreminja naslov poglavja in prve točke tega poglavja.

K 61. členu

Prvi odstavek opisno določa upravičence do letnega dodatka. Pravica do letnega dodatka se zagotavlja uživalcem pokojnin in nadomestil iz invalidskega zavarovanja, h katerim sodijo tudi uživalci nadomestil iz invalidskega zavarovanja po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92, 5/94, 7/96 in 54/98), uživalci delne invalidske pokojnine po ZPIZ-1, uživalci nadomestila za čas poklicne rehabilitacije, začasnega nadomestila in nadomestila za invalidnost po ZPIZ-1 in po tem zakonu

ter uživalci delnega nadomestila po tem zakonu. Mogoči upravičenci do letnega dodatka so prilagojeni uživalcem pravic, določenih s tem zakonom in s prejšnjimi predpisi ter prejemkom, ki jih te pravice zagotavljajo, obseg upravičencev pa glede na sedaj veljavno ureditev ostaja enak.

Izplačilo letnega dodatka prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja, določenih v prvem odstavku tega člena, je po drugem odstavku tega člena odvisno od tega, ali prejemajo plačo, ali od dejstva, da niso vključeni v obvezno zavarovanje ali pa so vanj vključeni, vendar niso zdravstveno zavarovani kot uživalci pravic iz invalidskega zavarovanja. Vsebinsko se določba glede na veljavno ureditev ne spreminja.

V vseh do zdaj veljavnih ureditvah namen te pravice ni bil nikoli izrecno določen, posredno ga je opredeljevalo le poimenovanje. Sprva je bil dodatek namenjen predvsem spodbujanju rekreacije upokoјencev in uživalcev določenih pravic iz invalidskega zavarovanja, njegova višina pa je bila enotna za vse upravičence. Pozneje je ta namen popolnoma izzvenel, saj ga je nadomestil socialnovarstveni namen. V zadnjih letih se je letni dodatek, ne glede na veljavni sistemski predpis, ki izplačilo letnega dodatka določa v dveh višinah, ki sta odvisni od predpisanega odstotnega razmerja do najnižje pokojninske osnove, izplačeval v petih razredih za uživalce pokojnin oziroma treh razredih za prejemnike nadomestil iz invalidskega zavarovanja, in sicer na način, da so višje zneske letnega dodatka prejeli uživalci nižjih pokojnin oziroma nadomestil, in obratno, s čimer se je zagotavljal boljši materialni položaj prejemnikov nizkih pokojnin in nadomestil ter s tem njihova večja socialna varnost. V tretjem odstavku člena se določa način izplačila letnega dodatka za uživalce pokojnin v petih razredih in uživalce nadomestil iz invalidskega zavarovanja v treh razredih. V tem odstavku so določeni zneski letnega dodatka in mejni zneski pokojnin ter nadomestil.

Četrti odstavek določa, da se pri višini pokojnine, od katere je odvisno, kolikšen znesek letnega dodatka bo pripadal upravičencu, upošteva tudi del vdovske pokojnine, družinska pokojnina po drugem roditelju ter znesek pokojnine, prejete od tujega nosilca pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja, poleg tega pa tudi dodatki in razlike pokojnin k pokojnini po drugih predpisih.

V petem odstavku se jasno določa, da se za izračun pripadajočega zneska letnega dodatka, upošteva višina zneska pokojnine oziroma nadomestila, ki ga uživalec prejme v mesecu izplačila letnega dodatka.

Šesti odstavek določa način pretvorbe zneska pokojnine, ki jo upravičenec do letnega dodatka prejema v tuji valuti, pri čemer se upošteva znesek pokojnine iz meseca januarja tekočega leta, preračun v evre pa se opravi po tečaju Banke Slovenije na dan izplačila rednih pokojnin za januar tekočega leta.

V sedmem odstavku je določen način pridobivanja podatkov o znesku tuje pokojnine, ki je podlaga za določitev višine letnega dodatka. Določa se dolžnost Zavoda, da v primerih, ko uživalci pokojnine na dan 1. januarja tekočega leta prebivajo v tujini oziroma če prebivajo v RS in se jim pokojnina po določbah mednarodnih pogodb izplačuje v sorazmernem delu oziroma prebivajo v RS in po podatkih FURS poleg pokojnine prejemajo še tujo pokojnino, le-tem posreduje obvestilo o vštevanju tuje pokojnine pri ugotavljanju višine zneska pokojnine, ki jo posameznik prejema ter hkrati posreduje obrazec, ki se izpolnjen šteje kot dokazilo o višini tuje pokojnine. Hkrati je v osmem odstavku določen rok, do katerega morajo uživalci tujih pokojnin Zavodu posredovati podatek o znesku le-te.

Pridobitev pravice do letnega dodatka in izplačilo letnega dodatka sovpadata s predhodno pridobitvijo določenih pravic in na njihovi podlagi pridobljenih prejemkov iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (pokojnina, invalidsko nadomestilo). Te pravice in njihovo izplačilo temeljijo na predhodno izdanih posamičnih aktih v upokoјitvenem postopku, izvedenem za njihovo priznanje. Ker je pogoj za izplačilo letnega dodatka izplačilo prejemkov na podlagi pridobljenih pravic, izdaja posamičnega akta pri odmeri letnega dodatka ni potrebna, kar določa deveti odstavek tega člena.

K 62. členu

Prvi odstavek 96. člena zakona glede na veljavno ureditev ostaja nespremenjen in določa, da se znesek letnega dodatka uživalcem pokojnin, ki se jim pokojnina po določbah mednarodnih pogodb izplačuje v

sorazmernem delu, uživalcem družinskih ali vdovskih pokojnin, ki se jim družinska in vdovska pokojnina izplačuje ločeno, uživalcem delnih pokojnin in pokojnin iz 116. člena zakona, izplača v sorazmernem delu. Sorazmerni del letnega dodatka je enak višini sorazmernega dela, v katerem je bila odmerjena pokojnina, ki jo Zavod izplačuje upravičencu in mu zagotavlja pravico do letnega dodatka.

V drugem odstavku tega člena je dodana izjema od izplačila letnega dodatka v sorazmernem delu, in sicer za prejemnike sorazmernih pokojnin v skladu z mednarodnimi predpisi, ki prejemajo pokojnino v znesku, kot je določen v prvi alineji tretjega odstavka prejšnjega člena, pri katerih se bo upošteval tako znesek pokojnine, prejete od izvajalca obveznega zavarovanja, kot tudi znesek pokojnine, prejet od tujega nosilca pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja. V teh primerih se bo letni dodatek izplačal v višini iz prve alineje tretjega odstavka prejšnjega člena.

K 63. členu

97. člen zakona, ki ureja sorazmerno izplačilo letnega dodatka za uživalce pokojnin in nadomestil, ki pravico do prejema pridobijo ali se jim le-ta preneha izplačevati v tekočem letu, se vsebinsko sicer ne spreminja, v skladu z novim 95. členom zakona pa se v 97. členu zakona ustrezno popravlja le sklic na prvi odstavek v 95. členu zakona, ki opredeljuje upravičence do letnega dodatka.

K 64. členu

Novi 98. člen zakona določa roke za izplačilo letnega dodatka, in sicer se le-ta izplača skupaj z izplačilom redne pokojnine oziroma nadomestila iz invalidskega zavarovanja za mesec junij tekočega leta, če pa je pravica do pokojnine ali nadomestila priznana po tem roku, se letni dodatek upravičencem izplača skupaj z izplačilom prve pokojnine ali prvega nadomestila. Uživalcem pokojnin iz sedmega odstavka 95. člena zakona, katerim bo posredovano obvestilo ter poziv na predložitev dokazila o višini pokojnine, izplačane od tujega nosilca pokojninskega oziroma invalidskega zavarovanja, se bo letni dodatek izplačal kasneje, in sicer v rokih v odvisnosti od datuma predložitve dokazila o višini pokojnine. Tistim uživalcem, ki do roka ne predložijo dokazila o višini zneska tuje pokojnine, izplačane v januarju tekočega leta, se letni dodatek izplača v najnižji višini po peti alineji tretjega odstavka 95. člena zakona.

K 65. členu

Člen na novo določa zimski dodatek, ki se izplača vsem, ki bodo v tekočem letu prejeli letni dodatek, z namenom dodatnega zagotavljanja boljšega materialnega položaja prejemnikov nizkih pokojnin in nadomestil iz invalidskega zavarovanja in njihovi večji socialni varnosti. Ukrep je ključen za blaženje socialne stiske, ki jo prinašajo zimski meseci. Z dodatkom se odraža načelo solidarnosti in socialne pravičnosti ter poudarja, da družba kot celota skrbi za svoje najranljivejše člane in jim zagotavlja podporo. Ne gre le za finančni ukrep, temveč izraz socialne odgovornosti znotraj sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter za izraz solidarnosti.

Zimski dodatek bo izplačan vsem prejemnikom, ki bodo v tekočem letu prejeli letni dodatek oz. ki se jim za tekoče leto prizna letni dodatek. Ta dodatek se bo tako izplačeval skupaj z rednimi nakazili pokojnin oziroma nadomestil za mesec november tekočega leta oziroma v primeru naknadno priznane pravice najkasneje skupaj z izplačilom redne pokojnine in nadomestil za mesec april naslednjega leta.

Višina dodatka je enaka za vse prejemnike letnega dodatka in znaša 250 eurov, bo pa v prehodnem obdobju od uveljavitve zakona višina dodatka naraščala postopoma. Ne glede na predhodni zapis so izplačila zimskega dodatka v sorazmernem delu deležni uživalci pokojnin, ki se jim izplačuje pokojnina po določbah mednarodnih pogodb.

Sredstva za zimski letni dodatek zagotavlja Republika Slovenija iz proračuna, izplača pa ga Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, skupaj z izplačilom pokojnin in drugih prejemkom upravičencem.

Glede na to, da namen zimskega dodatka ni izguba drugih pravic iz javnih sredstev, se s predlogom tega člena določa, da se ta ne šteje v dohodek pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev po predpisih, ki urejajo pravice iz javnih sredstev. Od omenjenega prejemka pa se tudi ne plača prispevkov za socialna zavarovanja.

K 66. členu

Nova ureditev poleg rednega usklajevanja pokojnin daje možnost izvedbe izrednih uskladitev. Predlog za izredno uskladitev poda Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS (v nadaljnjem besedilu: Svet Zavoda), le-temu pa mora podati soglasje še Vlada RS.

K 67. členu

Člen ureja postopno spremembo trenutno veljavne formule usklajevanja pokojnin iz razmerja 60 % rasti plač in 40 % rasti cen (inflacija) na razmerje 20 % rasti plač in 80 % rasti cen. Sprememba se uvaja postopno na način, da se v obdobju od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2030 pokojnine uskladijo za 50 % rasti plač in 50 % rasti cen, nato pa se v obdobju od 1. 1. 2031 do 31. 12. 2039 vsako leto delež rasti plač v formuli usklajevanja zniža za 3 odstotne točke, dokler v letu 2040 ne doseže razmerja 20 % rasti plač in 80 % rasti cen.

Četrty odstavek daje podlago socialnim partnerjem, da v okviru Ekonomsko-socialnega sveta najmanj na vsakih pet let na podlagi objektivnih meril vzdržnosti sistema (Jesenske napovedi gospodarskih gibanj Urada za makroekonomske analize in razvoj, gibanje deleža izdatkov za pokojnine v BDP v posameznih letih, transfer iz državnega proračuna, realna rast pokojnin, razmerje med neto pokojninami in neto plačami) opravijo razpravo o primernosti in utemeljenosti nadaljnjega zniževanja deleža rasti plač v formuli za redno usklajevanje pokojnin.

Peti odstavek določa, da se pri izračunu uskladitve ne upošteva morebitna negativna rast povprečne bruto plače ali negativna povprečna rast cen življenjskih potrebščin. V primeru, da je kateri od posamičnih faktorjev za izračun negativen, se torej ta ne upošteva in se upošteva le pozitivnega.

K 68. členu

Člen dodaja podlago za uskladitev letnega dodatka. Ker ima letni dodatek v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja socialno varstveno funkcijo, se bosta po dopolnitvi navedenega člena cenzus za letni dodatek in njegova višina usklajevala v skladu z zakonom, ki ureja usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom v RS, prav tako pa se bo na ta način usklajeval tudi zimski dodatek.

K 69. členu

Zaradi spremembe 25. člena zakona, s katero so uživalci družinske in vdovske pokojnine izločeni iz četrtega odstavka 25. člena zakona in je zanje možnost prostovoljnega zavarovanja sedaj urejena v petem odstavku navedenega člena, je treba tudi v drugem odstavku 108. člena zakona ustrezno urediti možnost prejetanja družinske in vdovske pokojnine ob hkratnem prostovoljnem pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Zaradi dodanega novega drugega odstavka 18. člena zakona se ustrezno dopolnjuje določba drugega odstavka 108. člena zakona.

V novem drugem odstavku 18. člena zakona je omogočeno zavarovanje dijakov in študentov, ki so prejemniki družinske pokojnine in na podlagi študentskega dela ali dela v drugem pravnem razmerju pridobijo zavarovalno dobo z obveznim zavarovanjem po 18. členu zakona, pri čemer družinska pokojnina ne ovira pridobivanja teh dohodkov in dobe na tej podlagi. V 108. členu zakona pa se z novim četrtyim odstavkom določa, da pogodbeni dohodki in dohodki iz študentskega dela ne vplivajo na uživanje družinske pokojnine.

V drugem odstavku 3. člena ZUJF-C je določeno, da obveznost zavarovanja na tej podlagi ne vpliva na priznanje ter uživanje pravice do družinske pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ta določba je prenesena v spremenjeni 108. člen ZPIZ-2. Določitev zavezanca za plačilo prispevkov delodajalca je iz tretjega odstavka 3. člena ZUJF-C prenesena v novi četrti odstavek 153. člena ZPIZ-2.

K 70. členu

S spremembo četrtega odstavka 109. člena zakona se pri zavarovancih, pri katerih je bila ugotovljena invalidnost, na podlagi katere pridobijo pravico do invalidske pokojnine, hkrati pa izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do starostne in predčasne pokojnine, po uradni dolžnosti prizna pravica, ki je zanj ugodnejša. Do sedaj je moral zavarovanec sam uveljaviti izbirno pravico do pravnomočnosti odločbe o ugotovljeni invalidnosti, kasneje pa te izbirne pravice ni mogel več uveljaviti, razen v primeru pravice do vdovske pokojnine, če je ta zanj ugodnejša. S tem se poenostavi postopek izvajanja, zavarovancu pa se prizna pokojnina, ki je zanj ugodnejša. Odpravlja se dodatno postopanje, ki je bilo potrebno, da se je z zavarovancem uskladilo, katero pokojnino želi uveljavljati.

K 71. členu

V prvi alineji četrtega odstavka 111. člena zakona se spreminja izplačilo v primeru smrti brezposelnega zavarovanca, in sicer gre izplačilo od prvega dne po smrti zavarovanca, saj se šteje, da je zavarovanec na dan smrti upravičen do dajatev (npr. pokojnina, nadomestilo,...). V drugi alineji četrtega odstavka 111. člena zakona se dodaja izplačilo v primeru, ko je bil umrli uživalec nadomestila iz invalidskega zavarovanja, saj je umrli uživalec tudi na dan smrti pravičen do izplačila nadomestila.

K 72. členu

Določba petega odstavka 429. člena zakona ureja izpolnjevanje pogoja šolanja za otroke, ki se šolajo v RS. Z vzpostavitev evidencnega analitskega informacijskega sistema za visoko šolstvo v RS (eVŠ) in Centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja (CEUVIZ) je obveznost predlaganja šolskih potrdil odpadla, s tem pa je nastala pravna praznina za tiste upravičence, ki se šolajo v tujini, zato se dopolnjuje 113. člen zakona na način, da je upravičenec do družinske pokojnine, ki se šola v tujini, po dopolnjenem 15. letu starosti dolžan vsako leto predložiti potrdilo o šolanju. Upravičencu do družinske pokojnine preneha pravica do družinske pokojnine, če ne predloži potrdila o šolanju.

K 73. členu

Zaradi predvidene spremembe ZDOsk-1, po kateri bodo kandidati za oskrbovalca družinskega člana lahko tudi uživalci starostne, predčasne, družinske in vdovske pokojnine, se dopolnjuje prvi odstavek 116. člena zakona. Dodajajo se zavarovanci iz prvega odstavka 25. člena zakona, katerim se z dnem pridobitve lastnosti zavarovanca preneha izplačevati pokojnina.

Črta se drugi odstavek 116. člena zakona zaradi drugačne ureditve trajanja zavarovanja kmetov v 17. členu in 22. členu zakona. Tako je izločena starost 63 let kot tista starost, ki je pomenila prenehanje obveznega zavarovanja.

Glede možnosti opravljanja nalog oskrbovalca družinskega člana za 4 ure dnevno oziroma 20 ur tedensko, se dodaja nov tretji odstavek, ki ureja izplačilo sorazmernega dela pokojnine za uživalca starostne, predčasne ali vdovske pokojnine, in sicer v višini 50 % pokojnine.

V četrtem in sedmem odstavku se dodajajo redakcijski popravki.

V sedmem odstavku se v zadnjem stavku, enako kot pri delni pokojnini, ustrezno spremeni začetek izplačevanja v primeru spremembe obsega zavarovanja med trajanjem ponovne vključitve v obvezno zavarovanje, in sicer gre nov znesek od dneva spremembe obsega zavarovanja.

V osmem odstavku se dodajajo zavarovanci iz četrtega odstavka 19. člena zakona, kar pomeni, da uživalec invalidske pokojnine ne mora biti oskrbovalec družinskega člana, sicer mu preneha pravica do invalidske pokojnine.

Zaradi enakega obravnavanja vseh zavarovancev, ki se zaposlijo in za to delo prejemajo plačo, se tudi za uživalce starostnih, predčasnih, vdovskih in družinskih pokojnin, ki se zaposlijo v mednarodnih organizacijah s sedežem v državi, za katero veljajo predpisi EU o koordinaciji sistemov socialne varnosti ali v institucijah EU, za katere se uporabljajo Evropski kadrovski predpisi, ali za poslance v Evropskem parlamentu, za čas zaposlitve ali opravljanja del ali opravljanja mandata ureja prenehanje izplačevanja pokojnine. Uživalec invalidske pokojnine z zaposlitvijo po tem odstavku z dnem vključitve v zavarovanje izgubi pravico do pokojnine.

Tudi uživalcu pokojnine po drugem odstavku 204. člena zakona se pokojnina ne izplačuje, ko pridobi lastnost zavarovanca po 14., 15., 16., 17. in 19. člena zakona, kar je urejeno v novem trinajstem odstavku.

K 74. členu

Zavarovancem, ki jim je bila priznana pravica do predčasne pokojnine, se pri ponovni odmeri oziroma odstotnem povečanju pokojnine manjkajoča starost ob prvem priznanju pravice do predčasne pokojnine zmanjša za toliko mesecev, kot znaša pokojninska doba v času ponovnega zavarovanja. Če bo tak zavarovanec na podlagi ponovne vključitve v zavarovanje dopolnil 40 let pokojninske dobe brez dokupa, se mu prizna starostna pokojnina, ki se odmeri na podlagi določb, ki veljajo na dan odmere, to je dan po prenehanju ponovnega zavarovanja. Če ne dopolni 40 let pokojninske dobe brez dokupa, dopolni pa toliko pokojninske dobe, kot je znašala manjkajoča starost ob prvem priznanju pravice do predčasne pokojnine, se mu prizna pravica do starostne pokojnine. Starostna pokojnina se tudi v tem primeru odmeri na podlagi določb, ki veljajo na dan odmere, to je dan po prenehanju ponovnega zavarovanja. S spremembo tretjega odstavka 117. člena zakona se jasneje določa, kdaj se zavarovancu prizna pravica do starostne pokojnine in ne več predčasna pokojnina.

Z novim šestim odstavkom 117. člena se ureja izplačilo pokojnine, ki pripada uživalcu pokojnine, ki se je ponovno vključil v obvezno zavarovanje v tujini (t.i. reaktiviranec) oziroma se je zaposlil v mednarodni organizaciji s sedežem v državi, za katero veljajo predpisi EU o koordinaciji sistemov socialne varnosti ali v institucijah EU, za katere se uporabljajo Evropski kadrovski predpisi, ali je postal poslanec v Evropskem parlamentu. Navedeni upravičenci po prenehanju ponovnega zavarovanja niso upravičeni do odstotne odmere oziroma ponovne odmere pokojnine, ampak se jim ponovno prične izplačevati usklajeni znesek že priznane pravice.

V novem sedmem odstavku 117. člena zakona se ureja tudi izplačilo po prenehanju obveznega zavarovanja uživalcem pokojnine po drugem odstavku 204. člena zakona. Navedeni upravičenci po prenehanju ponovnega zavarovanja niso upravičeni do odstotne odmere oziroma ponovne odmere pokojnine, ampak se jim ponovno prične izplačevati usklajen znesek že priznane pravice. Če izpolnijo pogoje za starostno pokojnino, se jim prizna pravica do starostne pokojnine.

K 75. členu

Po določbi 182. člena zakona postane odločba, s katero so priznane pravice na podlagi invalidnosti II. ali III. kategorije, izvršljiva, ko postane dokončna. Glede na navedeno se ustrezno dopolni 122. člen zakona, saj v praksi delodajalci v pogodbi o zaposlitvi določajo datum nastopa dela na ustreznem delovnem mestu tudi pred dokončnostjo prej navedene odločbe. V 122. členu zakona se torej jasno določi, da se delno nadomestilo začne izplačevati šele od dneva dokončnosti odločbe, s katero so priznane pravice na podlagi invalidnosti II. ali III. kategorije.

Enako se ureja, ko gre za opravljanje dejavnosti.

K 76. členu

Zaradi spremembe 85. člena zakona se ustrezno spremeni tudi določba 123. člena zakona.

K 77. členu

Zaradi spremembe 85. člena zakona se ustrezno spremeni določba 124. člena zakona.

Po določbi 182. člena zakona postane odločba, s katero so priznane pravice na podlagi invalidnosti II. ali III. kategorije, izvršljiva, ko postane dokončna. Glede na navedeno se ustrezno dopolni tretji odstavek 124. člena zakona, saj v praksi delodajalci v pogodbi o zaposlitvi določajo datum nastopa dela na ustreznem delovnem mestu tudi pred dokončnostjo prej navedene odločbe. V tretjem odstavku 122. člena zakona se torej jasno določi, da se nadomestilo za invalidnost prične izplačevati šele od dneva dokončnosti odločbe, s katero so priznane pravice na podlagi invalidnosti II. ali III. kategorije.

Enako se ureja, ko gre za opravljanje dejavnosti v novem četrtem odstavku 124. člena zakona.

K 78. členu

125. člen zakona se spremeni tako, da se prvi in drugi odstavek redakcijsko popravita zaradi spremembe 124. člena zakona.

Tretji odstavek ureja prenehanje izplačevanja nadomestil iz invalidskega zavarovanja zaradi opravljanja dela ali dejavnosti v tujini. Z dnem vključitve v zavarovanje v tujini se zavarovancu preneha izplačevati nadomestilo za invalidnost, saj gre za spremembo delovno pravnega statusa, prav tako pa tuji delodajalec po določbi 81. in 82. člena zakona ni zavezan, da zavarovancu zagotovi pravico do premestitve oziroma do dela s krajšim delovnim časom od polnega.

K 79. členu

S spremembo tretjega odstavka 126. člena zakona se odpravlja enoletni rok za izplačilo nadomestila iz invalidskega zavarovanja zaradi dela s krajšim delovnim časom od polnega ali nadomestilo za invalidnost, kadar se pri zavarovancu zaradi sprememb v stanju invalidnosti priznajo nove omejitve ali pravica do premestitve na drugo delovno mesto, pa delodajalec delovnemu invalidu ne zagotovi ustreznega delovnega mesta, ali kadar pride do spremembe pravice do dela s krajšim delovnim časom od polnega, najmanj štiri ure dnevno oziroma dvajset ur tedensko.

Z novim osmim odstavkom 126. člena zakona se ureja prenehanje pravice do nadomestila iz invalidskega zavarovanja tistim zavarovancem s preostalo delovno zmožnostjo, ki so bili vključeni v obvezno zavarovanje in so uveljavili pravico do predčasne, starostne, invalidske ali delne pokojnine. S pridobitvijo pravice do predčasne, starostne, invalidske ali delne pokojnine jim namreč prenehajo pravice iz invalidskega zavarovanja na podlagi preostale delovne zmožnosti. Posledično to pomeni, da tudi uživalec predčasne, starostne ali invalidske pokojnine, ki se ponovno vključi v obvezno zavarovanje (t.i. reaktiviranec), ne more ponovno pridobiti pravice do nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki ga je užival do upokojitve, saj z upokojitvijo prenehajo vse pravice iz invalidskega zavarovanja na podlagi preostale delovne zmožnosti (pravice na podlagi II. in III. kategorije invalidnosti).

K 80. členu

V drugem odstavku 130. člena zakona je določeno, da se kot polni delovni oziroma zavarovalni čas šteje tudi čas, ki ga prebije v obveznem zavarovanju s krajšim delovnim oziroma zavarovalnim časom od polnega delovni invalid s pravico do delnega nadomestila po tem zakonu ali s pravico do nadomestila plače zaradi dela s skrajšanim delovnim časom ali delne invalidske pokojnine po ZPIZ-1. Glede izvajanja navedene določbe so se izpostavila vprašanja upravičenosti do zavarovanja s polnim delovnim časom, kadar gre za delovnega invalida, zaposlenega pri delodajalcu, ki ima sistemizirano delovno mesto s krajšim delovnim časom in z delavcem ne glede na njegove pravice iz invalidskega zavarovanja in pravice iz delovnega razmerja ne želi skleniti pogodbe o zaposlitvi v skladu s 67. členom ZDR-1. Delovni

invalid je tako lahko, tudi če dela na ustreznem delu in s časom, ki ustreza njegovi preostali delovni zmožnosti, prikrajšan za pravice iz delovnega razmerja, ki mu pripadajo, kot če bi delal s polnim delovnim časom, in tudi za pravice iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, saj se mu zavarovalna doba zaradi neustrezne prijave zavarovanja (le s krajšim delovnim časom) ne šteje v polnem trajanju.

Vrhovno sodišče RS je v sodbi VIII Ips 36/2020 odločilo, da mora biti zagotovljeno varstvo invalidov tako, kot to določa Ustava RS v 52. členu ter konvencija Mednarodne organizacije dela (MOD) št. 159 o poklicni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov ter Evropska socialna listina. Takšno varstvo invalidov zasleduje tudi drugi odstavek 130. člena zakona. Zato pripada zavarovancu invalidu s pravico do dela s krajšim delovnim časom, ki se zaposli za krajši delovni čas od polnega in se mu po posebnih predpisih oziroma na temelju drugega odstavka 130. člena ZPIZ-2 krajši delovni čas šteje kot polni ter ga je treba na temelju te določbe voditi kot zavarovanca za polni delovni/zavarovalni čas, lastnost zavarovanca pokojninskega in invalidskega zavarovanja za polni delovni čas 8 ur dnevno oziroma 40 ur tedensko. Drugačno stališče bi bilo v nasprotju z varstvom invalidov na podlagi Ustave RS, mednarodnih dokumentov in zakonov.

Predlagani novi tretji odstavek 130. člena zakona torej predstavlja uzakonitev načela varstva invalidov in konkretizacijo drugega odstavka 130. člena zakona v skladu z odločitvijo Vrhovnega sodišča RS.

K 81. členu

Določba neposredno ureja, da se obdobje zaposlitve pri mednarodnih organizacijah s sedežem v EU, EGP in Švici za ugotavljanje pogojev za pridobitev slovenske pokojnine mora upoštevati na podlagi sodbe Evropskega sodišča (C-233/12 – Gardella), če oseba ni mogla prenesti pokojninskih pravic.

Upoštevanje obdobja zaposlitve pri Evropski komisiji, pri njenih agencijah in organih v sestavi ter pri mednarodnih organizacijah s sedežem v EU, EGP in Švici v RS do sedaj ni bilo posebej urejeno, zato se kot pravni vir uporabljajo sodbe Evropskega sodišča (v nadaljnjem besedilu: EC). Glede na sodbo EC št. C-233/12 (sodba Gardella) je treba zavarovancu, ki se zaposli pri mednarodni organizaciji s sedežem v drugi državi članici, za ugotavljanje pogojev za pridobitev pravice do slovenske pokojnine upoštevati tudi obdobje zaposlitve pri tej mednarodni organizaciji. Gre za izenačitev položaja oseb, ki delujejo v okviru institucij EU in EGP ter bodisi nimajo možnosti prenosa pokojninskih pravic ali pa je niso pravočasno izvedli, z osebami, ki izrabijo možnost prostega pretoka delovne sile in se jim za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine seštevajo pokojninska doba, dopolnjena v več državah članicah EU. Zaradi natančnejše ureditve instituta je določen način upoštevanja takega obdobja, to je le za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine iz obveznega zavarovanja po tem zakonu, medtem ko se pri odmeri oziroma višine pravic navedena obdobja ne upoštevajo.

V enakem položaju so tudi poslanci Evropskega parlamenta, za katere se sedaj prav tako z interpretacijo sodb EC na podlagi sodbe Gardella upošteva tudi obdobje trajanja poslanskega mandata v evropskem parlamentu, saj gre pri evropskih poslancih za funkcionarje, za katere ne veljajo Kadrovske predpisi in nimajo možnosti prenosa prispevkov. Tudi trajanje poslanskega mandata v evropskem parlamentu se upošteva le, če brez upoštevanja tega obdobja niso izpolnjeni pogoji za priznanje pravic.

K 82. členu

Vsebina 132. člena zakona se črta in se prenaša v četrto alinejo 24. člena zakona, in sicer z namenom, da se doseže obveznost obračunavanja in plačevanja prispevkov za obdobje podaljšanega zavarovanja, ki velja v primerih, ko med trajanjem delovnega razmerja niso izpolnjene medsebojne pravice in obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi, pri čemer pa delovno razmerje ne preneha. To vključuje odsotnosti z dela brez pravice do nadomestila iz različnih razlogov, kot so izredni neplačani dopust, dogovorjen med delavcem in delodajalcem ne glede na njegov namen, ter neupravičene odsotnosti, če delodajalec ne sproži postopka izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Tako ni več negotovosti, ali bo med trajanjem delovnega razmerja prišlo do dela dobe, ki ne bi bil všteven, ker prispevki niso plačani (tega Zavod tudi sedaj ni izvajal niti nadzoroval).

K 83. členu

Določba 133. člena zakona se vsebinsko ne spreminja, gre za spremembo redakcijske narave. Besedilo je preoblikovano z namenom večje razumljivosti in preglednosti predpisa, saj v drugem odstavku natančneje določa primere, v katerih se v zavarovalno dobo šteje le sorazmerni del obdobja. Gre za primere, ko je bil plačan le del obračunanih prispevkov ali ko so bili prispevki obračunani in plačani od osnov, ki so nižje od predpisanih.

Dodatno novi tretji odstavek določa, da se pri presoji upoštevanja obdobja zavarovanja in plačila prispevkov kot enota preračuna upošteva celotno obdobje pri posameznem zavezancu v koledarskem letu, kar omogoča doslednejšo in enotnejšo obravnavo primerov, ko so prispevki plačani le delno ali obračunani od prenizkih osnov.

K 84. členu

V kontekstu poenotenja dob se določa omejitev možnosti dokupa zavarovalne dobe v skupnem trajanju maksimalno treh let. Posamezniki, ki si dokupijo dobo, za to obdobje namreč niso vključeni v obvezno zavarovanje in ne plačujejo redno prispevkov, kar pomeni, da za izpolnitev pogojev ali za boljšo odmero določeno število let dokupijo za nazaj.

K 85. členu

Pri odmeri pravic na podlagi invalidnosti se s prišteto dobo nadomešča del pokojninske dobe, ki je delovni invalid zaradi invalidnosti ni mogel doseči, če na dan nastanka invalidnosti še ni dopolnil 67 let starosti. Prišteta doba je torej fiktivna pokojninska doba.

Prvi odstavek tega člena določa zvišanje upokojitvene starosti iz 65 na 67 in je posledica uskladitve z na novo določenimi starostnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

Spremenjeni drugi odstavek določa drugačno opredelitev načina izračuna prištete dobe glede na dopolnjeno zavarovančevo starost ob nastanku invalidnosti. Po spremenjenem načinu se bo prišteta doba računala tako, da bo predstavljala dve tretjini obdobja med datumom nastanka invalidnosti in datumom, pri katerem bi zavarovanec dopolnil 67 let starosti.

V tretjem odstavku je urejeno prehodno obdobje za dvig starosti. Zvišanje starosti se bo začelo uvajati postopoma, in sicer od leta 2028 dalje, starost se bo poviševala za tri mesece na leto, leta 2035 pa bi se prehodno obdobje končalo. Prehodno obdobje ne velja za zavarovance iz pete alineje prvega odstavka 41. člena zakona. Zanje velja fiksna prišteta doba, ki se računa od starosti 62 let (datum nastanka invalidnosti je vedno starost 62 let) in do starosti 67 let in znaša 40 mesecev. Glede na to, da gre za administrativno upokojitev, se z navedenim zagotavlja vsem enaka dolžina prištete dobe.

K 86. členu

V skladu s spremenjenim šestim in novim sedmim odstavkom 140. člena zakona bo Zavod po uradni dolžnosti informacijo o pričakovanem datumu in/ali višini starostne oziroma predčasne pokojnine posredoval dvakrat, in sicer v koledarskem letu, ko zavarovanec dopolni 58 let, in ko dopolni 62 let starosti. Prvič bo Zavod zavarovancem poslal informacijo o pričakovanem datumu in/ali višini starostne oziroma predčasne pokojnine pri starosti 62 let šele v letu 2030.

Zavarovanci vlagajo zahtevo za informacijo o pričakovanem datumu in/ali višini starostne oziroma predčasne pokojnine tudi po večkrat v istem koledarskem letu. Prednostna naloga Zavoda je priznavanje in odmerjanje pravic, ki zagotavljajo socialno varnost upravičencev, pri čemer je Zavod pri tem vezan na roke izdaje odločb po Zakonu o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – Zdeb; v nadaljnjem besedilu: ZUP). Večkratno podajanje informacij o pričakovanem datumu in/ali višini

starostne oziroma predčasne pokojnine istim upravičencem povzroča zamude Zavoda pri uveljavljanju pravic, ki je temeljna naloga Zavoda, in s tem posledično nezadovoljstvo strank, ki čakajo na pravico. Glede na navedeno ta člen določa starost, pri kateri lahko zavarovanec prvič vloži zahtevo o pričakovanem datumu in/ali višini starostne oziroma predčasne pokojnine, in sicer pri starosti 55 let. Prav tako se omejuje število zahtev, ki jih lahko vložijo zavarovanci, ki želijo informacijo o pričakovanem datumu in/ali višini starostne oziroma predčasne pokojnine po dopolnitvi starosti 55 let, in sicer lahko to storijo enkrat v obdobju dveh zaporednih let.

Izpostavljamo, da imajo zavarovanci na spletni strani Zavoda na voljo Splošni informativni kalkulator in Osebni informativni pokojninski kalkulator, ki omogočata informativni izračun datuma izpolnjevanja pogojev za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine ter izračun predvidene višine pokojnine. Splošni informativni kalkulator na podlagi ročnega vnosa podatkov omogoča hiter in enostaven informativni izračun datuma izpolnjevanja pogojev za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine ter izračun predvidene višine pokojnine. Osebni informativni pokojninski kalkulator omogoča pridobitev informacije o predvidenih relevantnih datumih izpolnjevanja pogojev za pridobitev pravice do starostne oziroma predčasne pokojnine ter o višini pokojnine, izračunani na podlagi osebnih podatkov, ki so zapisani v informacijskem sistemu Zavoda in vplivajo na priznanje in odmero pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

K 87. členu

Prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se ne plačujejo od nadomestil iz invalidskega zavarovanja, kar je že določeno v zadnjem stavku prvega odstavka 143. člena ZPIZ-2. Ne glede na navedeno se prispevki štejejo za plačane in se uporabljajo za izračun pokojninske osnove.

Določba se prenaša v nov drugi odstavek tega člena, hkrati pa se v tem odstavku določa še pravna podlaga za oblikovanje pravičnega zneska osnove nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki se potem šteje tudi za izračun pokojninske osnove, kar se v praksi že izvaja.

Nadomestila plače iz invalidskega zavarovanja, ki jih je zavarovanec prejel zaradi dela:

- na drugem delovnem mestu (nadomestilo zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu –po ZPIZ-92, nadomestilo za invalidnost –po ZPIZ-1 in ZPIZ-2),
 - nadomestila plače za čas poklicne rehabilitacije iz drugega odstavka 80. člena ZPIZ-2 (nadomestilo, ki se izplačuje zavarovancu, ki se izobražuje ob delu za drugo delo, ki ga bo opravljal s polnim delovnim časom, pripada od nastopa in do končane poklicne rehabilitacije denarno nadomestilo) in
 - nadomestila plače iz invalidskega zavarovanja, ko je zavarovanec delal s krajšim delovnim časom od polnega (nadomestilo zaradi dela s krajšim delovnim časom od polnega –po ZPIZ-92, delna invalidska pokojnina-po ZPIZ-1, delno nadomestilo-po ZPIZ-2),
- se zavarovancem v skladu z 32. členom ZPIZ-2 štejejo tudi za izračun pokojninske osnove, če je bil zavarovanec v času uživanja navedenih pravic obvezno vključen v pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Z novo določbo drugega odstavka se ureja, da se nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki jih zavarovanec prejme zaradi različnih razlogov, odmerijo v neto znesku, ki se nato za izračun pokojninske osnove poveča oziroma obruti s povprečno stopnjo davkov in prispevkov iz drugega odstavka 30. člena ZPIZ-2, saj se na tak način zagotovi pravilna osnova nadomestila, ki se potem šteje za izračun pokojninske osnove.

Povprečno stopnjo davkov in prispevkov iz tega odstavka določi in objavi minister, pristojen za finance.

K 88. členu

V novem četrtem odstavku 144. člena zakona je določena osnova, od katere plačujejo prispevke zavarovanci iz petega, sedmega in osmega odstavka 14. člena zakona, ki so v skladu s tretjo alinejo

prvega odstavka 153. člena zakona sami zavezanci za plačilo prispevkov delodajalca. Delodajalci teh zavarovancev imajo sedež v tujini, v drugi državi članici EU ali EGP, v tretjih državah ali pa so to mednarodne organizacije, in niso plačniki davka po predpisih v RS. Ti zavarovanci v svoje breme prevzamejo tudi plačevanje prispevkov delodajalca, kar zanje pomeni diskriminatorno večje obveznosti in manjši razpoložljivi dohodek v primerjavi z zavarovanci v delovnem razmerju pri delodajalcu v RS. Zato je v novem četrtem odstavku 144. člena ZPIZ-2 predlagana določitev osnove za plačilo prispevkov na način, da se obremenitev in razpoložljivi dohodek teh zavarovancev izenači z obremenitvijo in dohodkom delavcev, ki so v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v RS.

S spremenjenim dosedanjim četrtem odstavkom, ki postane peti odstavek 144. člena zakona, se natančneje določa enota, v okviru katere se presoja, ali so prispevki plačani od najnižje predpisane osnove, to je mesec, saj lahko na nivoju koledarskega leta zavezanec doseže plačilo prispevkov od najnižje predpisane osnove tudi z drugimi izplačili, ki niso plača (npr. božičnica, poslovna uspešnost), ki pa so davčno lahko ugodneje obravnavani kot je plača. S spremenjeno določbo je jasneje opredeljeno, da je najnižjo predpisano osnovo treba doseči s plačo na mesečnem nivoju, sicer je delodajalec dolžan plačati prispevke od zneska razlike med izplačano plačo oziroma nadomestilom plače in najnižjo predpisano osnovo iz petega odstavka 144. člena zakona. Ta osnova velja tudi za zavarovance iz petega, sedmega in osmega odstavka 14. člena zakona, katerih delodajalec ni plačnik davka v RS (osnova, določena v novem četrtem odstavku 144. člena zakona), in za zavarovance iz četrtega odstavka 24. člena zakona, ki jim delodajalec plačuje prispevke zavarovanca in prispevke delodajalca v svoje breme za čas neplačane odsotnosti delavca z dela med trajanjem delovnega razmerja (osnova, določena v novem šestem odstavku 144. člena zakona).

S predlaganim novim šestim odstavkom se v 144. člen zakona prenaša vsebina dosedanjega 150. člena zakona, to je določitev osnove za čas neplačane odsotnosti delavca z dela med trajanjem delovnega razmerja. Vsebinsko dosedanjega 132. člena zakona, ki je urejal upoštevanje časa neplačane odsotnosti delavca z dela med trajanjem delovnega razmerja kot podaljšano zavarovanje, in sicer le ob pogoju plačila prispevkov. Taka ureditev je izpostavila dilemo o obveznosti plačila prispevkov, ob tem, da je bilo delovno razmerje vzpostavljeno in se ni prekinilo niti ni prenehalo. S črtanjem 132. člena zakona in prenosom njegove vsebine v predlagani četrty odstavek 24. člena zakona se odpravi dvom v obveznost plačila prispevkov – le-to je namreč obvezno. Poleg navedenega je bilo izpostavljenih tudi več vprašanj glede določitve osnove za obračun in plačilo prispevkov, kar naslavlja predlagani šesti odstavek. Še vedno je osnova za plačilo prispevkov plača zavarovanca, ki jo je imel v zadnjem mesecu pred nastopom teh primerov, ki pa se ne uskladi, temveč se le povečuje s stopnjo rasti povprečnih mesečnih plač na zaposlenega v RS. Če pri mesečnem gibanju povprečne plače pride do znižanja v primerjavi s ugotovljeno povprečno plačo za predhodni mesec, se osnova za plačilo prispevkov ne zniža. Če pa se plača povečuje, se pri obračunu prispevkov osnova poveča na raven zadnjega meseca, za katerega je SURS objavil povprečno mesečno plačo na zaposlenega v RS in je bila znana na dan, ko je nastala obveznost obračuna prispevkov. S tem je omogočeno, da se osnova določi vedno enako, in sicer tudi v primeru, ko delodajalec ne obračuna prispevkov v rokih po predpisih o delovnih razmerjih ali jih ne plača v predpisanem roku.

K 89. členu

V 146. členu ZPIZ-2 so določene osnove, od katerih se plačujejo prispevki za zavarovance iz 18. člena ZPIZ-2, pri čemer so bile do te spremembe zakona to izključno osebe, ki so opravljale delo v okviru drugega pravnega (pogodbenega) razmerja. S spremembo pa se v novem petem odstavku 18. člena zakona način ugotavljanja zavarovalne dobe in osnove, ki bo podlaga za izračun pokojninske osnove, uvaja tudi za osebe, ki ne opravljajo dela, prejemajo pa nadomestilo zaradi spoštovanja konkurenčne klavzule. Za to novo kategorijo zavarovancev iz petega odstavka 18. člena zakona se tako vs novem, drugem odstavku 146. člena določa, da je osnova za plačilo prispevkov celotni bruto prejemek iz delovnega razmerja, ki sam v celoti predstavlja osnovo za plačilo prispevkov in nima normiranih stroškov.

K 90. členu

S členom se črta 150. člen ZPIZ-2, ki ureja osnovo za plačilo prispevkov za podaljšano zavarovanje, saj se njegova vsebina prenaša v novi šesti odstavek 144. člena zakona, pri čemer se tudi vsebina 132. člena zakona (podaljšano zavarovanje) prenaša v 4. alinejo 24. člena zakona. Čas dosedanjega podaljšanega zavarovanja, ki je bilo všteto v zavarovalno dobo le ob pogoju plačanih prispevkov, se s predlagano spremembo ureja v členu, ki govori o tem, da se delovno razmerje ne prekine zaradi taksativno navedenih okoliščin. Namen take ureditve je zagotovitev nesporne določitve obveznega obračuna in plačila prispevkov za čas, ki obstaja ves čas vključenosti v zavarovanje, pri čemer je za vsako od navedenih okoliščin, ko se zavarovanje ne prekine, v 144. členu zakona določena osnova, od katere se prispevki plačujejo, v 152. in 153. členu zakona pa so določeni zavezanci za plačilo prispevkov.

K 91. členu

S predlagano spremembo 24. člena zakona, v katerem se doda nova četrta alineja, se ukinja pojem podaljšanega zavarovanja, kot je določeno v veljavnem 132. členu zakona. V predlagani novi četrti alineji 24. člena zakona se dosedanje podaljšano zavarovanje obravnava le kot posebna oblika odsotnosti z dela med neprekinjenim trajanjem delovnega razmerja, s čimer se določa obveznost plačevanja prispevkov za ves čas odsotnosti med neprekinjenim trajanjem delovnega razmerja. Zato je treba črtati 132. člen zakona, posledično pa je treba v četrti alineji prvega odstavka 152. člena zakona s to spremembo uskladiti tudi navedbo delodajalca kot zavezanca za prispevek zavarovanca, pri čemer se dejanski položaj samih zavarovancev ne spreminja. Upoštevanje obdobja odsotnosti delavca brez pravice do nadomestila za določene oblike odsotnosti tako ne bo več vprašljivo in pogojeno s plačilom prispevkov, kar je do sedaj sprožalo dvom v obveznost plačevanja prispevkov po sedanjem 150. členu zakona, temveč bo obveznost plačevanja prispevkov s strani delodajalca nesporna.

K 92. členu

Predlagane spremembe 153. člena zakona določajo delodajalca kot zavezanca za plačilo prispevkov tudi za zavarovance iz nove četrte alineje 24. člena zakona, prenašajo ureditev iz interventnega ZUJF-C v ZPIZ-2, urejajo obveznost plačila prispevkov za osebe, katerih izplačevalec ni plačnik davka, ter izenačujejo položaj delavcev pri domačih in tujih delodajalcih, pri čemer se omogoča, da prispevke za delavce tujih delodajalcev plača zavarovanec sam, podružnica v RS ali stalna poslovna enota.

V prvi alineji prvega odstavka 153. člena zakona je kot zavezanec za plačilo prispevkov določen delodajalec tudi za zavarovance iz nove četrte alineje 24. člena zakona, v katero je prenesena vsebina 132. člena zakona (podaljšano zavarovanje). Gre za uskladitev s spremembo 24. člena zakona in s črtanjem 132. in 150. člena zakona.

V tretjem odstavku 3. člena ZUJF-C je določeno, da so do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ne glede na drugo alinejo prvega odstavka 153. člena ZPIZ-2, za plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje delodajalcev za osebe iz drugega odstavka 6.b člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS, št. 107/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 59/07 – ZŠtip, 51/10 – odl. US, 80/10 – ZUTD in 95/14 – ZUJF-C; v nadaljnjem besedilu; ZZZPB) zavezane organizacije oziroma delodajalci, ki posredujejo začasna in občasna dela osebam iz drugega odstavka 6.b člena ZZZPB. Prispevkov torej ne plačujejo delodajalci kot izplačevalci prejemkov neposredno, temveč po področnih predpisih izplačajo prejemek dijaka ali študenta skupaj s prispevki in davki organizaciji za posredovanje dela, ki odvede davčne odtegljaje in dijaku posreduje neto znesek plačila. Določitev zavezanca za prispevek delodajalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je s predlagano novo sedmo alinejo in s

spremenjeno drugo alinejo prvega odstavka 153. člena zakona iz interventnega ZUJF-C, kjer je bila določena za omejeni čas do ureditve v ZPIZ-2, prenesena v ZPIZ-2 kot pristojni področni zakon.

Prav tako je v predlaganem četrtem odstavku urejena določitev zavezanca za prispevek za osebe, ki so zavarovane po prvem in drugem odstavku 18. člena tega zakona, kadar pravna ali fizična oseba, ki je izplačevalec prejemka za delo v okviru drugega pravnega razmerja, ni plačnik davka v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek. Ti zavarovanci so sami zavezanci za prispevek delodajalca, ureditev pa se v ZPIZ-2 kot pristojni področni zakon prenaša iz prehodne določbe prvega odstavka 114. člena ZMEPIZ-1.

V predlaganem novem petem odstavku 153. člena zakona se zasleduje izenačitev položaja delavca iz petega ter predlaganega novega sedmega in osmega odstavka 14. člena zakona, katerega delodajalec ima sedež v tujini in ni plačnik davka po predpisih o davčnem postopku, z delavcem pri delodajalcu v RS. Delavci, ki imajo delodajalca s sedežem v RS, namreč iz svoje bruto plače plačujejo le prispevek zavarovanca, prispevke delodajalca pa plača delodajalec v svoje breme. Od zavarovancev, ki imajo delodajalca s sedežem v tujini, pa se po veljavni ureditvi zahteva, da od bruto izplačila v svoje breme plačajo tudi prispevke delodajalca, ker je v tretji alineji prvega odstavka 153. člena zakona določen kot zavezanec za prispevek delodajalca, kar ga glede razpoložljivega dohodka postavlja v neenak položaj v primerjavi z delavcem pri slovenskem delodajalcu. S predlaganim petim odstavkom 153. člena zakona se jasno določa, da delavec iz petega, sedmega in osmega odstavka 14. člena zakona plačilo prispevkov delodajalca mora izvršiti, ker tega ne more storiti sam delodajalec, kadar ni plačnik davka, vendar s plačilom prispevka delodajalca v imenu in za račun delodajalca zavarovanec ne prevzame tudi finančnega bremena. Predlagana določba je povezana s predlaganim novim četrtem odstavkom 144. člena zakona, kjer je določena osnova za plačilo prispevkov za navedene zavarovance tako, da se izplačilo, ki ga prejme zavarovanec od tujega delodajalca, šteje kot vsota bruto plače zavarovanca in prispevkov delodajalca.

V predlaganem novem šestem odstavku 153. člena zakona se omogoča, da za delavca iz petega ter predlaganega novega sedmega in osmega odstavka 14. člena zakona, katerega delodajalec ima sedež v tujini in ni plačnik davka po predpisih o davčnem postopku, prispevke plača zavarovanec sam, kot se v praksi za te kategorije zavarovancev to najpogosteje izvaja, podružnica, ki je registrirana v RS, ali stalna poslovna enota.

K 93. členu

Zaradi nomotehnike se alineje v prvem odstavku spremenijo v točke.

Spreminja se devetintrideseta točka prvega odstavka tega člena. Vdova ali vdovec, ki je upravičen do zagotovljene vdovske pokojnine, je pred priznanjem pravice do zagotovljene vdovske pokojnine upravičen bodisi do vdovske pokojnine bodisi do lastne pokojnine in dela vdovske pokojnine (izplačuje se pravica, ki je za vdovo ali vdovca ugodnejša), zato je RS dolžna iz državnega proračuna zagotoviti le del pokojnine, ki predstavlja razliko med zgoraj navedenim zneskom pokojnine (vdovska pokojnina) oziroma seštevkom pokojnin (lastna pokojnina in del vdovske pokojnine) in zneskom zagotovljene pokojnine. Dosedanja ureditev je upoštevala del pokojnine, ki je predstavljal razliko med vdovsko pokojnino in zneskom zagotovljene pokojnine in to tudi tedaj, ko je vdova oziroma vdovec prejemal/a lastno in del vdovske pokojnine, katere seštevke je precej višji od preračunanega zneska vdovske pokojnine. Z novo, 40. točko, se dodaja podlaga za zagotavljanje sredstev iz državnega proračuna za izplačilo zimskega dodatka.

Z drugim odstavkom se natančneje ureja obveznost RS do Sklada obrtnikov in podjetnikov (v nadaljnjem besedilu: SOP) v zvezi z zagotavljanjem dela sredstev za izplačevanje pokojnin SOP iz državnega proračuna. Ta tematika je sedaj urejena v štiriintrideseti alineji prvega odstavka 161. člena ZPIZ-2. Ta odstavek ureja obveznosti, ki jih RS zagotavlja Zavodu iz državnega proračuna, zato je vsebinsko ustrežnejša ureditev obveznosti do SOP v posebnem odstavku. Obveznost do SOP je zagotavljanje sredstev iz državnega proračuna skladu obrtnikov za upokojene člane sklada obrtnikov, ki so pridobili

pravice do skladove pokojnine na podlagi obdobja zavarovanja od uvedbe skladovega zavarovanja pa do 1. januarja 1983 in še niso uveljavili pravice do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine po tem zakonu, v višini celotnega zneska pokojnine, ki so jo pridobili pri skladu obrtnikov, vendar največ do zneska 26 % najnižje pokojninske osnove, določene s tem zakonom. Gre za natančnejšo definicijo obveznosti RS do SOP, ki je bila uveljavljena tudi z Zakonom o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 8/16; v nadaljnjem besedilu: ZPFOPIZ-1), ki natančneje ureja izračun obveznosti RS do SOP.

K 94. členu

Uživalec predčasne in starostne pokojnine, ki se ponovno vključi v obvezno zavarovanje (t.i. reaktiviranec), ne more ponovno pridobiti pravice do nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki ga je užival do upokojitve, saj z upokojitvijo prenehajo vse pravice iz invalidskega zavarovanja na podlagi preostale delovne zmožnosti. Navedeno ureja nov osmi odstavek 126. člena tega zakona. Uživalec starostne ali predčasne pokojnine, ki se bo ponovno vključil v obvezno zavarovanje, bo v navedenem času lahko uveljavil samo pravico do invalidske pokojnine in ne preostalih pravic na podlagi invalidnosti.

K 95. členu

Spreminja se naslov 180. člena zakona, saj se v navedenem členu ureja izdaja začasne odločbe.

Zavod do objave valorizacijskih količnikov ne more izdati dokončne odločbe, izdaja pa začasno odločbo, za katero se v 180. členu zakona dodaja pravna podlaga. Posebna ureditev je potrebna, saj 221. člen ZUP, ki ureja začasno odločbo, določa, da se z odločbo, ki se izda po končanem postopku, razveljavi začasna odločba, ki je bila izdana med postopkom. Razveljavitev glede na 281. člen ZUP učinkuje za naprej, kar pa za odločanje Zavoda ni ustrezno, saj bi zavarovanci bili prikrajšani (pri začasni odločbi se ne upoštevajo osnove iz koledarskega leta pred letom uveljavitve pravice, ki pa pri nekaterih zavarovancih pomenijo višjo pokojninsko osnovo in posledično višjo pokojnino ali nadomestilo) ali pa bi Zavod izplačal preveč sredstev. Po objavi valorizacijskih količnikov v Uradnem listu RS, se izda odločba, s katero se nadomesti začasna odločba.

K 96. členu

Potrebe po medicinskih izvedencih so na Zavodu precejšnje (trenutno preko 200 izvedencev), saj je potrebno upoštevati zahteve ZPIZ-2 po dveh izvedencih v senatu invalidskih komisij, zahteve ZUP po izločanju izvedencev, ki so sodelovali v procesu zdravljenja zavarovancev, in naraščajoči trend potreb po obiskih na domu zavarovancev in v domovih starejših občanov. Vsebina nabora specialnosti medicinskih izvedencev je pomembna tudi zaradi potrebe po predsedovanju senatu invalidske komisije s strani izvedenca specialista za glavno bolezen ali poškodbo zavarovanca (takšne so tudi zahteve sodišč).

Na podlagi navedenega se spreminja drugi in sedmi odstavek 181. člena zakona, ki urejajo postopek imenovanja in izbire izvedencev na podlagi javnega razpisa, ne glede na ureditev v zakonu, ki ureja javno naročanje.

V tretjem odstavku 181. člena zakona se spreminja sestava senata, ki podaja izvedensko mnenje o ugotavljanju invalidnosti, in sicer lahko navedeno izvedensko mnenje poda zdravnik posameznik, na drugi stopnji pa senat v sestavi najmanj dveh izvedencev.

V četrtem odstavku 181. člena zakona se zaradi spremembe 72. člena zakona dodaja, da lahko tudi zavarovanec III. kategorije glede na peti odstavek 72. člena zakona pridobi pravico do poklicne rehabilitacije. Invalidska komisija lahko poda izvedensko mnenje tudi pri uveljavljanju izbirne pravice do poklicne rehabilitacije na podlagi 83. člena tega zakona. V navedenem odstavku je omočeno, da

invalidska komisija poda izvedensko mnenje o obliki poklicne rehabilitacije sama ali na podlagi mnenja zunanje strokovne institucije s področja medicine dela in poklicne rehabilitacije.

K 97. členu

V spremenjenem prvem odstavku 189. člena zakona se črta del besedila, ki določa pristojnost ministra za ukrepanje v primeru ugotovljenih nepravilnosti. Navedena določba je bila v praksi zelo težko izvedljiva.

Črtan je tudi tretji odstavek, saj morajo na zakonitost sprejetih odločitev sveta Zavoda paziti vsi člani sveta Zavoda, ki jim je v okviru njihovih pristojnosti podeljena tudi določena odgovornost pri sprejemanju odločitev.

K 98. členu

S spremembo enajstega odstavka 200. člena zakona se ukinja vzpostavitev mirovanja poklicnega zavarovanja v času prejemanja nadomestila plače v breme zavarovanja za starševsko varstvo v skladu s predpisi o starševskem varstvu. Glede na pravno ureditev EU glede uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu, sodne prakse EU in mnenjem Zagovornika načela enakosti se določa obveznost plačila prispevkov za poklicno zavarovanje tudi za čas prejemanja nadomestila plače v breme zavarovanja za starševsko varstvo v skladu s predpisi o starševskem varstvu. Plačnik prispevkov za poklicno zavarovanje v času prejemanja nadomestila plače v breme zavarovanja za starševsko varstvo v skladu s predpisi o starševskem varstvu je delodajalec, enako kot pri plačevanju prispevkov za poklicno zavarovanje za čas prejemanja nadomestil v breme zdravstvenega zavarovanja.

Z novim osemnajstim odstavkom se določa osnova za plačilo prispevkov za poklicno zavarovanje v času prejemanja nadomestila plače v breme zavarovanja za starševsko varstvo v skladu s predpisi o starševskem varstvu.

K 99. členu

S spremembo petega odstavka 201. člena zakona se po uradni dolžnosti onemogoča uvedba postopka ugotavljanja, ali so na delovnih mestih poklicnega zavarovanja še izpolnjeni pogoji za obveznost vključitve v poklicno zavarovanje iz 199. člena zakona, če je prišlo do spremembe škodljivih vplivov ali drugih omejitev delovnega mesta, na podlagi analize posledic dela za zdravje zavarovancev iz 201.b člena zakona, ki jo je naredil Klinični institut za medicino dela, prometa in športa v okviru projekta PREMIK.

K 100. členu

Z dopolnitvijo drugega odstavka 202.a člena zakona se razširja krog upravičencev do dokupa pokojninske dobe na podlagi dodane dobe za primere, ko zavarovanci niso uveljavili poklicne pokojnine. Med upravičence do dokupa pokojninske dobe na podlagi dodane dobe se dodaja tudi uživalca pokojnine, priznane na podlagi 399. člena zakona (starostne pokojnine po posebnih predpisih). S tem se sledi ureditvi upravičencev do dokupa pokojninske dobe na podlagi dodane dobe iz prvega odstavka 202.a člena zakona, ki to pravico ureja za zavarovance, ki so uveljavili poklicno pokojnino.

K 101. členu

S spremembo 204. člena zakona se v prvi alineji tretjega odstavka spreminja višina starosti, ki se uporabi za obdobja zavarovanja, ko zavarovanec član poklicnega zavarovanja ni bil upravičen do poklicnega zavarovanja. Ostali pogoji za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine se ne spreminjajo, kljub zvišanju pogojev za uveljavitev pravice do starostne pokojnine, kar pomeni, da bodo upravičenci dlje časa prejemali poklicno pokojnino.

Pri spremembah četrtega odstavka gre za nomotehnično usklajitev, saj peti odstavek 27. člena zakona ni relevanten.

K 102. členu

Določbe prvega odstavka 206. člena zakona zavarovancu-članu, ki je prejemnik družinske pokojnine, ne omogočajo izplačila odkupne vrednosti sredstev na računu Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (v nadaljnjem besedilu: SODPZ) oz. pravice do prenosa sredstev ob upokojitvi v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Tak zavarovanec-član za časa svojega življenja tako nikoli ne bo mogel razpolagati s sredstvi, ki jih ima na računu pri SODPZ. S temi sredstvi bodo lahko razpolagali šele dediči ali upravičenci za primer smrti. Z dopolnitvijo prvega odstavka se zavarovance-člane, ki so prejemniki trajne družinske pokojnine, izenačuje z zavarovanci-člani, ki so prejemniki ostalih pokojnin, ki jih navaja prvi odstavek 206. člena ZPIZ-2, in se jim omogoča razpolaganje s sredstvi že za časa njihovega življenja.

Iz konkretnih primerov je bilo ugotovljeno, da obstaja možnost, da nekateri zavarovanci-člani, ki imajo sredstva na računu poklicnega zavarovanja, nikoli ne bodo izpolnili pogojev za upokojitev v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju, kot jih določa ZPIZ-2, in bodo lahko s temi sredstvi po njihovi smrti razpolagali šele njihovi upravičenci za primer smrti oz. dediči. Z novim drugim odstavkom se takim zavarovancem omogoča razpolaganje z lastnimi sredstvi še za časa njihovega življenja. Določeno je, da mora zavarovanec-član dopolniti starost 67 let in da še ne izpolnjuje pogojev za upokojitev v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju. S tem se omogoča možnost razpolaganja s sredstvi zavarovanca-člana še pred smrtjo.

S spremembo petega odstavka se spreminja obseg sredstev, ki se lahko izplača dedičem ali upravičencem za primer smrti v primeru smrti uživalca poklicne pokojnine. S spremembo se zvišuje ta obseg sredstev, saj se določa, da se dedičem ali upravičencem za primer smrti izplača preostanek odkupne vrednosti enot premoženja na osebem računu umrlega uživalca poklicne pokojnine, ki ni bil porabljen za izplačevanje poklicnih pokojnin. V primerih, ko nastopi smrt uživalca poklicne pokojnine, gre lahko za veliko finančno izgubo dedičev ali upravičencev za primer smrti zavarovanca-člana, še posebej v primerih, ko je bil uživalec poklicne pokojnine prejemnik poklicne pokojnine zelo kratek čas.

K 103. členu

S spremembo tretjega odstavka 210. člena ZPIZ-2 se določa, da lahko Kapitalska družba, d.d. (v nadaljnjem besedilu: KAD) po predhodnem mnenju Odbora SODPZ ob poslih iz 2. točke drugega odstavka istega člena (upravljanje premoženja SODPZ) prenese na drugo osebo, ki izpolnjuje pogoje za prenos storitve upravljanja premoženja, kot jih določa zakon, ki ureja investicijske sklade in družbe za upravljanje, tudi posle iz 3. točke drugega odstavka istega člena (administrativne storitve). Doslej je bil možen prenos poslov iz 3. in 5. točke drugega odstavka tega člena samo na zavarovalnico, ki opravlja zavarovalne posle v zavarovalni skupini življenjskih zavarovanj v skladu z zakonom, ki ureja zavarovalništvo. Prenos storitev izplačevanja pokojnin, ki je bil določen doslej se črta, saj se zaradi spremembe sistema izplačevanja poklicnih pokojnin, te izplačujejo iz SODPZ in tako ta določba ni več ustrezna. Doslej je bil prenos administrativnih storitev in izplačevanja poklicnih pokojnin mogoč zgolj na hčerinsko družbo KAD, Modro zavarovalnico, d. d., ker druge zavarovalnice teh poslov zaradi omejitev, ki jih določa zakon, ki ureja zavarovalništvo, ne smejo opravljati.

S spremembo določbe bo upravljavcu SODPZ omogočena racionalizacija poslovanja pri opravljanju posameznih storitev upravljanja SODPZ, ob nespremenjenem tveganju za zavarovance-člane SODPZ. Obenem se bo izenačila pravna ureditev dopustnosti prenosa upravljana posameznih storitev upravljanja SODPZ z ureditvijo, ki velja za druge upravljavce pokojninskih skladov.

K 104. členu

S tem členom se črta tretji odstavek 213.b člena zakona, ki kot vir za oblikovanje nerazporejenih solidarnostnih rezerv ureja sredstva, ki v primeru smrti uživalca poklicne pokojnine ostanejo na njegovem osebem računu, razen dela, ki se ni uporabil za izračun poklicne pokojnine in je predmet dedovanja. Glede na spremembo 206. člena zakona, ki omogočajo izplačilo preostanka sredstva, ki v primeru smrti uživalca poklicne pokojnine ostanejo na njegovem osebem računu dedičem oz. upravičencem za primer smrti, je potrebno to določbo črtati.

Z dopolnitvijo osmega odstavka se določa, da lahko upravljavec SODPZ v primeru sprememb zakonskih predpostavk, ki vplivajo na izračun potrebnih sredstev za izplačevanje poklicne pokojnine, oblikuje dodatne razporejene solidarnostne rezerve za posameznega zavarovanca tudi po začetku izplačevanja poklicne pokojnine.

KAD tekom izvajanja poklicnega zavarovanja ugotavlja nerazporejene in nekonvertirane prispevke za poklicno zavarovanje, ki so bili s strani zavezancev vplačani na račun SODPZ brez posredovanega obračuna prispevkov ali pa so nastali zaradi neusklajenosti med obračunom prispevkov za poklicno zavarovanje in zneskom dejanskega vplačila. V teh primerih gre za preveč vplačane prispevke oz. sredstva, ki jih zavezanec glede na določila Pokojninskega načrta poklicnega zavarovanja ni bil dolžan vplačati v SODPZ. KAD take zavezance obvešča in jih poziva k posredovanju ali popravku obračuna oziroma k podaji zahtevka na podlagi 27. člena Pokojninskega načrta poklicnega zavarovanja za uveljavitev vračila preveč vplačanih prispevkov, ki še niso konvertirani. V določenih primerih odziva s strani zavezancev ni, zato te premije ostajajo nerazporejene in nekonvertirane in po poteku petih let od dneva, ko je nastopila pravica zavezanca za podajo zahtevka za vračilo, zastarajo. S predlaganim novim devetim odstavkom se tako določa prenos nerazporejenih in nekonvertiranih preveč vplačanih prispevkov v solidarnostne rezerve za tiste zneske, za katere je potekel petletni zastaralni rok za podajo zahtevka za vračilo preveč vplačanih prispevkov in zato zavezanec njihovega vračila ne more več zahtevati.

Tekom izvajanja poklicnega zavarovanja je bilo ugotovljeno, da v posameznih primerih upravičenci za primer smrti ali dediči ne uveljavijo pravice do izplačila odkupne vrednosti sredstev. Z novim desetim odstavkom se tako določa, da se te zastarane terjatve po poteku zastaralnega roka prenesejo v nerazporejene solidarnostne rezerve.

K 105. členu

Z dopolnitvijo drugega odstavka 214. člena ZPIZ-2 se jasno določa obveznost vključitve zaposlenih pri delodajalcu, ki lahko v skladu s predpisi o urejanju trga dela opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu delodajalcu (agencijski delavci), da se lahko vključijo v kolektivno zavarovanje pri delodajalcu ali pri uporabniku. Navedena sprememba ima za cilj ureditev položaja agencijskih delavcev glede dodatnega pokojninskega zavarovanja. Navedeno sicer izhaja že iz splošnih določb zakona, ki ureja delovna razmerja, saj mora uporabnik zagotavljati agencijskim delavcem enake pravice kot svojim zaposlenim delavcem.

S spremembo četrtega odstavka se posodablja naziv pokojninskega sklada, ki izvaja kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za javne uslužbenke.

Peti odstavek tega člena se črta, saj je bilo že izvedeno preoblikovanje Zaprtega vzajemnega pokojninskega sklada za javne uslužbenke v podsklad Krovnega pokojninskega sklada javnih uslužbencev.

K 106. členu

S spremembo prvega odstavka 221. člena ZPIZ-2 se spreminja mejni znesek, ko lahko član kolektivnega zavarovanja v primeru izstopa iz zavarovanja od upravljavca zahteva izplačilo odkupne vrednosti premoženja z njegovega osebnega računa v enkratnem znesku, če je že uveljavil pravico do pokojnine iz obveznega zavarovanja. Mejni znesek sredstva na osebnem računu kolektivnega zavarovanja člana trenutno po uskladitvi v skladu z zakonom, ki ureja transferje posameznikom in gospodinjstvom, znaša 6.290,17 evrov. Ta znesek je zaradi visoke inflacije in drugačnega ekonomskega okolja, kot je bilo leta 2012, ko je bila določba sprejeta, danes prenizek in ne odraža realne meje, ko je nakup rente še smiseln, kar je posledica visokih cen rentnih zavarovanj v primerjavi z letom 2012. Doživljenjska mesečna renta, ki jo lahko danes člani, stari 65 let, z 6.000 evrov zbranimi sredstvi znaša cca 19 evrov, če pa je meja postavljena na 12.000 evrov, bi lahko z zbranimi sredstvi člani kupili mesečno rento v višini cca. 38 evrov.

S spremembo šestega odstavka se spreminja način valorizacije mejnega zneska, ko lahko član kolektivnega zavarovanja v primeru izstopa iz zavarovanja od upravljavca zahteva izplačilo odkupne vrednosti premoženja z njegovega osebnega računa v enkratnem znesku, če je že uveljavil pravico do pokojnine iz obveznega zavarovanja. Namesto dosedanjega usklajevanja v skladu z zakonom, ki ureja usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom v RS, se določa usklajevanje s koeficientom rasti povprečne mesečne bruto plače zaposlenih v RS od januarja do oktobra leta pred letom, za katero se opravi valorizacija, glede na enako obdobje predhodnega leta. Ta način usklajevanja je uveljavljen tudi pri višini minimalnega letnega vplačila delodajalca v kolektivno zavarovanje.

Z novim sedmim odstavkom se določa izjema od splošnih pogojev, ko lahko član kolektivnega zavarovanja v primeru izstopa iz zavarovanja od upravljavca zahteva izplačilo odkupne vrednosti premoženja z njegovega osebnega računa v enkratnem znesku. Določeno je, da je enkratno izplačilo možno v primeru, če je član uveljavil invalidsko pokojnino, priznano po tem zakonu, ali če je zbolel za hudo boleznijo, ki je neozdravljiva, in zdravniki članu napovedujejo le še kratko obdobje življenja. O upravičenosti do izplačila odkupne vrednosti premoženja v enkratnem znesku odloča upravljavec pokojninskega sklada na podlagi odločbe o priznani pravici do invalidske pokojnine ali na podlagi mnenja zdravnika člana. Treba je omogočiti dvig privarčevanih sredstev ob izpolnitvi določenih pogojev (huda bolezen, invalidska upokojitev), kljub osnovnemu namenu dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je varčevanje za dodatno pokojnino, saj gre za nepričakovane in za posameznika izrazito negativne dogodke, tudi v obdobju do upokojitve. Člani v takšnih primerih potrebujejo finančna sredstva za financiranje zdravljenja in plačilo drugih stroškov, ki so s tem povezani (npr. pridobitev drugega mnenja pri tujih zdravstvenih institucijah, prilagoditev stanovanja, ipd.).

K 107. členu

Z novim 221.a členom zakona se določa možnost prenosa zapustnikovih sredstev dodatnega pokojninskega zavarovanja na račun upravičenca za primer smrti ali dediča umrlega člana. S tem se posamezniku (upravičencu za primer smrti ali dediču umrlega člana) ponudi možnost, da lahko pripadajoča sredstva po zapustniku prenese na svoj osebni račun pokojninskega sklada in s tem poveča svoja sredstva za dodatno pokojnino, namesto, da bi se ta sredstva nenamensko porabila za tekočo potrošnjo.

K 108. členu

Glede na to, da 222. člen ZPIZ-2 ureja tako pokojninske načrte varčevalnega dela kot tudi pokojninske načrte za izplačevanje pokojninskih rent, obstoječa določba sedmega odstavka 222. člena zakona velja za obe vrsti pokojninskih načrtov. Medtem ko je obstoječa rešitev za pokojninske načrte varčevalnega dela nujna (zaradi pogostih zakonodajnih sprememb in potrebe po usklajevanju pokojninskih načrtov z njimi), pa ta rešitev za pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent ni ustrezna. Za razliko od varčevalnega dela, ki ne vsebuje elementov zavarovalne pogodbe, se ob nakupu pokojninske rente sklene zavarovalna pogodba, ki opredeljuje vsa razmerja med strankama. V ta razmerja, ob spoštovanju načela pacta sunt servanda, načeloma ni mogoče več posegati. Seveda pa spremembe predpisov in potreba po zagotovitvi skladnosti pokojninskega načrta za izplačevanje pokojninskih rent z njimi prav tako lahko privedejo do potrebe po spremembi pokojninskega načrta za izplačevanje pokojninskih rent. Za take primere je treba opredeliti, da se te spremembe na dosedanje (obstoječe) zavarovance ne nanašajo, pač pa imajo vpliv le na nove zavarovance.

K 109. členu

Pravilnik o podrobnejših pravilih in minimalnih zahtevah, ki jih zavarovalnica ali pokojninska družba upošteva pri izračunu pokojninske rente (Uradni list RS, št. 110/13, 94/14, 21/16 in 68/19; v nadaljnjem besedilu: Pravilnik) določa, da mora biti dobiček, ustvarjen na kritnem skladu za izplačilo rent, razdeljen med zavarovance, česar zakon ni nedvoumno določal. Ker je namen zakona in dodatnega pokojninskega zavarovanja največja korist za zavarovance in člane in zaradi jasnosti zakona, se s

spmembo tega člena nedvournno že v zakonu določi, da je dobiček kritnega sklada treba razdeliti med zavarovance.

K 110. členu

Pravilnik, ki določa podrobnejša pravila in minimalne zahteve, ki jih zavarovalnica ali pokojninska družba upoštevata pri izračunu pokojninske rente, določa, da mora biti dobiček, ustvarjen na kritnem skladu za izplačilo rent, razdeljen med zavarovance, česar zakon ni nedvournno določal. Ker je namen zakona in dodatnega pokojninskega zavarovanja, največja korist za zavarovance in člane, in zaradi jasnosti zakona se s spremembo tega člena nedvournno že v zakonu določa, da je dobiček kritnega sklada potrebno razdeliti med zavarovance.

K 111. členu

Skladno z določilom prve alineje prvega odstavka 232. člena zakona davčni urad iz drugega odstavka 229. člena ZPIZ-2 izbriše pokojninski načrt ali pokojninski načrt za izplačevanje pokojninske rente iz registra, če ugotovi, da pokojninski načrt ali pokojninski načrt za izplačevanje pokojninske rente ne izpolnjuje več pogojev, določenih v ZPIZ-2. Takšna ureditev ni primerna za pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent, zato se s spremembo tega člena črta del člena, ki omogoča izbris pokojninskega načrta za izplačevanje pokojninske rente iz registra davčnega urada. Ob sklenitvi rente se sklne zavarovalna pogodba, ki opredeljuje vsa razmerja med strankama. V ta razmerja, ob spoštovanju načela pacta sunt servanda, načeloma ni mogoče več posegati. Glede na dolgotrajnost produkta – doživljenjska pokojninska renta, in posledičnih sprememb pravne ureditve tega področja, že po nekaj letih določen pokojninski načrt za izplačevanje rent ne bo več v skladu s takratno verzijo zakonodaje. V takšnem primeru mora upravljavec bodisi spremeniti obstoječi pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent bodisi sprejeti nov pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent, v katerem bo upošteval spremenjene zakonske zahteve. V obeh primerih mora stari pokojninski načrt za izplačevanje rent še vedno veljati za vse zavarovance, ki so v skladu z njim sklenili zavarovalno pogodbo o nakupu pokojninske rente, saj so od tega odvisne davčne olajšave, ki jih zakonodaja priznava v sistemu dodatnega pokojninskega zavarovanja. Pokojninski načrt, v skladu s katerim je bila sklenjena zavarovalna pogodba o pokojninski renti, je sestavni del obstoječega pogodbenega razmerja med zavarovalnico in zavarovancem. Merilo za priznanje davčnih olajšav v primeru pokojninske rente tako ne more biti skladnost pokojninskega načrta z zakonodajo, ki bo v veljavi v prihodnosti, ampak le skladnost z zakonodajo, ki je veljala v času sklepanja zavarovalne pogodbe. Zato davčni urad takšnega »starega« pokojninskega načrta za izplačevanje pokojninskih rent ne sme izbrisati iz razloga, ker le-ta ni več skladen s spremenjeno zakonodajo, saj bi s tem za nazaj posegel v pridobljene pravice zavarovancev, kar bi bilo protiustavno.

K 112. členu

S spremembo drugega odstavka tega člena se določa obveznost delodajalca, da ob vključitvi v kolektivno zavarovanje upravljavcu pokojninskega zavarovanja ob osebnih podatkih zaposlenih sporoči tudi podatke o elektronski pošti novih članov pokojninskega sklada. Podatek o elektronski pošti članov pokojninskega sklada je potreben, da je možno preglednejše obveščanje članov s pomočjo elektronskih sredstev. V primeru, da upravljavci pokojninskih skladov ne pridobijo naslova elektronske pošte člana, morajo te člane obveščati oziroma jim zagotoviti informacije v tiskani obliki, ki je manj pregledno, povzroča dodatne stroške in negativno učinkuje na okoljsko trajnost.

Z dopolnitvijo petega odstavka se članom pokojninskega sklada, ki izvaja naložbeno politiko življenjskega cikla, omogoča, da izberejo bolj tvegano naložbeno politiko, kot glede na njihovo starost predvidevajo pravila pokojninskega sklada. V pokojninske sklade so namreč vključeni tudi člani, ki želijo v večji meri prevzeti naložbena tveganja, kot je to smiselno za njihovo starost. Obseg tveganja pri naložbah je namreč povezan z možno stopnjo donosnosti. S spremembo tega odstavka se takim članom omogoča, da po tem, ko z upravljavcem opravijo svetovalni pogovor glede tveganj takšne odločitve, izberejo bolj tvegano podsklad ali kritni sklad, ki je namenjen mlajši starostni skupini. V zvezi s tem je

dodana omejitev, da takšne izbire nimajo člani v najstarejši starostni skupini, ki ne morejo izbrati bolj tveganega podsklada ali kritnega sklada, ampak morajo biti vključeni v podsklad ali kritni sklad, za katerega upravljavec zagotavlja minimalno zjamčeno donosnost. Ta skupina članov je namreč pred upokojitvijo in s tem pred koriščenjem privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja. Možnost bolj tveganega nalaganja sredstev teh članov ni smiselna, saj bi se lahko v primeru slabih trendov donosnosti naložb ta sredstva znižala in pred koriščenjem ne bi bilo dovolj časa, da bi se obrnili trendi donosnosti naložb.

Z dopolnitvijo šestega odstavka se med nabor podatkov, ki jih vsebuje obvestilo o vključitvi člana, dodaja podatek o naslovu elektronske pošte člana.

K 113. členu

S členom se določa obveznost oblikovanja kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za delodajalce, ki na dan 1. 1. 2026 še imajo vzpostavljenega dodatnega pokojninskega zavarovanja za svoje zaposlene. Določeno je, da morajo oblikovati pokojninski načrt (pristop k že odobrenemu pokojninskemu načrtu ali svoj pokojninski načrt) ter sklenitev pogodbe o financiranju pokojninskega načrta kolektivnega zavarovanja z upravljavcem izbranega pokojninskega sklada. To storijo v skladu s splošnimi določbami ZPIZ-2 glede vzpostavitve kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. S tem členom se določa obvezna vzpostavitev kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za vse delodajalce, ki še nimajo vzpostavljenega kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri čemer se za te delodajalce ne določa obveznost financiranja kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja s strani delodajalca. V zvezi s tem je v členu določeno, da se o plačniku vplačil in o višini vplačil delodajalec in zaposleni pri delodajalcu dogovorijo v postopku oblikovanja pokojninskega načrta kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Za delodajalce, ki na dan 1. 1. 2026 že imajo vzpostavljeno dodatno pokojninsko zavarovanje, določbe tega člena ne vplivajo.

V okviru dogovarjanja, ob vzpostavljanju kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, se lahko za plačnika vplačil določi samo delodajalca, samo zaposlenega ali pa se določi sofinanciranje vplačil s strani delodajalca in zaposlenih. Določeno je, da znesek vplačil kolektivnega dodatnega zavarovanja za posameznega člana v posameznem koledarskem letu ne sme biti nižji od zneska, določenega v prvem odstavku 245. člena zakona, ne glede na to kdo je plačnik vplačil v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje.

V primeru, da je plačnik samo delodajalec, se v celoti uporabljajo določbe ZPIZ-2, ki so veljale do uveljavitve tega zakona (v dodatno zavarovanje se samodejno vključijo vsi zaposleni pri delodajalcu).

V primeru, da je plačnik vplačil delno ali v celoti zaposleni, pa je potrebno ob splošnih določbah ZPIZ-2 upoštevati posebnosti, ki so določene v tem členu. V takih primerih je ob vključitvi v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje potrebno soglasje zaposlenih, da se želijo vključiti v dodatno pokojninsko zavarovanje in da bodo (so)financirali vplačila v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje. Vplačila zaposlenih v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje se izvajajo iz neto plače zaposlenih. V primeru, ko je plačnik premije v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje samo zaposleni, lahko zaposleni kadar koli preneha z vplačevanjem v kolektivno dodatno zavarovanje.

V skladu z ostalimi določbami ZPIZ-2 morajo imeti vsi zaposleni pod enakimi pogoji možnost vključitve v kolektivno dodano pokojninsko zavarovanje pri delodajalcu.

V členu je določen še skrajni rok za uveljavitev obveznosti oblikovanja kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za delodajalce glede na velikost gospodarske družbe. Za novoustanovljene gospodarske družbe se določa enoletni rok za vzpostavitev kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

K 114. členu

240. členu zakona je dodan nov osmi odstavek, ki tudi za individualno dodatno pokojninsko zavarovanje ureja možnost izbire podsklada s strani člana. Članom pokojninskega sklada, ki izvaja naložbeno politiko življenjskega cikla, omogoča, da izberejo bolj tvegano naložbeno politiko, kot glede na njihovo starost

predvidevajo pravila pokojninskega sklada. V pokojninske sklade so namreč vključeni tudi člani, ki želijo prevzeti naložbena tveganja v večji meri, kot je to za njihovo starost smiselno. Obseg tveganja pri naložbah je namreč povezan z možno stopnjo donosnosti. S spremembo tega odstavka se takim članom omogoča, da po tem, ko z upravljavcem opravijo svetovalni pogovor glede tveganj takšne odločitve, izberejo bolj tvegan podsklad ali kritni sklad, ki je namenjen mlajši starostni skupini. V zvezi s tem je dodana omejitev, da takšne izbire nimajo člani v najstarejši starostni skupini, ki ne morejo izbrati bolj tveganega podsklada ali kritnega sklada, ampak morajo biti vključeni v podsklad ali kritni sklad, za katerega upravljavec zagotavlja minimalno zjamčeno donosnost. Ta skupina članov je namreč pred upokojitvijo in s tem pred koriščenjem privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja. Možnost bolj tveganega nalaganja sredstev teh članov ni smiselna, saj bi se lahko v primeru slabih trendov donosnosti naložb ta sredstva znižala in pred koriščenjem ne bi bilo dovolj časa, da bi se obrnili trendi donosnosti naložb.

K 115. členu

S spremembo se določa usklajena veljavna višina minimalnih letnih vplačil kolektivnega zavarovanja, ki ga za posameznega člana v posameznem koledarskem letu plača delodajalec.

K 116. členu

Z dopolnitvijo tega člena se dodaja pravna podlaga za pridobitev podatkov o članih pokojninskega sklada iz Centralnega registra prebivalstva (v nadaljnjem besedilu: CRP) s strani upravljavca sklada. To je potrebno zaradi neažurnega sporočanja sprememb osebnih podatkov s strani članov oziroma delodajalcev, zato je potrebno za uspešno obveščanje članov, da lahko upravljavci pokojninskih skladov pridobijo osebne podatke iz CRP, saj v nasprotnem primeru člani niso obveščeni. V praksi se to kaže v velikem številu nesprejetih poštnih pošilk.

K 117. členu

Z dopolnitvijo člena je med podatke, ki jih na spletni strani ministrstva enkrat letno po stanju na dan 31. decembra prejšnjega leta najkasneje do 1. maja tekočega leta objavi minister, pristojen za delo, dodan še podatek o številu članov posameznega pokojninskega sklada, za katere je sklenjeno mirovanje dodatnega zavarovanja, in ki uveljavljajo pravico do zadržanja pravic iz dodatnega zavarovanja.

K 118. členu

Z novim 255.a členom zakona se določa obveznost priprave poročila o razvoju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja po stanju na dan 31. december prejšnjega leta, ki ga pripravi minister, pristojen za delo, in ga predstavi na Ekonomsko-socialnem svetu. Poročilo se pripravi vsako leto do 1. junija.

K 119. členu

S spremembo člena se znižuje višina najvišje upravljske provizije iz 1 % čiste vrednosti sklada na 0,8 % čiste vrednosti sklada. Upravljavci imajo vedno več sredstev v upravljanju, na kar vpliva višanje vplačil v dodatno pokojninsko zavarovanje, kot tudi čas od uveljavitve dodatnega pokojninskega zavarovanja. Obseg sredstev pokojninskih skladov se je od uveljavitve ZPIZ-2 leta 2013 do konca leta 2023 povečal iz 1,8 mrd evrov na 3,3 mrd evrov, torej za 83 %. Stopnja zvišanje čiste vrednosti sredstev pokojninskih skladov, od katere se obračuna upravljska provizija, je višje od stopnje zvišanja stroškov upravljanja sredstev v istem obdobju. Iz podatkov za pokojninske družbe izhaja, da so se čisti obratovalni stroški v obdobju od 2017 do 2022 povečali za 27,8 %, medtem ko so se prihodki od provizij v istem obdobju povečali za 41,7 %. Pri tem velja poudariti, da se obratovalni stroški nanašajo na poslovanje celotne pokojninske družbe in da so prihodki od upravljske provizije samo en del prihodkov upravljavca pokojninskih skladov. Pri omejitvah stroškov dodatnega pokojninskega zavarovanja je treba slediti namenu tega zavarovanja, ki je zbiranje sredstev z namenom zagotoviti dodatno pokojnino članom.

K 120. členu

Pri spremembi prvega odstavka gre za nomotehničen popravek. Z dopolnitvijo drugega odstavka pa se določa, da se pri depozitih, ki so naložba pokojninskih skladov, ne zahteva pogoj možnosti odpoklica denarnega depozita. Slednje sicer že sedaj v praksi ni sporno, vendar je zaradi jasnosti to smiselno izrecno zapisati v zakonu.

K 121. členu

Predlagane spremembe člena bodo upravljavcem pokojninskih skladov dovolile nekoliko več fleksibilnosti pri nalaganju sredstev, seveda v skladu z načeli naložbene politike pokojninskega sklada iz 271. člena ZPIZ-2, saj gre za razliko od vzajemnih skladov iz zakona, ki ureja investicijske sklade in družbe za upravljanje, na katerega se zakon v tem delu sklicuje, za finančni produkt z bolj predvidljivo politiko vplačil/izplačil in zato drugačnim likvidnostnim profilom. Tako predlagani 274. člen zakona ureja podrobnejše pogoje za naložbe v enote investicijskih skladov (ne glede na obliko, tip in vrsto). Upošteva predlagano, glede naložb v enote KNPVP (UCITS) ni sprememb. Obstoječa generalna omejitev nalaganja v enote investicijskih skladov, ki niso UCITS, pa se s predlagano spremembo razteza na vse v predlaganem členu izrecno določene ne-UCITS sklade, in sicer SIS, enote AIS, ki jih upravlja upravljavec z dovoljenjem za opravljanje AIS v skladu z Direktivo AIFMD, enote EUVECA, EUSEF in ELTIF ter odprte investicijske sklade, oblikovane oziroma ustanovljene v tretji državi, za katere bo kot doslej Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljnjem besedilu: ATVP) v skladu z dvanajstim odstavkom 274. člena zakona predpisala dodatne pogoje v smeri, da bo šlo za ETF sklade pretežno iz ZDA in Velike Britanije, kot je to dovoljeno že sedaj. Sprostitev naložbene politike in posledična možnost doseganja potencialno donosnejših naložb bi lahko ugodno vplivala tudi na višino upravljavskih stroškov.

Tudi Direktiva (EU) 2016/2341 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2016 o dejavnostih in nadzoru institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: direktiva IORP 2) v Recitalu 48 navaja: »Ta direktiva bi morala institucijam za poklicno pokojninsko zavarovanje zagotavljati ustrezno raven naložbene svobode. Kot zelo dolgoročni vlagatelji z majhnimi likvidnostnimi tveganji lahko institucije za poklicno pokojninsko zavarovanje v razumnih mejah vlagajo v nelikvidna sredstva, kot so delnice, in v druge instrumente z dolgoročno ekonomsko perspektivo, s katerimi se ne trguje na reguliranih trgih, v večstranskih sistemih trgovanja (MTF) ali organiziranih sistemih trgovanja (OTF).«.

Raziskava OECD z naslovom »Annual survey of investment regulations of pension funds 2021« izpostavlja, da se zgornji odstotek, do katerega država dovoljuje naložbe v ne-kotirajoče lastniške vrednostne papirje med evropskimi državami giblje med 10 % (Finska) in 50 % (Irska). Del nemških pokojninskih skladov omejitve sploh nima, del pa ima omejitve v višini 15 %. Nekaterе države zgolj predpisujejo uporabo Načela previdne osebe (Irska). Predlog za nov, dodatni deseti odstavek še vedno sodi med bolj konservativne v evropskem prostoru.

Potrebno je tudi poudariti, da je povečanje izpostavljenosti pokojninskih skladov do nelikvidnih naložb, ob zaenkrat zelo nizki izpostavljenosti, v korist zavarovancev in ne v njihovo škodo. Za nelikvidne naložbe je na kapitalskem trgu mogoče dobiti t.i. »premijo za nelikvidnost«, hkrati se s tako naložbo likvidnosti celotnega sklada ne ogrozi, saj gre še vedno za nizke deleže. Še vedno pa ostaja v veljavi, da morajo biti tudi nelikvidne naložbe razpršene, kakor velja za vse naložbe pokojninskega sklada.

K 122. členu

V tretjem odstavku 275. člena zakona so določeni najvišji deleži, ki jih lahko posamezni pokojninski sklad pridobi v posamezni vrsti vrednostnega papirja izdajatelja, brez pridobitve pomembnega vpliva na izdajatelja. Glede na dejstvo, da je možnost vplivanja upravljavca pokojninskega sklada preko dolžniških vrednostnih papirjev ali naložb v sklade bistveno manjša kot preko lastniških vrednostnih papirjev z glasovalno pravico, se s spremembo tretjega odstavka limit na dolžniške vrednostne papirje, na instrumente denarnega trga ter na enote posameznega odprtega investicijskega sklada zviša na 1/3

oziroma na 33,33 %. Ravno tako je položaj imetnika delnic brez glasovalne pravice večinoma povsem primerljiv z imetništvom dolžniških vrednostnih papirjev z vidika možnosti na vplivanje poslovanja izdajatelja, zato se določa dvig omejitve pri tudi pri tej točki.

Potrebno je tudi omeniti, da je glede na mnenje ATVP omejitev za lastniške vrednostne papirje z glasovalno pravico postavljena na 1/3 ali 33,33 % izdaje vrednostnega papirja. Zato je smiselno, da so tudi omejitve pri drugih naložbah z manjšim vplivom na izdajatelja vsaj enake kot pri navadnih delnicah z glasovalno pravico.

Poudariti tudi velja, da je predlagan dvig omejitev zlasti pomemben za večje pokojninske sklade kot sta Sklad obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja in krovni pokojninski sklad javnih uslužbencev (prvega upravlja KAD in drugega Modra zavarovalnica). Vsak od njiju ima trenutno preko 800 mio EUR zbranih sredstev. Veliki slovenski izdajatelji tipično izdajajo obveznice ali komercialne zapise v izdajah, manjših od 50 mio EUR, srednja in majhna podjetja pa v izdajah, manjših od 10 mio EUR. Zato omejitev 10% izdaje vrednostnega papirja po navadi pomeni, da sme sklad kupiti največ 5 mio EUR pri velikih podjetjih in največ 1 mio EUR pri ostalih podjetjih, kar pa pri omenjenih dveh skladih ne predstavlja niti 0,7% oziroma 0,2% vseh njunih sredstev. Dvig omejitve bo omogočal, da lahko tudi večji pokojninski skladi investirajo omembe vreden delež svojega premoženja v domače dolžniške vrednostne papirje in tako hkrati bistveno pripomogli k razvoju trga kapitala v Sloveniji.

K 123. členu

Upravljanje premoženja v največjo korist članov pokojninskega sklada je izključna naloga in odgovornost upravljavcev pokojninskih skladov. Za upravljavce, ki so posredno ali neposredno v državni lasti, so lahko določbe tega člena, v določenih specifičnih primerih, omejujoče. Tako se dopusti izjema za z RS povezanim upravljavcem tudi sklepanje poslov s povezanimi osebami kjer sta stranki posla znani vnaprej. Za vse posle iz tega odstavka pa potem velja, da morajo biti sklenjeni pod splošnimi tržnimi pogoji, ali pod pogoji, ki so ugodnejši za pokojninski sklad, upoštevaje stroške in provizije v zvezi s tem ter druge naložbene možnosti.

K 124. členu

Z dopolnitvijo petega odstavka se članom pokojninskega sklada, ki izvajajo naložbeno politiko življenjskega cikla v okviru krovnega pokojninskega sklada, omogoča, da izberejo bolj tvegano naložbeno politiko kot glede na njihovo starost predvidevajo pravila pokojninskega sklada. V pokojninske sklade so namreč vključeni tudi člani, ki želijo v večji meri prevzeti naložbena tveganja kot je to za njihovo starost smiselno. Obseg tveganja pri naložbah je namreč povezan z možno stopnjo donosnosti. S spremembo tega odstavka se takim članom omogoča, da po tem, ko z upravljavcem opravijo svetovalni pogovor glede tveganj takšne odločitve, izberejo bolj tvegan podsklad, ki je namenjen mlajši starostni skupini. V zvezi s tem je dodana omejitev, da takšne izbire nimajo člani v najstarejši starostni skupini, ki ne morejo izbrati bolj tveganega podsklada, ampak morajo biti vključeni v podsklad za katerega upravljavec zagotavlja minimalno zajamčeno donosnost. Ta skupina članov je namreč pred upokojitvijo in s tem pred koriščenjem privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja. Možnost bolj tveganega nalaganja sredstev teh članov ni smiselna, saj bi se lahko v primeru slabih trendov donosnosti naložb ta sredstva znižala in ne bi bilo dovolj časa pred koriščenjem, da bi se obrnili trendi donosnosti naložb.

K 125. členu

Agencija za zavarovalni nadzor (v nadaljnjem besedilu: AZN) je odgovorna za nadzor nad poslovanjem vseh zavarovalnic in pokojninskih družb in mora v ta namen poznati vsa tveganja, ki jih zavarovalnice in pokojninske družbe prevzemajo. Ker se vzajemni pokojninski skladi vodijo izven bilančno in ker o poslovanju vzajemnih pokojninskih skladov izvajalci obveščajo samo ATVP, AZN nima podatka o prevzetih tveganjih, ki izhajajo iz naslova zagotavljanja zajamčenega donosa na vplačano čisto premijo. Z dopolnitvijo tega člena se tako določa obveščanje AZN o višini rezervacije za nedoseganje zajamčene

vrednosti sredstev, oblikovanih na podlagi tega člena za pokojninske družbe in zavarovalnice, ki imajo pokojninske sklade, oblikovane kot vzajemni pokojninski sklad ali kot krovni pokojninski sklad.

K 126. členu

Z ZPIZ-2 je trenutno urejena le možnost preoblikovanja vzajemnih (krovnih) pokojninskih skladov, medtem ko te možnosti za pokojninske sklade, oblikovane kot kritni skladi, ZPIZ-2 ne ureja. Za razlikovanje ni utemeljenega razloga, zato se s spremembami tega člena in novim 325.a členom zakona ureja tudi možnost preoblikovanja kritnega sklada na drug obstoječ pokojninski sklad (možnost združevanja vzajemnih (krovnih) pokojninskih skladov in kritnih skladov). Ta možnost se nanaša predvsem na upravljavce pokojninskih skladov, imajo pa lahko zavarovanci na podlagi takih sprememb koristi, predvsem z vidika zmanjšanja stroškov upravljanja v primeru združevanja pokojninskih skladov (ekonomija obsega). S spremembo tega člena se tako ureja preoblikovanje vzajemnega pokojninskega sklada s prenosom premoženja in registra osebnih računov vseh članov pokojninskega sklada na drug že obstoječ pokojninski sklad.

K 127. členu

Z dopolnitvijo petega odstavka se članom pokojninskega sklada, ki izvajajo naložbeno politiko življenjskega cikla v okviru skupine treh kritnih skladov dodatnega zavarovanja, omogoča, da izberejo bolj tvegano naložbeno politiko, kot glede na njihovo starost predvidevajo pravila pokojninskega sklada. V pokojninske sklade so namreč vključeni tudi člani, ki želijo prevzeti naložbena tveganja v večji meri, kot je to za njihovo starost smiselno. Obseg tveganja pri naložbah je namreč povezan z možno stopnjo donosnosti. S spremembo tega odstavka se takim članom omogoča, da po tem, ko z upravljavcem opravijo svetovalni pogovor glede tveganj takšne odločitve, izberejo bolj tvegano kritni sklad, ki je namenjen mlajši starostni skupini. V zvezi s tem je dodana omejitev, da takšne izbire nimajo člani v najstarejši starostni skupini, ki ne morejo izbrati bolj tvegane kritnega sklada, ampak morajo biti vključeni v kritni sklad, za katerega upravljavec zagotavlja minimalno zajamčeno donosnost. Ta skupina članov je namreč pred upokojitvijo in s tem pred koriščenjem privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja. Možnost bolj tvegane naložbe sredstev teh članov ni smiselna, saj bi se lahko v primeru slabih trendov donosnosti naložb ta sredstva znižala in pred koriščenjem ne bi bilo dovolj časa, da bi se obrnili trendi donosnosti naložb.

K 128. členu

Z ZPIZ-2 je trenutno urejena le možnost preoblikovanja vzajemnih (krovnih) pokojninskih skladov, medtem ko te možnosti za pokojninske sklade, oblikovane kot kritni skladi, ZPIZ-2 ne ureja. Za razlikovanje ni utemeljenega razloga, zato se s spremembami tega člena in novim 325.a členom zakona ureja tudi možnost preoblikovanja kritnega sklada na drug obstoječ pokojninski sklad (možnost združevanja vzajemnih (krovnih) pokojninskih skladov in kritnih skladov). Ta možnost se nanaša predvsem na upravljavce pokojninskih skladov, imajo pa lahko zavarovanci na podlagi takih sprememb koristi, predvsem z vidika zmanjšanja stroškov upravljanja v primeru združevanja pokojninskih skladov (ekonomija obsega). S spremembo tega člena se tako ureja preoblikovanje kritnega sklada s prenosom premoženja in registra osebnih računov vseh članov pokojninskega sklada na drug že obstoječ pokojninski sklad.

K 129. členu

Pri poslovanju pokojninskih družb in njihovem nadzoru so se večkrat pojavile nejasnosti in je bilo treba pravno praznino zapolniti z zakonom, ki ureja zavarovalništvo. Tekom let se je izkazalo, da je za opravljanje učinkovitega nadzora in za zagotovitev pravic zavarovancev potrebna širša uporaba določb Zakona o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 93/15, 9/19, 102/20, 48/23, 78/23 – ZZVZZ-T in 84/24 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZZavar-1). Dodatno je bila dikcija drugega odstavka z naštevanjem nejasna, saj se je lahko razumela na dva načina, in sicer, da so izključene zgolj določbe, ki se nanašajo na vzajemno delniško družbo ali tudi tiste, ki se nanašajo na upravljanje tveganj, varovanje zaupnih

podatkov in nadzorom nad zavarovalnicami. Odstavek se dopolnjuje še z določbami glede postopka za odločanje ter prenosa zavarovalnih pogodb, pri katerem je še posebej izraženo varstvo zavarovancev in kar doslej z zakonom ni bilo urejeno.

K 130. členu

S predlagano spremembo se nomotehnično pravilneje prenaša v slovenski pravni red 16. člen direktive IORP 2. V skladu s tretjim odstavkom 16. člena direktive IORP 2 pristojni organi lahko dovolijo predčasno odplačilo podrejenega dolžniškega kapitala, če pokojninska družba predloži vlogo in njen razpoložljivi minimalni kapital ne pade pod zahtevano raven. Nadalje je v pod točko (iii) določeno, da je podrejeni dolžniški kapital, pri katerem rok zapadlosti ni določen, odplačljiv le s petletnim odpovednim rokom, razen če ne predstavlja več sestavine razpoložljivega minimalnega kapitala ali se za predčasno odplačilo posebej ne zahteva predhodno soglasje pristojnih organov. V takšnem primeru institucija za poklicno pokojninsko zavarovanje obvesti pristojne organe najmanj šest mesecev pred datumom nameravanega poplačila ter pri tem navede razpoložljivi in zahtevani minimalni kapital pred odplačilom in po njem. Pristojni organi dovolijo odplačilo le, če razpoložljivi minimalni kapital institucije za poklicno pokojninsko zavarovanje ne pade pod zahtevano raven. Iz tega člena izhaja pristojnost in naloga AZN, da na podlagi vloge pokojninske družbe, obravnava in dovoli predhodno odplačilo podrejenega dolga. Do sedaj je bila navedena vsebina v slovenskem pravnem redu predpisana v podzakonskem aktu, in sicer v 9. členu Sklepa o izračunu kapitala in kapitalski ustreznosti pokojninskih družb (Uradni list RS, številka: 82/2020).

Z dopolnitvijo 331.č člena ZPIZ-2 bo v luči hierarhije pravnih aktov pravilneje določena pristojnost Agencije in materialni ter procesni pogoji za izdajo dovoljenja za poplačilo podrejenega dolga pokojninske družbe. Po spremembi bo 331.č člen ZPIZ-2 predstavljal pravilno podlago za odločanje Agencije in izdajo dovoljenja ter nadaljnje urejanje s podzakonskim aktom.

K 131. členu

Zavarovalnice in pokojninske družbe izplačujejo pokojninsko rento v skladu z ZPIZ-2, zato morajo imeti enake zakonske zahtev pri bonitetnem nadzoru in posledično pri zaščiti zavarovancev. Zaradi jasnosti zakonskih določb so določene spremembe, ki nedvoumno določajo, kakšna je najmanjša višina sredstev kritnega sklada za izplačevanje rente in kako se ta višina določi.

K 132. členu

Zavarovalnice in pokojninske družbe izplačujejo pokojninsko rento v skladu z ZPIZ-2, zato morajo imeti enake zakonske zahteve pri bonitetnem nadzoru in posledično pri zaščiti zavarovancev. Zaradi jasnosti zakonskih določb so določene spremembe, ki nedvoumno določajo, kakšna je najmanjša višina sredstev kritnega sklada za izplačevanje rente in kako se ta višina določi.

S spremembo sedmega in osmega odstavka se rešuje vprašanje pokritosti sredstev z obveznostmi, ki jo zahteva prvi odstavek 14. člena in prvi odstavek 15. člena direktive IORP 2. Sprememba prispeva k povečanju varnosti zavarovancev dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri čemer ne povečuje tveganja za nastanek finančnih težav pri izvajalcu. Izvajalci bodo o ločeni evidenci finančnih naložb poročali v okviru kvartalnih poročil.

Vsebina dosedanjega osmega odstavka je določena v novem devetem odstavku.

K 133. členu

Zahteva iz b točke drugega odstavka 14. člena Direktive IORP 2 določa, da matična država članica lahko instituciji za poklicno pokojninsko zavarovanje za omejeno obdobje dovoli, da njeno premoženje ne zadošča za kritje zavarovalno-tehničnih rezervacij. V takšnem primeru zahtevajo pristojni organi od institucije za poklicno pokojninsko zavarovanje sprejetje stvarnega in uresničljivega sanacijskega načrta s časovnico, da bi ponovno izpolnjevala zahteve iz prvega odstavka 14. člena te direktive. Pri pripravi načrta mora upoštevati likvidnostni načrt. Likvidnostni količniki v Direktivi IORP 2 niso zahtevani, zato

se s tem členom črta tretji odstavek 332.e člena ZPIZ-2, ki določa, da pokojninska družba tekoče izračunava količnike likvidnosti sredstev in 7. točka 331.e člena ZPIZ-2, ki določa, da AZN predpiše podrobnejša pravila za obvladovanje tveganj pokojninskih družb, s katerimi določi podrobnejši način izračuna količnikov likvidnosti in najmanjši obseg likvidnosti. V veljavi ostanejo načela zagotavljanja likvidnosti pokojninske družbe kot celote (331.a. in 332.e. člena ZPIZ-2) in vsakega posameznega pokojninskega sklada (3. točka 271. člena ZPIZ-2).

K 134. členu

Dopolnitev 6. točke prvega odstavka je potrebna zaradi prenosa Direktive (EU) 2022/2556 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. decembra 2022 o spremembi direktiv 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU, 2014/65/EU, (EU) 2015/2366 in (EU) 2016/2341 glede digitalne operativne odpornosti za finančni sektor (v nadaljnjem besedilu: direktiva DORA). Z direktivo DORA se dopolnjuje tudi 21. člen direktive IORP 2, ki se je v slovenski pravni red prenesla z ZPIZ-2. V skladu z dopolnitvijo direktive IORP 2 se dodatno določa, da mora pokojninska družba ustrezno vzpostaviti in upravljati omrežne in informacijske sisteme v skladu z Uredbo (EU) 2022/2554 Evropskega parlamenta in Sveta, s katerim se zagotavlja redno in stalno poslovanje.

K 135. členu

Z dopolnitvijo člena se sledi enaki ureditvi glede zahtevanih pogojev, ki jih mora izpolnjevati nosilec aktuarske funkcije pri zavarovalnicah in nosilec aktuarske funkcije pri pokojninskih družbah, zato je treba v ZPIZ-2 dodati zahtevo po znanju in izkušnjah, ki jih mora izpolnjevati nosilec aktuarske funkcije pri pokojninskih družbah. V 169. členu ZZavar-1 so za nosilce aktuarske funkcije predpisane dodatne zahteve glede znanja in izkušenj nosilca, ki se bodo uporabljale smiselno, po zgledu iz 329. člena ZPIZ-2. Na ta način bo zagotovljena enaka obravnava nosilcev aktuarske funkcije v zavarovalnici in pokojninski družbi.

K 136. členu

Direktiva IORP 2 v členu 22 (Zahteve glede sposobnosti in primernosti upravljanja) med drugim določa, da države članice od institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje zahtevajo, da zagotovijo, da osebe, ki dejansko vodijo institucijo za poklicno pokojninsko zavarovanje, pri izvajanju svojih nalog izpolnjujejo zahtevo glede sposobnosti na način, da njihove kvalifikacije, znanje in izkušnje skupaj ustrezajo za zagotovitev dobrega in preudarnega upravljanja institucije za poklicno pokojninsko zavarovanje. Nadalje člen 22 določa, da države članice poskrbijo, da lahko pristojni organi ocenijo, ali osebe, ki dejansko vodijo institucijo za poklicno pokojninsko zavarovanje, izpolnjujejo te zahteve. Nadalje opredeljuje problematiko preambula 55 k Direktivi IORP 2. Glede na navedeno se v zvezi s sestavo uprave pokojninske družbe določa, da mora biti zagotovljena ustrezna raznolikost kvalifikacij, znanja in izkušenj za profesionalno upravljanje pokojninske družbe.

K 137. členu

V skladu s 331.a členom ZPIZ-2 mora pokojninska družba vsaj enkrat letno pripraviti lastno oceno tveganj. Zahteva za poročanje o izvedeni lastni oceni tveganj je v trenutnem besedilu ZPIZ-2 izostala, zato se določa dopolnitev tega člena. AZN je primanjkljaj zahteve za poročanje reševala preko zahtev po izrednem poročanju, kar pa je začasna rešitev. Pri nadzoru pokojninskih družb, ki mora biti v skladu z drugim odstavkom 359.b člena zakona usmerjen v prihodnost in k tveganjem upravljavca pokojninskega sklada, je poročilo o lastni oceni tveganj eno izmed ključnih poročil za učinkovit nadzor pokojninskih družb. Zavarovalnice so že sedaj zavezane k poročanju lastne ocene tveganj in solventnosti, zato taka zakonodajna ureditev z novim odstavkom 338.a člena zakona simetrična glede na zakon, ki ureja zavarovalništvo.

K 138. členu

S spremembo tega člena se črta zakonska omejitev, da mora biti pokojninska renta iz dodatnega pokojninskega zavarovanja doživljenjska. Zbrana sredstva v okviru dodatnega pokojninskega

zavarovanja se izplačujejo v okviru izplačila pokojninskih rent, ki jih izplačevalci (zavarovalnice ali pokojninske družbe) ponujajo na podlagi pokojninskih načrtov za izplačevanje pokojninskih rent, ki jih odobri minister, pristojen za delo. Pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent z zavarovalno tehničnimi osnovami morajo biti v skladu z ZPIZ-2 ter Pravilnikom. Z ZPIZ-2 je trenutno določeno, da se lahko ponujajo samo doživljenjske pokojninske rente, ki zagotavljajo upravičencu dodatno pokojnino do njegove smrti (ker je potrebno pri tej obliki pokojninskih rent upoštevati tveganje dolgoživosti zavarovanca, to negativno vpliva na izračunano višino pokojninske rente). S Pravilnikom pa so določene še nekatere dodatne omejitve, ki izplačevalce omejujejo pri oblikah pokojninskih rent, načinu in stroških izplačevanja, načinu izračuna pokojninskih rent, itd.

Glede na to, da je od zakonske ureditve pokojninskih rent iz sredstev dodatnega pokojninskega zavarovanja minilo že več kot 10 let, da se je v tem času trg izplačevanja pokojninskih rent v Sloveniji že nekoliko razvil ter da se v praksi izkazuje potreba po spremembah na področju urejanja pravic na podlagi privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja, bi bilo zavarovancem potrebno ponuditi več možnosti izbire pri oblikah pokojninskih rent, ki bi morale biti, ob zmanjšanju tveganj za izplačevalca, tudi stroškovno ugodnejše za zavarovance.

Odprava zahteve po doživljenjskih pokojninskih rentah je v nasprotju z namenom dodatnega pokojninskega zavarovanja, da se zavarovancem v starosti zagotavlja stalen dodaten vir dohodkov. Temu se v veliki meri že sedaj ne sledi pri izplačevanju pospešenih doživljenjskih pokojninskih rent (pri privarčevanih sredstvih nižjih od 20.000 evrov ni omejitev glede višine nizke pokojninske rente), kjer se v obdobju določenega števila let višjega izplačila izplača večina privarčevanih sredstev, nato pa se do smrti izplačuje minimalna višina pokojninske rente (30 evrov letno ali polletno). Relativno nizka višina privarčevanih sredstev v povezavi z doživljenjskimi pokojninskimi rentami članom ne prinaša velikih koristi. Tako bo po sprejemu tega zakona predlagana sprememba Pravilnika, ki do določenega zneska privarčevanih sredstev (npr. 40.000 evrov) ne bo zahtevala, da morajo biti pokojninske rente »doživljenjske«. S tem se bo zavarovancem z nižjo višino privarčevanih sredstev omogočilo, da lahko privarčevana sredstva namenijo tudi za časovno omejene pokojninske rente.

K 139. členu

S spremembo tega člena se črta zakonska omejitev, da mora biti pokojninska renta iz dodatnega pokojninskega zavarovanja doživljenjska. Zbrana sredstva v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja se izplačujejo v okviru izplačila pokojninskih rent, ki jih izplačevalci (zavarovalnice ali pokojninske družbe) ponujajo na podlagi pokojninskih načrtov za izplačevanje pokojninskih rent, ki jih odobri minister, pristojen za delo. Pokojninski načrt za izplačevanje pokojninskih rent z zavarovalno tehničnimi osnovami morajo biti v skladu z ZPIZ-2 ter Pravilnikom. Z ZPIZ-2 je trenutno določeno, da se lahko ponujajo samo doživljenjske pokojninske rente, ki zagotavljajo upravičencu dodatno pokojnino do njegove smrti (ker je potrebno pri tej obliki pokojninskih rent upoštevati tveganje dolgoživosti zavarovanca, to negativno vpliva na izračunano višino pokojninske rente). S Pravilnikom pa so določene še nekatere dodatne omejitve, ki izplačevalce omejujejo pri oblikah pokojninskih rent, načinu in stroških izplačevanja, načinu izračuna pokojninskih rent, itd.

Glede na to, da je od zakonske ureditve pokojninskih rent iz sredstev dodatnega pokojninskega zavarovanja minilo že več kot 10 let, da se je v tem času trg izplačevanja pokojninskih rent v Sloveniji že nekoliko razvil ter da se v praksi izkazuje potreba po spremembah na področju urejanja pravic na podlagi privarčevanih sredstev v okviru dodatnega pokojninskega zavarovanja, bi bilo zavarovancem potrebno ponuditi več možnosti izbire pri oblikah pokojninskih rent, ki bi morale biti, ob zmanjšanju tveganj za izplačevalca, tudi stroškovno ugodnejše za zavarovance.

Odprava zahteve po doživljenjskih pokojninskih rentah je v nasprotju z namenom dodatnega pokojninskega zavarovanja, da se zavarovancem v starosti zagotavlja stalen dodaten vir dohodkov. Temu se v veliki meri že sedaj ne sledi pri izplačevanju pospešenih doživljenjskih pokojninskih rent (pri privarčevanih sredstvih nižjih od 20.000 evrov ni omejitev glede višine nizke pokojninske rente), kjer se v obdobju določenega števila let višjega izplačila izplača večina privarčevanih sredstev, nato pa se do smrti izplačuje minimalna višina pokojninske rente (30 evrov letno ali polletno). Relativno nizka višina privarčevanih sredstev v povezavi z doživljenjskimi pokojninskimi rentami članom ne prinaša velikih

koristi. Tako bo po sprejemu tega zakona predlagana sprememba Pravilnika, ki do določenega zneska privarčevanih sredstev (npr. 40.000 evrov) ne bo zahtevala, da morajo biti pokojninske rente »doživljenjske«. S tem se bo zavarovancem z nižjo višino privarčevanih sredstev omogočilo, da lahko privarčevana sredstva namenijo tudi za časovno omejene pokojninske rente.

Veljavni podzakonski akt predpisuje, da morajo biti vse doživljenjske rente oblikovane tako, da zavarovanci participirajo na ustvarjenem dobičku na kritnem skladu, ki je namenjen izplačevanju pokojninskih rent. Sredstva tega kritnega sklada so sredstva, ki so jih na zahtevo zavarovancev izvajalci prenesli na ustrezen kritni sklad in vsebinsko pripadajo zavarovancem. Z dopolnitvijo četrtega odstavka se že z zakonom zahteva, da morajo biti pokojninske rente s pripisom dobička.

K 140. členu

Z dopolnitvijo člena se jasno določa, da je obveznost izplačevalca tudi upravljanje kritnega sklada za izplačevanje pokojninskih rent. S črtanjem navezave na 332.č člen zakona se zagotavlja, da za vse izplačevalce pokojninskih rent veljajo enake določbe glede pokritosti, s čimer se zagotavlja tudi enaka obravnava članov ne glede na vrsto izplačevalca pokojninske rente, enako kot to velja za obdobje varčevanja. Zavarovalnice in pokojninske družbe morajo uporabljati vse določbe v zvezi z ureditvijo kritnega sklada, ki so določene v ZPIZ-2, zato sklic na 332.č člen zakona ni ustrezen.

ZPIZ-2 do sedaj ni urejal obračuna stroškov na kritnem skladu za rente. V izogib nejasnosti se določa dopolnitev zakona tudi zaradi zaščite članov oz. zavarovalcev. Dejstvo je, da ima dodatno pokojninsko zavarovanje socialno komponento, zato mora biti bolj regulirano kot poljubni komercialni produkt.

K 141. členu

S predlagano spremembo bi se za nadzor nad upravljavci, ki so pokojninske družbe in zavarovalnice, pravila glede nadzora izenačila, saj je do sedaj bil izenačen samo del, ki se je nanašal na postopek nadzora. Nadalje direktiva IORP 2 v 48. členu določa, da morajo imeti pristojni organi vsa pooblastila in mehanizme za učinkovito izvajanje nadzora nad pokojninskimi družbami, pri čemer pa morajo biti ukrepi nadzora učinkoviti, sorazmerni in odvratilni. S predlagano spremembo bo imela AZN več možnosti za izrek ukrepov nadzora.

Dodana določba bo v skladu s 329. členom ZPIZ-2, ki že uporablja referenco uporabe določb ZZavar-1. Predlagana sprememba sledi sistematiki ZZavar-1; 7. poglavje, Nadzor nad zavarovalnicami in 10. poglavje Postopki odločanja AZN v posamičnih zadevah, točka 10.3. Postopek nadzora. Po spremenjeni določbi bo AZN izvajala nadzor nad pokojninskimi skladi, po katerem lahko izreče ukrepe nadzora, kot so opredeljeni v 361. členu ZPIZ-2 in upošteva postopek odločanja AZN (po 10. poglavju ZZavar-1). Prav tako bo AZN izvajala nadzor nad poslovanjem pokojninskih družb in izpeljano iz 329. člena ZPIZ-2, izrekala ukrepe nadzora kot izhajajo iz 7. poglavja ZZavar-1, se pravi tudi priporočila in opozorila.

Ukrepi nadzora, ki so na razpolago po ZZavar-1, omogočajo izrekanje priporočil in opozoril, s katerimi lahko nadzorni organ naslavlja nesmotnosti ali nedoslednosti pri poslovanju zavarovalnic, ki nimajo značilnosti kršitve predpisov ali pa če kršitve nimajo pomembnih učinkov. S tem bo nadzorni organ lažje naslovil tveganja in usmerjal poslovanje v prihodnosti ter izenačil obravnavo pokojninskih družb in zavarovalnic. S širšim naborom ukrepov nadzora bo AZN lažje dosegla cilj in namen nadzora; cilj varovanja pravic članov pokojninskih skladov in uživalcev dodatne pokojnine ob hkratnem zagotavljanju stabilnosti in finančne trdnosti pokojninskih družb, z namenom preverjanja zakonitosti poslovanja, usmerjenega v prihodnost.

K 142. členu

S členom se implementira odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-62/21-10 z dne 23. 11. 2023, kjer je Ustavno sodišče RS ugotovilo, da je 396. člen ZPIZ-2, kolikor se nanaša na uživalce pravicna podlagi preostale delovne zmožnosti (II. in III. kategorija invalidnosti), uveljavljenih po predpisih, ki so se uporabljali do 31. 12. 2002, ki so zaradi poslabšanja že ugotovljene invalidnosti ali nastanka nove invalidnosti pridobili pravice iz invalidskega zavarovanja po tem zakonu in jim je bilo nadomestilo

iz invalidskega zavarovanja odmerjeno v nižjem znesku od zneska nadomestila iz invalidskega zavarovanja, priznanega na podlagi prej pridobljenih pravic iz invalidskega zavarovanja, v neskladju z Ustavo.

Prvi odstavek tega člena določa, da zgoraj navedeni uživalci pravic na podlagi preostale delovne zmožnosti obdržijo te pravice v nespremenjenem obsegu tudi po uveljavitvi tega zakona.

Drugi odstavek tega člena določa, da je uživalcem invalidskih nadomestil po predhodno veljavnih zakonodajah omogočeno nadaljnje prejemanje nadomestila v nespremenjenem obsegu, čeprav je pri njih nastopila nova invalidnost ali pa spremembe v stanju invalidnosti, če bi bilo nadomestilo po veljavni zakonodaji nižje od predhodnega. Ureditev torej ohranja višino predhodno pridobljenih nadomestil iz invalidskega zavarovanja ne glede na morebitne spremembe invalidnosti ali nastanka nove invalidnosti. Do nespremenjene višine nadomestila bodo tako poleg uživalcev nadomestil, pri katerih ni prišlo do sprememb v stanju invalidnosti, upravičeni tudi uživalci nadomestil, pri katerih se je poslabšalo stanje invalidnosti ali pa je nastala nova invalidnost, če bi bilo njihovo nadomestilo nižje od predhodno določenega nadomestila, če gre ob odmeri nadomestila za enakovrstno pravico in enak delovnopравни status delovnega invalida.

Tretji odstavek tega člena omogoča tistim uživalcem nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki so se jim skladno z veljavno zakonodajo nadomestila že odmerila v nižjem znesku zaradi poslabšanja že ugotovljene invalidnosti ali nastanka nove invalidnosti v nižji višini, kot pa jim je bila priznana v času nastanka invalidnosti, da podajo zahtevo za izplačilo prvotne višine nadomestila iz invalidskega zavarovanja. Višje nadomestilo bodo prejeli od prvega dne naslednjega meseca po podaji vloge, kar je izrecno urejeno v petem odstavku tega člena tega zakona. Člen ureja tudi, da se nadomestila iz invalidskega zavarovanja, ki so bila pridobljena na podlagi tega člena, usklajujejo enako kot pokojnine.

K 143. členu

V novem osmem odstavku se doda besedilo, da lahko Zavod na kontrolni pregled pozove tudi osebo, pri kateri je bila ugotovljena telesna okvara. Do sedaj je bilo to urejeno pri pravicah, pridobljenih na podlagi invalidnosti in pri uživalcih dodatka za pomoč in postrežbo v 94. členu zakona. Zavod ima sedaj možnost v primeru prejete prijave zunaj postopka preveriti spremembo, s čimer lahko znova sproži postopek, pri čemer pa se lahko oceni, da pregled ni potreben.

K 144. členu

Po veljavni ureditvi se kmetje in člani kmetijskih gospodarstev, ki ne izpolnjujejo pogoja dohodka iz prvega odstavka 17. člena zakona za vključitev v obvezno zavarovanje, lahko prostovoljno vključijo v obvezno zavarovanje po petem odstavku 25. člena zakona. Za zavarovance – kmete in člane kmetijskega gospodarstva iz 17. člena zakona in iz petega odstavka 25. člena zakona prispevek delodajalca plačuje RS iz proračuna na podlagi petega odstavka 407. člena zakona. Vendar se s spremembo 17. člena zakona uvaja nov četrti odstavek, v katerem bodo po uveljavitvi te spremembe lahko zavarovani zavarovanci iz sedanjega petega odstavka 25. člena zakona. To pomeni tudi, da se bo po predlogu te novele črtal peti odstavek 25. člena zakona, posledično pa je treba s temi spremembami uskladiti tudi peti odstavek 407. člena zakona. Prispevke za zavarovance, ki bodo po uveljavitvi predlaganih sprememb zavarovani po četrtem odstavku 17. člena zakona, bo še vedno plačevala RS iz proračuna na podlagi spremenjenega petega odstavka 407. člena zakona.

K 145. členu

Zaradi spremembe 27. člena tega zakona se ustrezno popravi sklicevanje na odstavke 27. člena.

K 146. členu

S členom se črta osmi odstavek 430. člena zakona, ki določa možnost izredne uskladitve pokojnin. Vsebina tega odstavka je namreč z 61. členom tega zakona prenesena v nov, tretji odstavek 105. člena zakona.

K 147. členu

V predlaganem spremenjenem 14. členu zakona se v novem sedmem in osmem odstavku uvajata dve novi kategoriji zavarovancev, ki morata biti vključeni v vsa obvezna socialna zavarovanja, in sicer v sedmem odstavku osebe, ki so zaposlene pri mednarodnih organizacijah s sedežem v državi članici EU, EGP ali Švici, ki delo za to mednarodno organizacijo opravljajo v RS, in v osmem odstavku osebe, ki so zaposlene pri delodajalcu s sedežem v državi, ki ni članica EU ali EGP, in delo za tega delodajalca opravljajo v RS. Delodajalci teh oseb niso plačniki davka v RS, zato so skladno s spremenjenim 153. členom zakona ti zavarovanci sami zavezanci za prispevek. Zaradi enotne ureditve vseh obveznih socialnih zavarovanj, ki se mora vzpostaviti v istem trenutku tudi za področje obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, zavarovanja za starševsko varstvo in zavarovanja za primer brezposelnosti, je treba s prehodno določbo do ureditve v področnih zakonih, ki urejajo ta zavarovanja, določiti tudi obveznost vključitve navedenih zavarovancev.

Zaradi celovite enotne urejenosti vseh obveznih socialnih zavarovanj je treba s prehodno določbo do ureditve v posameznih področnih zakonih urediti tudi vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za dolgotrajno oskrbo, zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti. Urediti je treba status teh zavarovancev ter določiti tudi, da so ti zavarovanci sami zavezanci za prispevek zavarovanca in prispevek delodajalca, da se ti prispevki obračunajo in plačajo od iste osnove, kot v petem odstavku 144. člena zakona velja za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in za kakšen obseg pravic so zavarovane v obveznem zdravstvenem zavarovanju, saj tako določen obseg pravic neposredno vpliva na določitev prispevne stopnje za prispevke za obvezno zdravstveno zavarovanje.

Taka celovita ureditev vseh obveznih socialnih zavarovanj je hkrati pomembna tudi zaradi izvajanja določb 87.a do 87.c člena ZMEPIZ-1, s katerim so zavodi, ki so pristojni odločati o lastnosti zavarovanca v okviru svojega področnega zavarovanja, hkrati pridobili pristojnost tudi za odločanje o obveznosti vključitve ali o prenehanju zavarovanja za vsa druga področna obvezna socialna zavarovanja. Brez enotne ureditve za vsako pravno razmerje izvajanje navedenih določb ne bi bilo mogoče.

K 148. členu

Osebe, ki opravljajo kmetijsko dejavnost, so po dosedanji ureditvi do predlagane spremembe zavarovane v skladu s 17. členom zakona le, če poleg drugih tam določenih pogojev izpolnjujejo tudi pogoj najmanj predpisane višine dohodka. Tisti kmetje, ki ne izpolnjujejo dohodkovnega pogoja, izpolnjujejo pa vse druge pogoje, ki so predpisani za obvezno zavarovanje, se lahko prostovoljno vključijo v obvezno zavarovanje po petem odstavku 25. člena zakona. Načeloma naj bi imeli z vključitvijo v obvezno zavarovanje zagotovljeno popolnoma enako obravnavo pri priznavanju in odmeri pravic iz obveznega zavarovanja, vendar so lahko na drugih področjih (pri pravicah ali ugodnostih na drugih področjih socialnega varstva) obravnavani manj ugodno. Razlog je predvsem v tem, da je z namenom, da se njihove pravice v popolnosti izenačijo s pravicami zavarovancev, ki so že zdaj zavarovani po 17. členu zakona, tudi njihovo zavarovanje urejeno v predlaganem novem četrtem odstavku 17. člena zakona. To pomeni, da lahko še naprej sami odločijo, ali se bodo zavarovali na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, če presodijo, da ekonomska zmogljivost kmetije omogoča poravnavanje vseh obveznosti iz obveznih socialnih zavarovanj (za pokojninsko in invalidsko in zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za dolgotrajno oskrbo in zavarovanje za starševsko varstvo) kljub temu, da dohodki kmetije

ne dosegajo predpisanega cenzusa. Prav tako je izstop iz zavarovanja njihova prostovoljna odločitev, v času, ko so vključeni v zavarovanje, pa imajo enake obveznosti kot zavarovanci iz prvega in tretjega odstavka 17. člena zakona.

S prvim odstavkom se ureja, da zavarovanci, ki so do uveljavitve predlaganih sprememb 17. in 25. člena zakona zavarovani po petem odstavku 25. člena zakona, po uveljavitvi predlaganih sprememb nadaljujejo zavarovanje po četrtem odstavku spremenjenega 17. člena zakona.

Na podlagi tretjega odstavka 407. člena zakona imajo sedaj kmetje, ki so po 1. 1. 2013 prostovoljno vključeni v obvezno zavarovanje po petem odstavku 25. člena zakona, na dan 31. decembra 2012 pa so bili na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti zavarovani po šesti alineji prvega odstavka 34. člena ZPIZ-1 še možnost, da plačujejo prispevke od osnove, od katere jim je bil obračunan prispevek za zadnji mesec pred uveljavitvijo tega zakona, to je za mesec december 2012. S tem so nekateri med prostovoljno zavarovanimi kmeti še vedno zavarovani za ožji obseg pravic in s prehodno določbo v drugem odstavku se jim omogoča nadaljevanje takšnega zavarovanja. V primeru ukinitve opisane možnosti bi lahko prišlo do nenadnega povečanja obveznosti za več kot 200 odstotkov ali celo več kot 400 odstotkov, kar bi povzročilo izstop večjega števila zavarovancev iz zavarovanja in zmanjšanje njihove socialne varnosti.

K 149. členu

V prehodnih določbah se ureja prehod uživalcev na nove zneske najnižje in zagotovljene pokojnine. Člen določa, da je ne glede na to, kdaj je bil posameznik upokojen, upravičen do najnižjih zneskov, ki so urejeni od prvega do šestega odstavka 39. člena zakona. Zavod izvede izplačila po uradni dolžnosti brez izdaje posamičnega akta. Uživalcem pokojnin se s tem zagotavlja večja socialna varnost.

V prehodnih določbah se ureja prehod uživalcev na nove zneske najnižje in zagotovljene pokojnine. Člen določa, da je posameznik, ne glede na to, kdaj je bil upokojen, upravičen do najnižjih zneskov, ki so urejeni od prvega do šestega odstavka 39. člena zakona. Zavod izvede izplačila po uradni dolžnosti brez izdaje posamičnega akta v roku šestih mesecev od uporabe tega zakona.

Po navedenem členu se bodo po uradni dolžnosti preračunale vse starostne, predčasne, invalidske, vdovske in družinske pokojnine, ne glede po katerem zakonu so bil priznane. Nadomestila za invalidnost pa se bodo preračunala le tista, ki so bila priznana po določbah ZPIZ-2, veljavnega do 31. 12. 2025.

K 150. členu

Do ustrezne ureditve v ZPFOPIZ-1 se vključuje podlaga za določitev obveznosti države Zavodu za upravičence iz dopolnjenega 161. člena zakona.

Ker se z 92. členom tega zakona v 161. členu zakona spreminja označevanje alinej v točke, se do ustrezne ureditve v ZPFOPIZ-1 v tem členu ureja tudi preimenovanje alinej v točke v primerih, ko gre za sklicevanje na 161. člen zakona.

K 151. členu

Zaradi poenotenja s 117. členom zakona se s posegom v prvi odstavek 125. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 75/19 - ZPIZ-2G) ureja izplačilo pokojnine, ki pripada uživalcu pokojnine, ki se je ponovno vključil v obvezno zavarovanje v tujini (t.i. reaktiviranec). Navedeni upravičenci po prenehanju ponovnega zavarovanja niso upravičeni do odstotnega povečanja oziroma ponovne odmere pokojnine, ampak se jim ponovno prične izplačevati usklajeni znesek že priznane pravice.

K 152. členu

S prehodnimi določbami poklicnega zavarovanja se za upravitelja Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja določa obveznost uskladitve pokojninskega načrta in pravil upravljanja z določbami tega zakona v roku enega leta od začetka uporabe tega zakona. Določeno je, da se do uskladitve uporabljajo trenutno veljavni pokojninski načrt in pravila upravljanja. Določbe tega zakona glede ukinitev možnosti mirovanja poklicnega zavarovanja v času prejemanja nadomestila plače v breme zavarovanja za starševsko varstvo se začnejo uporabljati z dnem začetka uporabe novega pokojninskega načrta poklicnega zavarovanja.

K 153. členu

S prehodno določbo se za upravitelje pokojninskih skladov določa obveznost uskladitve pokojninskih načrtov in pravil upravljanja s tem zakonom in predpisi, izdanimi na njegovi podlagi v roku enega leta od začetka uporabe tega zakona.

K 154. členu

S prehodno določbo se glede spremenjenih pogojev za zasedbo funkcije notranje revizije določa prehodno obdobje petih let, v katerem morajo nosilci funkcije notranje revizije, ki ne izpolnjujejo zahtev iz spremenjenega 333.c člena zakona, so pa imeli naziv revizor ali pooblaščen revizor in pet let delovnih izkušenj iz opravljanja nalog notranje revizije v zavarovalnici ali pokojninski družbi, pridobiti naziv preizkušeni notranji revizor ali preizkušena notranja revizorka v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje, ali primerljiv strokovni naziv iz področja notranjega revidiranja.

K 155. členu

S to določbo se vsem upokojencem oziroma uživalcem pravic zagotavlja varstvo pridobljenih pravic. To pomeni, da se tedaj, ko se s tem zakonom določajo ostrejši pogoji za pridobitev pravic kot po prejšnjih predpisih, upravičencem še naprej zagotavljajo pravice po prejšnjih predpisih, čeprav po novih predpisih ne bi izpolnjevali pogojev. Določbe novega zakona se pri že obstoječih uživalcih pravic, pridobljenih po prejšnjih predpisih, upoštevajo le pri usklajevanju pokojnin in drugih dajatev.

K 156. členu

V tem členu so urejeni primeri, ko se je postopek za uveljavljanje pravic iz obveznega zavarovanja oziroma za ugotavljanje pokojninske dobe začel še v času veljavnosti predhodnega zakona. Določeno je, da tudi za te primere velja, da se zavarovancem zagotavljajo pravice v obsegu, določenem v predpisu, ki je veljal do uveljavitve tega zakona, pod pogojem, če so bili izpolnjeni pogoji za pridobitev pravic po prejšnjih predpisih. V primeru, ko je zavarovanec vložil zahtevek po 1. 1. 2026, vendar je bilo v postopku ugotovljeno, da je invalidnost nastala v času veljavnosti predhodnega zakona, se o priznanju pravic na podlagi invalidnosti odloča po predpisih, veljavnih na dan nastanka invalidnosti.

K 157. členu

S tem členom se zagotavlja varstvo pričakovanih pravic zavarovancem, ki že izpolnjujejo pogoje za predčasno ali starostno upokožitev oziroma ki bodo pogoje za upokožitev izpolnili do uveljavitve novega zakona. Tem zavarovancem zakon omogoča, da se bodo lahko upokožili tudi kadarkoli kasneje v času veljavnosti novega zakona, in sicer na podlagi veljavnih pogojev po prejšnjih predpisih. Pri tem pa ni pomembno, kdaj bodo te pravice uveljavili, saj se želi zavarovance spodbuditi za nadaljnje delo oziroma ostajanje v zavarovanju. Za zavarovance, ki se bodo upokožili po uveljavitvi novega zakona in pod pogoji, ki so veljali po prejšnjih predpisih, se za odmero pokojnine upošteva zavarovalna doba, dopolnjena do dneva prenehanja zavarovanja skladno z določbami ZPIZ-2. Za odmero predčasne ali starostne pokojnine se za te zavarovance upoštevajo tudi plača ali zavarovalne osnove iz tega obdobja, pri določitvi višini pokojnine pa tudi starost, kar pomeni, da se upoštevajo tako bonusi kot malusi. Varstvo pričakovanih pravic je zagotovljeno tudi zavarovancem, ki so do 31. 12. 2025 vložili zahtevo za dokup pokojninske dobe, čeprav bo o tem zahtevku odločeno šele po uveljavitvi zakona. V tem primeru se šteje, da je tak zavarovanec že izpolnil pogoj za priznanje pravic po prejšnjih predpisih.

K 158. členu

Člen ureja način ravnanja v primerih, kadar so posamezniki že uveljavili pokojnino po predpisih, ki so veljali do uveljavitve tega zakona, pa so ali še bodo znova vstopili v zavarovanje. Prehodna določba tega člena določa, da le-ti lahko zahtevajo odstotno zvišanje pokojnine glede na pokojninsko dobo, ki so jo na novo pridobili po ponovnem vstopu v zavarovanje, in sicer ob upoštevanju odmernih odstotkov za posamezno leto po tem zakonu. Kadar bi ti posamezniki želeli, da se jim skladno z novo pridobljeno dobo pokojnina na novo preračuna, pa se pri tem za pokojninsko dobo, ki se je upoštevala pri prvotni upokojitvi, upošteva odmerni odstotek, ki so ga pridobili v času predhodne upokojitve, zvišan za odmerni odstotek, ki ga je skladno z novo dopolnjeno pokojninsko dobo pridobil na podlagi tega zakona. Taka ureditev je posledica dejstva, da so se pokojnine teh posameznikov v vmesnem času že usklajevale, poleg tega pa jih je posameznik določeno obdobje že prejemal, zato je zanje predviden poseben način ponovne odmere pokojnine.

Drugi odstavek tega člena ureja določbo za tiste posameznike, ki so že pred začetkom veljavnosti tega zakona izpolnjevali pogoje za starostno upokojitev po 27. členu zakona, in so ostali vključeni v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas. Da bi lahko pridobili spodbudo za podaljševanje delovne aktivnosti, pri kateri se je prej upošteval tudi izpolnjen pogoj starosti, je določena posebna prehodna določba, ki ureja, da se temu zavarovancu nadaljnja vključenost v obvezno zavarovanje vrednoti na način, kot je določen v tem zakonu. Določba je oblikovana, da se spodbudi ostajanje na trgu, saj omogoča zavarovancem na podlagi nove ureditve zaradi drugače določene spodbude za podaljševanje aktivnosti povišanje odmernega odstotka.

K 159. členu

Člen ureja administrativno upokojevanje brezposelnih delovnih invalidov, ki so na dan 31. 12. 2025 uživalci nadomestil iz invalidskega zavarovanja po predpisih, ki so veljali do uveljavitve tega zakona, kot brezposelne osebe in niso vključeni v obvezno zavarovanje ter so dopolnili 62 let starosti, in so v zadnjih desetih letih vsaj osem let uživali nadomestilo iz invalidskega zavarovanja kot brezposelne osebe; Navedenim kategorijam s 30. 4. 2025 prenehajo pravice iz invalidskega zavarovanja in se jim preneha izplačevati nadomestilo iz invalidskega zavarovanja. S 1. 5. 2026 pridobijo pravico do invalidske pokojnine, ki se izračuna na način, kot je določen za zavarovance iz pete alineje prvega odstavka 41. člena zakona.

K 160. členu

Člen za zavarovance iz 140. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92, 56/92 – odl. US, 43/93 – odl. US, 67/93 – odl. US, 5/94, 7/96, 29/97 – odl. US, 54/98 in 106/99 – ZPIZ-1 - ZPIZ-92) ureja prenehanje upravičenost do vštetja časa, ko je prijavljen pri zavodu za zaposlovanje, v pokojninsko dobo, in sicer z dnem uveljavitve tega zakona. Da se zavarovancu prej navedeno nadomestilo izplačuje, mora biti še nadalje upravičen do izplačila nadomestila za čas čakanja na razporeditev oziroma zaposlitev na drugem ustreznem delu in je še nadalje dolžan ostati prijavljen pri zavodu za zaposlovanje.

K 161. členu

Člen določa začetek uveljavitve tega zakona naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS in začetek uporabe s 1. januarjem 2026.

V drugem odstavku se določa izjema glede začetka uporabe 98.a člena zakona. Tako drugi odstavek določa, da se navedeni člen začne uporabljati petnajsti dan po uveljavitvi zakona, in sicer z namenom, da se omogoči izplačilo zimskega dodatka še v letošnjem letu.